

PARLAMENT DE CATALUNYA

Societat, mitjans i política: drets i deures

VIII Jornada sobre Mitjans
de Comunicació Audiovisual

Testimonis
Parlamentaris, 29

PARLAMENT DE CATALUNYA

Societat, mitjans i política: drets i deures

VIII Jornada sobre Mitjans
de Comunicació Audiovisual

Barcelona, 2009

Jornada Parlamentària sobre Mitjans de Comunicació Audiovisual (8a : 2008 : Barcelona)

Societat, mitjans i política: drets i deures : VIII Jornada sobre Mitjans de Comunicació Audiovisual.
(Testimonis parlamentaris ; 29)

ISBN 9788439379898

I. Catalunya. Parlament II. Títol III. Col·lecció: Testimonis parlamentaris ; 29

1. Mitjans de comunicació de massa – Aspectes socials – Catalunya – Congressos

2. Mitjans de comunicació de massa – Aspectes polítics – Catalunya – Congressos
659.3(467.1)(061.3)

Primera edició

Barcelona, maig del 2009 (edició núm. 331)

Col·lecció Testimonis Parlamentaris, 29

© Parlament de Catalunya

Parc de la Ciutadella, s/n · 08003 Barcelona

Tel. 933 046 635 · Fax 933 046 636

www.parlament.cat

A/e: edicions@parlament.cat

Disseny: TriasQuodDesign

Imprès a: TG Hostench, SA (Barcelona)

Tiratge: 700 exemplars

ISBN: 978-84-393-7989-8

DL: B. 16140-2009

Taula

Pròleg	9
Proemi	13
Participació i cohesió social	21
La llibertat d'expressió a l'era digital	54
Qui marca l'agenda política?	80
Cloenda	115
Programa	125

Pròleg

La VIII Jornada Parlamentària de Mitjans de Comunicació Audiovisuals, amb el títol «Societat, mitjans i política: drets i deures», que va acollir el Parlament el 20 d'octubre de 2008, va voler contribuir al debat sobre els reptes que plantegen les noves tecnologies de la informació i la comunicació i les potencialitats que ofereixen per aconseguir una societat informada, cohesionada i participativa.

Amb aquest objectiu el Parlament, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) van organitzar aquesta nova edició d'unes jornades obertes a tot el sector dels mitjans de comunicació, però també al conjunt de la societat. I per fomentar i enriquir el debat aquesta vegada es va apostar, com a experiència pilot, per fomentar la participació a través del web del Parlament i les xarxes socials del Facebook i el Twitter.

La cambra va dissenyar i implementar en el web institucional una eina per facilitar el seguiment de la jornada per mitjà de Canal Parlament, cosa que permetia als ciutadans participar-hi virtualment fent-hi arribar en temps real preguntes, suggeriments i aportacions. D'altra banda es va comptar amb la col·laboració de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), que va posar a disposició dels ciutadans un espai Twitter i un Facebook mitjançant els quals també podien participar en la jornada en temps real.

La participació virtual va ser coordinada per Eric Hauck, director de Comunicació de la UOC, que, conjuntament amb la moderadora de la jornada, la periodista Raquel Sans, traslladava les preguntes i aportacions més destacades que arribaven per internet als participants de les taules rodones. Tant els ponents com els assistents presencials a la jornada van poder seguir el debat virtual, ja que les aportacions anaven apareixent en temps real en pantalles repartides per tota la sala on es feia l'acte.

Durant el debat virtual es van registrar al web del Parlament 116 participants, que van fer 47 intervencions; pel Facebook n'hi van participar 270, i el Twitter va tenir 54 seguidors, que van fer 228 comentaris.

L'obertura de la jornada va anar a càrrec dels presidents del Parlament, el CAC i la CCMA, Ernest Benach, Josep Maria Carbonell i Albert Sáez respectivament.

Pel que fa a l'estructuració temàtica, el primer bloc, amb el títol «Participació i cohesió social», va tractar dels reptes de les noves tecnologies de la informació i la comunicació i les potencialitats que comporten per aconseguir una societat cohesionada a partir dels drets de comunicar i rebre informació veraç. Jordi Sànchez, professor de ciència política i director de la Fundació Jaume Bofill, en va ser el ponent, i a la taula rodona hi van intervenir l'escriptor Suso del Toro, la periodista Patrícia Gabancho, el conseller de la CCMA Joan Manuel del Pozo i l'escriptor i periodista Vicenç Villatoro.

Amb el títol «Llibertat d'expressió a l'era digital» es van abordar en el segon bloc les qüestions de com s'exerceixen aquest dret i el de rebre una informació guiada pels principis d'independència i objectivitat i de com tots aquests drets i deures es poden garantir amb les noves xarxes socials que revolucionen internet, fenomen que es coneix amb el nom de «2.0». Victòria Camps, catedràtica de filosofia moral i política de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), en va ser la ponent, i a la taula rodona hi van participar Marc Carrillo, catedràtic de dret constitucional de la Universitat Pompeu Fabra; Fèlix Riera, director editorial del Grup 62, i Saül Gordillo, director de l'Agència Catalana de Notícies.

Les relacions entre els mons mediàtic i polític van centrar el tercer bloc de la jornada, titulat «Qui marca l'agenda política?» Josep Maria Vallès, catedràtic de ciència política de la UAB, en va ser el ponent, i a la taula rodona hi van participar Josep Carles Rius, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya; Francesc Robert, secretari general de l'Associació Catalana de Ràdio; Antoni Puigverd, escriptor i periodista, i Jordi Lucea, director dels Serveis Informatius de Catalunya Ràdio, que va intervenir enlloc de la periodista Neus Bonet, directora del programa *El matí de Catalunya Ràdio*, que va excusar la seva absència per un refredat.

La presentació dels ponents i participants a les taules rodones va anar a càrrec dels diputats de la Comissió de Control de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals Joana Ortega, Josep Maria Balcells, Carmel Mòdol, Rafael López, Dolors Camats i Albert Rivera. Joan Subirats, catedràtic de ciència política de la UAB, va actuar com a ponent relator de la jornada, la cloenda de la qual la va fer el secretari quart de la Mesa del Parlament, Rafel Luna, en qui la cambra va delegar l'organització de la jornada.

Aquesta publicació transcriu les intervencions de tots els participants. Res millor que recollir un petit fragment de la intervenció de Joan Subirats com a

relator per il·lustrar el que va significar aquesta jornada: «El meu balanç com a testimoni d'aquesta jornada és que he après moltes coses i he sortit d'aquí amb més preguntes que no he entrat, la qual cosa, com ja tots sabem, és un símptoma que la riquesa del debat ha estat important.»

Proemi

El president (M. H. Ernest Benach)

Il·lustres membres de la Mesa del Parlament de Catalunya, senyor president del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, senyor president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, senyores diputades, senyors diputats, senyores i senyors, em complau donar-los la benvinguda a aquesta VIII Jornada Parlamentària sobre Mitjans de Comunicació Audiovisual que som a punt de començar.

Té en primer lloc la paraula el senyor Albert Sáez, president del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.

El president del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (Sr. Albert Sáez)

Molt honorable president del Parlament, president del Consell de l'Audiovisual, senyores diputades i senyors diputats, bon dia a tothom. Molt breument, simplement per expressar en nom de la corporació que per a nosaltres és una satisfacció col·laborar un any més, per vuitena vegada, en l'organització d'aquestes jornades, que pensem que són un marc de debat del conjunt de la societat, representada fonamentalment per les diputades i els diputats, però també per les empreses i les institucions.

Aquest any és especialment agradable per a nosaltres col·laborar en aquestes jornades pels temes que s'hi tracten: la cohesió social, el dret a la informació i la necessitat d'un debat democràtic de qualitat i en profunditat. Perquè aquests tres són compromisos fundacionals de la corporació que fa vint-i-cinc anys que els seus professionals i els seus mitjans mantenen vius cada dia i que ara fa prop d'un any el mateix Parlament va renovar amb la reforma de la Llei de la Corporació.

Com demostra aquesta llei, els compromisos importants no es poden mai deixar de prendre i s'han de renovar constantment. En aquest sentit, jo crec

que dues iniciatives que ha portat a terme la corporació les últimes setmanes són un reflex d'aquest compromís.

La creació de l'anomenat «defensor de l'audiència», que en realitat si ho diguéssim amb totes les lletres hauríem de dir-ne el «defensor dels drets de l'audiència», ens recorda que els subjectes principals del dret a la informació, i per tant els objectes principals del servei públic audiovisual de Catalunya, són els ciutadans, amb els interessos dels quals, amb les demandes dels quals, hem d'estar contínuament compromesos.

Itambé una altra iniciativa, que ha estat la posada en marxa del procés d'elaboració d'un llibre d'estil dels mitjans de la corporació, que entenem que ha de ser un espai per conciliar aquests objectius que ens encarrega el Parlament en nom de tota la societat catalana amb la pràctica professional als mitjans de la corporació.

Per tant, per a nosaltres és un autèntic goig ser aquí coorganitzant aquestes jornades amb el Parlament i amb el Consell de l'Audiovisual, i ens agradaria que aquestes jornades servissin perquè una part d'aquests compromisos que tenim els mitjans públics i que el Parlament ens exigeix, als mitjans públics, fossin compromisos exigibles per a tothom i arreu. Hi ha una part del compromís amb la cohesió social, amb el dret a la informació i amb el debat democràtic que no és només un compromís dels mitjans públics, i ens agradaria que el Parlament també servís de plataforma per vehicular quina part d'aquest compromís també és exigible als mitjans privats. Igualment són compromisos que s'han d'exigir arreu.

Aprofito també per saludar els qui ens segueixen per internet, que és una de les novetats de la jornada, però crec que els compromisos que fins ara hem exigit als mitjans escrits i als mitjans audiovisuals els hem d'estendre a les noves pràctiques professionals, i no pot ser que hi hagi territoris que quedin lluny del compromís global dels mitjans de comunicació amb la cohesió social, amb el dret dels ciutadans a comunicar i a rebre una informació veraç i amb la necessitat d'organitzar un debat democràtic.

Moltes gràcies per ser aquí, i espero que la jornada sigui molt profitosa per a tothom.

El president

Té la paraula el senyor Josep Maria Carbonell, president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

El president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya

(Sr. Josep Maria Carbonell)

Honorable president, president del Consell de Govern, diputades i diputats, amics, bon dia. En efecte, avui ens trobem a la VIII Jornada de Comunicació Audiovisual. Abans comentava amb el president que crec que som pocs els qui hem participat en les set anteriors de forma íntegra. Jo formo part d'aquest

petit grup de persones —ja hi era abans com a diputat i després com a membre del consell— que hem seguit l'evolució en aquests ben bé tretze anys de les set jornades precedents.

Comentava al president que aquesta jornada representa un cert canvi respecte a les anteriors, i això explica en bona mesura que el consell fos una mica reticent al canvi d'orientació. En efecte, durant les set sessions anteriors la jornada era sobretot una trobada del sector audiovisual per tractar de la problemàtica del sector audiovisual. Avui aquesta jornada ha eixamplat el seu horitzó, i l'ha eixamplat entrant en aspectes que a nosaltres ens semblen nuclears, molt importants, i que en certa manera canvien una mica l'orientació de la jornada de comunicació audiovisual que feia el Parlament. Ja no és tant una jornada del sector com una jornada, més aviat, de comunicació, del periodisme i de la relació de la comunicació amb el món. Abans ho deia el diputat Luna: són unes jornades potser més socials, i això sempre em sembla que és un punt a tenir en compte.

Què vull dir amb això? Vull dir que l'eix central de les jornades, en bona mesura, serà la relació que es produeix entre els mitjans de comunicació i l'esfera pública, l'espai públic, i les tensions, la relació realment important que s'estableix entre els mitjans de comunicació i l'espai públic.

I, per tant, aquí hi trobem aspectes de gran importància, com la llibertat d'expressió i els seus límits; el dret a la informació i, com diu la Constitució a l'article 20, el dret dels ciutadans a la informació veraç —recordin sempre aquesta paraula, perquè és una paraula que a vegades queda com en un segon terme, i queda molt estipulat, a l'article 20 de la Constitució, que els ciutadans tenim dret a una informació veraç, al pluralisme, és a dir, a les condicions d'accés de les diferents veus que conformen l'espai públic, en la qual cosa els mitjans de comunicació tenen un paper de gran importància; al costat del pluralisme, la problemàtica de la concentració dels mitjans, que avui és un dels processos importants que es produeixen al costat del procés d'esclat que implica internet, o la transmissió de valors i de contravalors, cosa en què avui els mitjans tenen un paper de gran importància.

Per tant, en aquestes jornades, si vostès volen l'expressió, més socials, aquests són uns temes centrals. Jo en aquests temes centrals hi apuntaria tres aspectes —i els hi apuntaria de cara al debat de tot el dia— que em sembla que hauríem de tenir en compte, o aquesta almenys és la meva opinió molt personal, tres aspectes que jo crec que d'una forma o d'una altra sortiran en el debat de tota la jornada.

El primer és la funció de mediació dels mitjans de comunicació en l'esfera pública, un paper de mediació que cada cop és més important, perquè, entre altres raons, les institucions de mediació social, que històricament han tingut un paper molt important, estan en una crisi de funcionament, sigui la família, siguin les escoles, etcètera, institucions de mediació social que havien tingut un paper molt important en la transmissió de coneixements i valors. Ara

aquesta funció de transmissió és substituïda progressivament pels mitjans de comunicació. D'aquí la importància estratègica dels mitjans de comunicació. Primera línia sobre la qual jo crec que convindria reflexionar.

Una segona línia és el progressiu procés de decantació històrica dels mitjans de comunicació, que s'aixequen amb una forta veu al final del XIX com a garants dels règims liberals i de les democràcies, esdevenen quart poder vigilant dels poders i acaben per viure un procés lent però persistent d'esdevenir en alguns moments una espècie de primer poder que tal vegada voldria substituir el poder legítim sobirà, que és el del poble.

I el tercer, i crec que és un tema, realment, que convindria també aprofundir, és la relació entre la qualitat del sistema de comunicació i la qualitat de la democràcia. Hi ha una relació, una proporcionalitat, entre el sistema de comunicació i la seva pluralitat, i la formació dels periodistes, els codis i els comitès deontològics dels periodistes, el sistema d'autoregulació i de regulació... Tot el conjunt del sistema audiovisual té una relació molt directa amb la qualitat de la democràcia, i aquest és un tema que jo crec que també sortirà al llarg de la jornada d'avui.

Bé, tres línies de reflexió que he pensat que tal vegada els podrien interessar i que jo crec que travessen els debats que tindrem avui.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies.

Efectivament, afrontem unes jornades que amb aquest títol de «Societat, mitjans i política: drets i deures» volen generar aquest debat sobre participació, sobre cohesió social, sobre la llibertat d'expressió en l'era digital i sobre les relacions entre la política i el periodisme, els tres blocs temàtics de la trobada.

La nostra és la societat de la informació. Només uns anys enrere, no gaires, els experts en comunicació auguraven un nou model de societat, la vinculaven a l'era de les noves tecnologies i a la revolució de les tecnologies de la informació i la comunicació. Aquell pronòstic, aquella definició teòrica que elaboraven els catedràtics de la comunicació de masses, ha passat del paper dels llibres i les revistes a la realitat. Ja no és el futur, ja no són hipòtesis; ara és el present, és el nostre dia a dia. La d'avui és la societat digital. Potser algú no ho sap, però la d'avui ja és la societat digital.

La Catalunya actual —i el món contemporani, intens, ràpid, fugaç, amb unes comunicacions immediates, amb la necessitat creixent d'estar sempre connectat, amb una quantitat de fonts d'informació gairebé interminable— és radicalment diferent de la Catalunya de, per exemple, només una dècada enrere. I aquests canvis en l'entorn social, cultural, productiu i comunicatiu modifiquen l'escenari en què han de treballar els mitjans de comunicació audiovisual i, per descomptat, els representants polítics.

És a dir, avui hi ha més canals de comunicació, més eines, més possibilitats, més oferta radiofònica i televisiva —les televisions digitals, el cable, la televisió per internet...—, i també hi ha nous usos i noves formes de consum informatiu. El model de mitjans de comunicació audiovisual canvia, en el fons, perquè canvia la societat.

En aquest debat, i ho confesso, m'és complicat fer afirmacions rotundes, justament perquè ens trobem enmig d'aquest procés de canvi i es fa difícil tenir la perspectiva suficient per analitzar els fenòmens amb rigor i amb serietat.

Tanmateix, aquesta jornada que ara inaugurem busca ser un espai de reflexió, un oasi de calma per al debat constructiu —tan necessari i tan estrany en els temps que corren—, per al diàleg sobre un element vital de tota democràcia: les relacions entre els mitjans, la societat civil i els polítics.

No obstant això, sí que si m'ho permeten voldria compartir amb vostès un seguit de tòpics per a la reflexió; dubtes o preguntes, si prefereixen dir-ho així, vinculats d'una manera o altra amb els tres blocs que configuren el programa d'aquestes jornades.

Amb relació a la participació i a la cohesió social, globalment es pot dir que la ciutadania té avui més canals de participació que mai, i els té especialment gràcies a les noves eines de comunicació de la xarxa. Però no estic segur del tot que sigui una participació real.

I m'explicaré millor. Fins ara les institucions hem fet una passa important: la de posar a l'abast de la ciutadania tota la informació relacionada amb el treball que fem. Almenys des del Parlament de Catalunya ho hem intentat, i sincerament penso que podem estar satisfets de la feina feta en aquesta línia. Però ara comencem a anar més enllà, perquè el ciutadà deixa de ser usuari passiu, usuari passiu que rep informació, i es converteix en usuari actiu, usuari actiu que pren iniciatives, que debat, que opina, que qüestiona. I aquest és el veritable canvi de fons: el d'anar incorporant la cultura 2.0, que sap aprofitar la intel·ligència col·lectiva, la saviesa de la gent, per compartir el coneixement. El Parlament du a terme un esforç important per intentar ser un parlament transparent, obert, accessible a la ciutadania a la qual representa i, no ho oblidem, per la qual treballa. No és fàcil, però hi treballeu, hi volem treballar i hi continuarem treballant. Tenim d'alguna manera aquesta voluntat de liderar el procés d'adaptació de les institucions a l'era de la societat del coneixement i de les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Volem apostar obertament per la interactivitat, per incorporar l'alt valor afegit que genera la relació directa amb la ciutadania. I aquesta, al meu entendre, sí que serà una participació real. S'ha de construir, no serà fàcil.

Acabo de descriure només una cara de la moneda. A l'altra cara, i és molt important, hi ha la consciència, necessària, que aquests nous models de participació i relació social deixen fora una part molt important de la societat. L'esquerda digital ens allunya definitivament d'una part de la ciutadania? Cal

parar atenció a aquest desinterès, a la desconexió que hi ha entre la pràctica política i la ciutadania? La resposta aquí és rotunda: sí.

L'era digital, per definició, és l'era de la immediatesa, de la multiplicitat d'impactes comunicatius i del canvi del rol de l'audiència. El públic passa de receptor a generador d'informació. Tots plegats anem molt de pressa llegint, tots plegats digerim la informació ràpidament, i els mitjans la publiquen molt ràpidament, també. Tenim més fonts d'informació que mai i més facilitat que mai per localitzar-la, però també hi ha més riscos que mai. La velocitat de consum garanteix prou els nivells de reflexió? És una informació contrastada? Convertim en veritat rumors i especulacions? És una informació superficial perquè expliquem els quès però no els perquè? L'anonimat fa perdre valor a les aportacions?

Deixin-me en aquest moment fer referència a un article recent de Vicenç Villatoro titulat «Falsa participació». Li manllo una frase sobre els comentaris que es poden fer als webs dels mitjans, el que ell considera una «xarxa institucionalitzada de la maledicència anònima». Diu Villatoro: «El mal és que aquesta radicalitat, aquesta impunitat de l'insult, aquesta visceralització del comentari que es coven en aquests fòrums anònims acaben saltant la tanca i contaminant la manera d'entendre i de parlar de política en tot l'espai públic.» Per altra banda, Trina Milán, presidenta de l'associació STIC.cat, en una entrevista en un mitjà digital, precisament, afirmava que l'intercanvi amb la gent, amb els seus comentaris, és el més interessant de fer un bloc. «Penso que si escrius el que sigui és perquè algú et llegeixi, i si a sobre pot interactuar amb tu, com passa en un bloc, encara es fa més interessant i engrescador.» Curiós. Dues postures oposades, dues certeses que comparteixo, dues veritats sobre una mateixa qüestió. Ho deixo damunt la taula per al debat d'aquesta jornada; debat, per cert, que per primer cop comença a explorar aquest món 2.0, amb timidesa però com a primer pas d'un camí imprescindible.

Finalment, qui marca l'agenda pública? Deixin-me constatar una realitat: els polítics tenim cada vegada menys capacitat per incidir en l'agenda dels mitjans. La capacitat és cada cop més limitada, perquè són els periodistes els qui decideixen què és notícia; els periodistes o les empreses periodístiques. I, en tant que la nostra activitat és profundament condicionada pels mitjans de comunicació, ens cal, i amb certa urgència, fer una profunda reflexió com a col·lectiu. Qui va a remolc de qui? Els polítics dels periodistes? Els periodistes dels polítics? Qui o què ha fet que això sigui així? Qui ha creat la dinàmica? Els periodistes, que de vegades només estan interessats en aquella picabaralla, en l'anècdota, en la polèmica d'un dia concret? Recordem tot l'enrenou i la dimensió que va agafar un comentari d'un destacat líder polític espanyol la setmana passada. O som els polítics, que en determinats temes ens ha interessat crear fum i batalla dialèctica per desacreditar precisament l'adversari? Sovint m'ho pregunto: els anuncis importants d'aquesta casa es fan al faristol de l'hemicicle o al faristol de la sala de premsa? Pensem-hi.

Un parell d'exemples. El primer, més llunyà, tot i que d'actualitat rabiosa: les eleccions als Estats Units. És la crisi econòmica, que ha marcat la campanya? O és el tractament dels mitjans, el que l'ha convertit en el tema de la campanya? El segon, més proper, perquè ens ha passat a tots més d'una vegada: convoquem una roda de premsa per explicar un gran projecte, un projecte que ha requerit esforços, feina de moltíssima gent, i justament aquell dia, ai las!, aquella notícia queda absolutament enterrada per la novetat d'impacte, pel gran titular que ocupa la informació tota la jornada. De vegades, a més, es tracta d'una notícia de declaració i de contradecoració, i de recontradecoració, segons com. Aquesta peça és realment útil per a la ciutadania?

Acabo amb una darrera reflexió: em preocupa molt que hi hagi desinterès per la política com a disciplina, sincerament; em preocupa aquest allunyament i aquesta manca d'interès. No vull ser tremendista, però això podria arribar a ser una greu malaltia de la democràcia. No podem acceptar que la gran majoria de la ciutadania catalana doni l'esquena al que fa el seu parlament, per exemple, que ignori qui són i què fan els seus representants, que s'instal·li en tòpics negatius sobre el funcionament de les institucions i del sistema democràtic en conjunt. Cal mantenir en forma la democràcia amb un exercici regular permanent d'informació, participació i implicació política, i també, i també, cultivant l'esperit crític.

La societat contemporània, la que es construeix en temps real, la que es comunica *online*, la de la immediatesa en les informacions, necessita més que mai els valors de l'escepticisme i de la crítica; no creure a cegues, informar-se, pensar, participar, anar a buscar les fonts originàries de la informació. Tot això forma part d'una actitud vital que reclamo per al meu país i per a la seva gent. Tenim davant una enorme oportunitat que hem de saber aprofitar.

Gràcies per la seva presència i gràcies per la seva participació. Facin molt bona feina, però, si us plau, si us plau, siguin eficients, arribin a conclusions que, a més de ser interessants, sobretot siguin útils, útils per a la societat i útils per als qui la representem.

Molts gràcies i, hi insisteixo, molt bona feina.

La moderadora (Raquel Sans, periodista)

Bon dia.

Doncs avancem ja en aquestes jornades, que, com bé deien en aquests moments, marquen un punt d'inflexió, sens dubte, respecte a les fetes els últims anys, perquè no s'orienten tant cap a la indústria audiovisual, com comentava el senyor Carbonell, i també el senyor Luna, sinó que intenten traslladar el debat cap a un terreny més proper, més social i segurament més abonat a la controvèrsia, també. Han sortit ja algunes preguntes que plantejava el president Benach, i sens dubte molts ja ens plantejàvem la possibilitat de resposta, o d'obrir una polèmica, si més no.

El títol deixa evidència d'aquesta voluntat: «Societat, mitjans i política: drets i deures.» És obvi que vivim en un moment de transformació molt ràpida dels mitjans de comunicació tradicionals, enmig de l'enorme potencial que tenen les noves tecnologies, i per tant serà bo que ens aturem una estona a reflexionar sobre quina és la seva incidència en el dia a dia dels ciutadans i dels principals actors socials. Perquè, com plantejava ja la taula, la llibertat d'accés a la informació que ens plantegen aquestes noves tecnologies ens garanteix una informació veraç, de qualitat? Ens permet realment ser més lliures? Els mitjans d'avui reflecteixen la pluralitat de la nostra societat, de la nostra realitat social? Quin paper hi tenen? I dins d'aquesta realitat, per concretar una miqueta més, com interactua el binomi classe política-periodistes, periodistes-classe política? On comença? On acaba? Són només algunes de les preguntes que es plantegen arran dels títols de les taules rodones.

En tot cas seran vostès els qui podran aportar suggeriments, preguntes, al final de cadascuna de les tres taules rodones. I també hi participaran els nostres convidats virtuals, perquè si posem sobre la taula els reptes que planteja aquesta amalgama entre societat i noves tecnologies no podien quedar al marge, aquestes noves tecnologies, de les jornades d'avui. Així que per primer cop, com ja s'ha comentat, s'obre la finestra a la participació exterior, si ho podem dir així, mitjançant diferents vies i mecanismes en una experiència pilot en aquestes jornades del Parlament. Potser lligant-ho amb el que comentava el president Benach, amb aquesta necessitat creixent d'estar connectat, amb aquesta voluntat d'interactivitat, les jornades s'han obert a la participació exterior mitjançant el web institucional del Parlament de Catalunya, pel qual ara mateix es poden seguir en directe aquestes jornades. I a més les persones que s'hi han inscrit podran traslladar-nos les seves preguntes.

Una altra via de participació és mitjançant la Universitat Oberta de Catalunya, que s'ha sumat per primer cop a les jornades, així que agraïm al senyor Eric Hauck, director de comunicació de la UOC, la seva col·laboració. Ell s'encarregarà de fer-nos arribar els dubtes, les qüestions o els suggeriments que vagin arribant dels usuaris del Facebook o del Twitter. En definitiva, en global i en conjunt, sumant tots aquests convidats virtuals, si podem dir-ho així, arribem pràcticament als quatre-cents, una xifra força significativa, amb aquests usuaris actius de què parlàvem abans, també.

I sense oblidar que després de cadascuna de les taules seran vostès els qui tindran el torn de paraula. Ara bé, els facilitem una altra via de comunicació, si ho prefereixen. Dins de les bosses trobaran unes butlletes per escriure, si ho prefereixen, la seva pregunta, el seu dubte, el seu plantejament, el que creguin necessari, i per tant ens ho poden fer arribar per escrit. Només han d'entregar la butlleta als uixers de la sala, i així serà una altra via de comunicació amb els membres de la taula rodona.

Participació i cohesió social

Aclarits, doncs, els mecanismes de participació —era important remarcar-los perquè representen, sens dubte, una novetat en aquesta edició de les jornades—, obrim ja el primer bloc, sota el títol «Participació i cohesió social». Així, doncs, agrairia la presència de la senyora Joana Ortega, diputada de Convergència i Unió, i el ponent, el senyor Jordi Sánchez, professor de ciència política i director de la Fundació Jaume Bofill.

La Sra. Joana Ortega i Alemany (diputada del GP de Convergència i Unió)

President del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, president del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, diputades, diputats, membres de la Mesa, senyores i senyors, bé, jo crec que avui —i ho deia abans el president del CAC, ho deia també el president del Parlament— encetem un debat valent. De fet, és cert que es fa un gir en el que han estat fins ara potser aquestes jornades parlamentàries, i encetem un debat valent, un debat que a més és al carrer, perquè avui parlem de la relació dels mitjans de comunicació amb el món públic.

Jo crec que ho farem fugint del llenguatge políticament correcte i jo crec que ho farem sobretot anant a aquell llenguatge socialment necessari, que més que mai avui crec que també ens aportarà el professor Sánchez, el professor Jordi Sánchez, professor de la Universitat de Barcelona, professor de ciència política i director de la Fundació Jaume Bofill, que és qui encetarà el primer debat d'aquestes jornades, el primer bloc, sobre participació i cohesió social, dos conceptes que sens dubte van molt lligats i que ens permetran una sèrie de reflexions, perquè suposo que tots deuen coincidir que no és possible la cohesió social sense la participació. I aquest és un repte no únicament de la societat catalana, sinó que jo també diria que ho és dels mitjans de comunicació catalans.

Fa un moment el president del Parlament ens deia que tenim un gran ventall de canals de comunicació, però també dèiem de deixar sobre la taula si

realment aquest gran ventall de canals de comunicació faciliten i permeten una participació molt més ampla. També feia referència al fet que actualment, i amb la incorporació al món digital, realment, l'usuari, el consumidor, passa a tenir un primer paper com a actor, i per tant una participació molt més important.

Però aquí se'ns presenten una sèrie de dubtes per posar sobre la taula. Per exemple, jo crec que vostès deuen coincidir a assenyalar que els mitjans de comunicació són una de les millors maneres d'arribar a la població, i també a la població nouvinguda, i per tant a aquesta nova realitat catalana, a aquesta Catalunya dels 7 milions d'habitants. Per tant, aquí jo crec que també tenim aquesta qüestió, que deixarem sobre la taula: com han d'actuar els mitjans de comunicació per incorporar realment aquesta realitat catalana, aquest 1.200.000 habitants.

Jo crec que, a més, el paper dels mitjans és important, perquè si no compartim d'alguna manera els nostres mitjans de comunicació, catalans, perdem un instrument, sens dubte, de foment de la convivència, un instrument de cohesió social, d'integració, però especialment, també, catalitzador en el foment i en l'ús de la llengua i en el coneixement de la cultura; per tant, de fer-se-la la pròpia, d'incorporar-se-la. Jo aquí voldria, si em permet, llançar una pregunta: jo no sé si s'ha de fer un pla d'acollida mediàtica per als immigrants. Deixo al cap aquesta pregunta, que, per altra banda, no és meua, sinó que és del president del Consell de Govern, que la va llançar en una de les comissions.

Per tant, jo crec que avui tenim sobre la taula una tema interessantíssim. Ens acompanya el senyor Jordi Sànchez, a qui tots vostès sens dubte coneixen. A més, va ser membre del consell de l'antiga corporació, de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Per tant, és un coneixedor del món audiovisual català. I, a més, en el si de la Fundació Jaume Bofill, impulsa i ha impulsat, i seguirà impulsant, sens dubte, informes sobre cohesió social, sobre participació, sobre immigració, sobre desigualtats en el món de la llar —en recordo un de molt interessant—, i, per tant, sens dubte, podrà aportar molt al si del debat. Per tant, senyor Sànchez, quan vulgui té la paraula.

Gràcies.

El Sr. Jordi Sànchez (catedràtic de ciència política de la Universitat de Barcelona i director de la Fundació Jaume Bofill)

Molt bon dia.

Amigues i amics, voldria començar aquesta intervenció posant sobre la taula una primera qüestió que es desprèn de la sessió que ara tot just comencem. La qüestió és la següent: és possible la cohesió social sense la participació ciutadana? Perquè, evidentment, amb el títol sembla que són dos aspectes que van junts, i no hauríem, d'entrada, per què suposar que és així. De fet,

la resposta no és evident, i també els anticipo que jo no donaré cap resposta unívoca al llarg de la meua intervenció, entre altre coses perquè probablement la primera qüestió que cal fer quan parlem de cohesió i de participació és saber què volem dir amb aquests conceptes, què volem dir quan parlem de cohesió social i també què entenem, què són o què han de ser, les pràctiques de participació ciutadana.

Aquí vull cridar-vos l'atenció amb una qüestió que no solament afecta aquests temes, sinó molts d'altres en el nostre país, i és que ens hem acostumat tots plegats a utilitzar una sèrie de conceptes sense un acotament precís, sense saber-ne realment l'abast. Això fa que massa sovint tots plegats acabem construint consensos aparents, teixint fils narratius d'amplis consensos que després són de difícil concreció, perquè quan posem el fil a l'agulla constatem que cadascú dels qui hem participat en la creació d'aquest consens partim d'un fil i d'una agulla molt diferents que no permeten l'encaix. I, per tant, les paraules queden bàsicament com a elements retòrics amb què tots ens hem posat d'acord, però després, a l'hora de la veritat, cadascú les interpreta com millor pot o millor li va.

D'entrada, doncs, em proposo iniciar aquesta intervenció limitant l'abast del concepte de cohesió social que jo utilitzaré en aquesta ponència. I ho faig centrant la idea que la cohesió social té a veure, o jo ho agafo per aquest camp, amb l'exercici dels drets polítics i amb el sentiment de pertinença a una comunitat política. És evident que la cohesió social és això i moltes coses més, com per exemple tot el que es deriva —com ara la diputada Ortega ens posava sobre la taula— d'aspectes socioeconòmics o de manca d'igualtat social. Però, en tot cas, com que no es pot tenir tot i en una intervenció de vint minuts tampoc ni tan sols es pot abordar, jo em limitaré, sense menystenir els altres camps conceptuals de la cohesió social, a acotar aquest concepte en la perspectiva de la inclusió política, que és el que crec que avui ens pot interessar més.

Així doncs, en aquest sentit de la cohesió social, la participació ciutadana té tot el sentit. No és possible exercitar drets de ciutadania sense la participació, i menys encara desenvolupar un sentiment més o menys intens de pertinença a una comunitat sense la participació.

Ara bé, si cal ser prudent amb l'àmbit de la cohesió social, també cal ser molt curós amb el discurs de la participació. Crec que patim un abús constant del concepte de participació, i això acaba diluint el mateix abast de la idea de participació. És indiscutible que la participació aporta valor afegit, per exemple reforçant legitimitats en un moment que precisament les institucions públiques no en van sobrades, d'aquestes legitimitats. Però alerta, perquè si la participació acaba essent tan banalitzada com ho és en aquests moments la seva devaluació anirà creixent i anirà tendint a resultats marginals clarament decreixents en l'àmbit de la legitimitat, per a la qual ens havia de ser tan útil. Per tant, prudència amb l'ús i l'abús de la idea de la participació.

Crec que també és oportú en el context d'aquestes jornades posar en relleu, per un costat, l'evidència que els poders públics no han fet encara una aposta decidida per la participació lligada a la qualitat democràtica. Hi ha un excés d'activitats adjectivades com a participatives i un gran dèficit de processos metodològicament rigorosos que aportin qualitat democràtica i sentit cívic al fet de participar. Això sí, tots fem participació, perquè això en aquests moments sembla que ens vesteix.

Per un altre costat, per anar a l'altre gran protagonista d'aquests jornades, els mitjans de comunicació, cal dir que han convertit d'una manera excessivament pretensiosa qualsevol gest d'interacció amb la seva audiència en poc més que un gran exemple de participació democràtica, i això acaba també erosionant la mateixa idea de qualitat democràtica i de participació.

Fetes, doncs, aquestes primeres consideracions, ens podem endinsar en la idoneïtat de plantejar el repte de la cohesió social en el context actual de la societat catalana. Crec que tots devem compartir —no cal tenir una gran visió sociològica ni molts estudis d'opinió per evidenciar-ho— que avui a Catalunya s'intueixen de forma inequívoca símptomes de deteriorament de la cohesió social entesa tal com l'he definit a l'inici d'aquesta ponència. No parlaré, perquè no toca avui en aquest camp, de la desafectió política que afecta amplis sectors de la nostra societat ni tampoc de les limitacions imposades per raons de nacionalitat en l'exercici dels drets polítics a una part molt important de les persones que viuen a Catalunya. Tots i tots sabem de què parlem, i sabem que és un dels grans temes que tenim pendents per resoldre. Però ho deixo com a nota a part.

En tot cas, la qüestió a plantejar en aquesta sessió de les jornades és si els mitjans de comunicació tenen alguna cosa a oferir en el reforçament d'aquesta cohesió social entesa com a exercici de drets de ciutadania i el sentiment de pertinença a una comunitat política. La meua resposta és també rotundament afirmativa.

Crec que tots els qui ens trobem en aquesta sala som perfectament conscients que avui els mitjans de comunicació en general, i molt especialment els mitjans audiovisuals, són alguna cosa més que uns simples actors o agents que intervenen com tants altres en el gran escenari d'això que en diem «espai públic». Avui no es pot entendre la política, pensada com l'instrument de gestió per excel·lència de l'esfera pública, sense els mitjans de comunicació. Però això, que és una afirmació de consens bastant ampli, crec que avui ja corre el risc de quedar-se desfasat. De fet, crec que aquesta idea és ja insuficient per entendre i avaluar quin és avui el paper dels mitjans de comunicació. Són bastants els pensadors —Bobbio, Robert Dahl, Sartori...— que ens descriuen un escenari, un marc, on aquests mitjans de comunicació tenen clarament un poder quasi institucional. En aquest sentit, em sembla bastant raonable i ajustada a la realitat l'afirmació que avui els mitjans no són només necessaris per

entendre la política, sinó que són els mateixos mitjans els que modelen l'àmbit de l'esfera pública, especialment en la funció de creació de l'imaginari col·lectiu, i per tant en la construcció del sentiment de pertinença.

Avui és difícil també plantejar un àmbit públic de referència sense la intermediació i la influència dels mitjans de comunicació. I si això és així, cal no descartar que els mitjans de comunicació tenen alguna obligació derivada d'aquesta responsabilitat en tant que constructors actius de l'imaginari públic. No és només un dret; crec que és una obligació. Fins i tot podem aventurar-nos a establir una relació entre descohesió social i mitjans de comunicació. Les causes de la descohesió i l'impacte de la seva relació amb els mitjans de comunicació certament és ambigua. No és clar qui és el causant i quins són els efectes que produeix; si els ciutadans són, per posar un exemple, més individualistes i per això demanen programes més personalitzats, o si els ciutadans són així perquè la publicitat i els mitjans de comunicació exacerbem el seu individualisme i exciten el seu esperit més consumista i menys comunitari. Però, en tot cas, el que sí que crec que és clar és que hi ha un fil que permet entrellçar aquestes dues realitats i que els mitjans tenen una clara responsabilitat en la gestió de tot plegat.

Una de les funcions imprescindibles dels mitjans de comunicació és la d'impulsar l'apropiació d'un mateix imaginari públic de referència per part de com més gent millor. Faríem bé de no confondre la necessitat de pluralisme, que és a la base de la nostra societat i lògicament dels mitjans de comunicació, amb la de la recreació fragmentària i parcial d'un mateix escenari de pertinença. Són dues coses diferents. I no val la defensa del pluralisme, que jo també comparteixo, per continuar amagant-se darrere la incapacitat de recrear un espai de pertinença comunitària, conjunta, amb uns determinats valors compartits.

Perquè aquesta apropiació de l'imaginari públic es pugui arribar a donar calen dues coses. La primera és tenir clar quines són les bases que hem de compartir, i crec que aquesta casa que ens acull és una institució que té un rol fonamental a l'hora d'establir quines han de ser aquestes bases a compartir, i això ho ha de fer a partir d'un procés de reflexió que ha d'ajudar a reforçar la cohesió social. Però cal, després, un cop això pugui estar mínimament establert, que, a partir d'una funció d'aquestes bases, els mitjans, des de la seva pluralitat, recreïn o modulin aquest sentiment de pertinença.

La segona cosa que crec que cal és que la ciutadania, o si m'ho permeteu les ciutadanes —i aquest és un element que també voldria deixar sobre la taula, no des d'una perspectiva jurídica, sinó des d'una perspectiva de pluralitat i de diversitat—, es vegin reconegudes en els mitjans de comunicació. El reconeixement previ és imprescindible perquè hi hagi una apropiació posterior de l'imaginari que els mitjans de comunicació desenvolupen. I també tinc la sensació que moltes vegades aquest reconeixement és inexistent, que el que

tenim és bàsicament, en el pitjor sentit del terme, una tolerància de les realitats socials, una utilització de les realitats socials, però no un reconeixement en el sentit fort del concepte de reconeixement.

En una societat com la nostra —que els darrers anys ha vist créixer un petit món en el nostre interior a partir del fenomen migratori, que també la Joana Ortega posava sobre la taula— és evident que necessitem reforçar una identitat d'inclusió que eviti fractures més grans. No ens serà fàcil cohesionar socialment quan bona part dels nouvinguts tenen encara limitacions extremes en l'exercici dels drets polítics, i aquesta és una qüestió que no és en mans dels mitjans de comunicació resoldre-la. Però, precisament perquè aquestes limitacions hi són i dificulten la possibilitat d'una identificació, pot ser del tot necessari que els mitjans de comunicació, aquestes quasi institucions que Sartori, Dahl i d'altres han definit, abordin el reconeixement d'aquestes realitats nouvingudes i les incorporin amb la màxima urgència al seu imaginari comunicatiu.

Fixem-nos, però, que no es tracta de cedir espais mediàtics, o no proposo que la fórmula sigui cedir espais mediàtics, com si es tractés de reserves humanes a protegir. Aquesta ha estat una temptació i una pràctica massa comuna en els mitjans de comunicació, bàsicament els públics, que han resolt el pluralisme i la participació amb programes de set a vuit del matí que ni tan sols la mare dels protagonistes es llevava per poder-los connectar. Però tots n'estàvem contents. Jo crec que aquesta és una de les grans trampes que hem construït en aquest país.

Recents estudis sobre immigració i mitjans de comunicació, impulsats a partir de les dades de la Fundac pel mateix Consell de l'Audiovisual de Catalunya, ens donen raó d'una certa incomoditat viscuda pels qui teòricament són subjectes d'aquests programes, que es troben amb escenaris poc identificables quan els programes forcen en excés l'especificitat de l'immigrant. És hora que els col·lectius que només tenen veu quan s'aborden qüestions que els afecten directament tinguin una presència normalitzada i plena en els mitjans de comunicació. No és necessari que els immigrants —i m'he centrat en aquest col·lectiu però podríem estendre'ns a molts altres— participin només en programes per abordar qüestions d'immigració. Hem pensat alguna vegada quin efecte normalitzador tindria veure una persona estrangera abordar temes de l'educació dels seus fills? O hem plantejat quin impacte tindria en un debat sobre la discussió de les ciutats i dels barris del futur? O hem vist cap immigrant plantejar un debat a fons sobre els reptes del comerç, per posar només tres exemples? I és evident que no hi ha ningú que posi en dubte que l'escola és plena d'immigrants —i se suposa que tenen mares i pares—, que el comerç en mans de les persones estrangeres és un fenomen emergent i que viuen a les nostres ciutats, però en canvi en aquests debats no hi són quasi mai. Crec que és aquesta o aquest tipus de participació, el que ens

podria ajudar a abordar amb èxit l'apropiació de determinades imatges sobre l'espai públic, sense les quals, hi insisteixo, la cohesió és enormement difícil.

No cal ni dir que un problema previ és que els mitjans de comunicació esdevinguin mitjans de referència del conjunt de la població, cosa que avui no passa. L'altra dada que aquest informe que he esmentat ens posava sobre la taula: l'aproximació de la població immigrada als mitjans del país, essent molt generós amb el concepte de país, és enormement preocupant. Les dades d'aquest informe que el CAC va impulsar a partir de les dades de la Fundac així ens ho diuen, i ho diuen a partir d'una mostra enormement representativa de més de sis mil persones.

Aquestes últimes reflexions sobre la població estrangera es poden extrapolar a altres col·lectius del país, com abans us deia. La debilitat de la cohesió social no comença amb la immigració, i crec que aquest és un tema enormement important. Aquest país no redescobreix els seus problemes, els que siguin, a partir de la immigració. Moltes vegades la immigració ens ho posa o ens ho reforça, però no pensem que ara tenim un problema de cohesió, de mitjans de comunicació i de participació a partir d'aquestes reflexions que he fet sobre la immigració. Són prèvies en molts altres col·lectius. Cal, doncs, que els mitjans assumeixin aquestes obligacions.

Però vull fer una última referència amb relació al tema de la immigració abans de passar a l'última part de la meva intervenció. Respecte a una part de la població estrangera, caldria preguntar-se sobre les conseqüències de l'ús quotidià de les parabòliques com a receptores de mitjans de comunicació concebuts en altres societats, i per tant pensats molt probablement per crear referents de cohesió social diferents dels nostres. Hi ha una qüestió que no he plantejat al llarg de la meva intervenció, que dono per suposada, i és que assumim que els mitjans de comunicació, tant els públics com els privats, tenen clarament una funció de creació d'aquests elements d'identitat. Quin és l'impacte, quin serà l'impacte, a la nostra societat del fet que una part molt important de la població que viu als nostres municipis tingui per referència bàsica els espais mediàtics produïts a milers de quilòmetres del nostre país? No es tracta de posar portes al cel. Seria absurd. Les parabòliques han arribat per quedar-se, per consolidar-se, i per tant aquest consum hi continuarà essent, i tenen elements enormement interessants, perquè ens connecten amb un món que se'ns ha fet molt més proper. El problema no és la parabòlica. El problema és que els mitjans del país no tinguin capacitat d'entrar en aquelles cases simplement perquè no hi ha aquest element de proximitat. Crec que l'existència de les parabòliques accentua la urgència històrica de les polítiques de les empreses del sector de la comunicació, siguin públiques o privades, amb l'objectiu que la nova població s'apropi primer als mitjans de comunicació i posteriorment se'ls apropiï, i lògicament amb l'expectativa que tot això ens ha d'ajudar a reforçar aquesta cohesió social.

És evident, i vaig acabant, que la meua remarca de la immigració no pot donar per descomptat, com us deia, que les altres realitats ciutadanes es trobin en condicions d'apropiar-se els relats de l'imaginari públic que els mitjans construeixen. No és cert, com no és cert que les audiències siguin la resposta en clau de cohesió social. Les audiències són la resposta en clau de les lògiques del mercat, un factor imprescindible en el joc dels mitjans de comunicació i en l'actual sector. Tenen la seva importància, però cal estar alerta a no confondre el que són audiències amb participació, i molt menys encara amb garantia de cohesió.

Vull acabar fent una última reflexió sobre la qualitat de la participació. Crec que és evident que no n'hi ha prou a deixar finestres obertes als mitjans de comunicació perquè el resultat pugui ser definit o qualificat com a participació. La participació de qualitat és inseparable de la informació, i això és així en qualsevol procés participatiu, però, evidentment, en un escenari de participació en els mitjans de comunicació això té molt més sentit. I quantes vegades no veiem que es parla de participació en els mitjans de comunicació en escenaris mediàtics on la informació és absolutament absent de la producció mediàtica o audiovisual que es realitza en aquells moments? Crec que cal reivindicar la qualitat de la participació com un factor clau a l'hora d'impulsar aquestes noves vies, una qualitat que s'ha de sustentar en la informació, i la informació té una sèrie de característiques, des de la veracitat —que abans a la taula inaugural ja ens sortia— a moltes altres que no m'hi referiré perquè probablement a les ponències posteriors alguna referència hi haurà, però també la de la deliberació.

Potser cal forçar els temps del món audiovisual, potser cal canviar algunes coses per fer possible la deliberació. És veritat que la deliberació requereix un concepte i un ús del temps a què les dinàmiques del sector audiovisual no ens ajuden. Però probablement cal preguntar-nos si hem de ser exclusivament esclaus de les dinàmiques i les lògiques dels temps de la televisió per poder desenvolupar un resultat mediocre en la participació o si cal ser atrevit i jugar-se-la, i modificar els temps, dominar els temps, inventar-se productes, crear productes, crear metodologies noves, aprofitant els sectors audiovisuals que permetin reforçar el criteri de deliberació.

Participació sense deliberació és una acumulació de monòlegs, i el monòleg és efectivament un gran invent, un gran invent en el món de l'entreteniment, i la televisió ha de fer entreteniment, però els monòlegs són els pitjors enemics de la participació i de la creació de cohesió social. I avui el que tenim en els sectors audiovisuals és bàsicament un excés de monòlegs sota l'aparença de la participació. Crec que aquest és el repte fonamental en què hem de posar l'accent per poder-ho canviar.

Una última, ultimíssima, reflexió. Probablement, les males pràctiques participatives tenen un efecte pitjor que la no-participació, perquè no solament

no ajuden a crear un determinat imaginari col·lectiu, sinó que en creen un que és molt pitjor, en creen un que normalment va associat a la tensió, a la confrontació, a la irreflexivitat, i això ajuda molt poc, en un temps de fragmentació excessiva en l'imaginari col·lectiu, a crear precisament aquests vincles d'unió.

Deixo, doncs, aquestes reflexions fetes, i espero que hagin motivat alguna idea, encara que sigui crítica, i quedo a la vostra disposició en el debat que ara farem.

Gràcies.

La moderadora

Gràcies a la senyora Joana Ortega i gràcies al senyor Jordi Sánchez.

Taula rodona

Avancem ja amb la primera taula rodona, que ens presentarà el senyor Rafael López, diputat del Partit Popular de Catalunya, a qui agrairíem que pugés a la taula, i als qui hi intervindran, que són els senyors Suso de Toro, escriptor; la senyora Patrícia Gabancho, periodista; el senyor Joan Manuel del Pozo, conseller del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, i el senyor Vicenç Villatoro, escriptor i periodista. Amb ells abordarem aquesta taula rodona, que és la de «Participació i cohesió social», després de la ponència del senyor Jordi Sánchez.

Els recordo que si tenen qualsevol pregunta, almenys ja per al·lusions, a les persones que han intervingut no hi haurà cap problema per plantejar-la, i recordin que també tenen l'opció de fer-la escrita, la seva pregunta.

El Sr. Rafael López i Rueda (diputat del GP de Partit Popular de Catalunya)

Molt bé; moltes gràcies.

Comencem el primer bloc, «Participació i cohesió social», un tema interessantíssim després de les paraules que ens ha fet arribar Jordi Sánchez.

Faré una presentació dels quatre ponents i introduirem el debat. Cinc minuts, tindrà cadascun. Primer tenim en Suso de Toro. Suso de Toro va néixer a Santiago de Compostel·la. És llicenciat en art modern i contemporani, i ha publicat més de vint llibres de narrativa, teatre i assaig. La seva obra és una obra coneguda no solament al nostre país, sinó també a la resta d'Europa, ja que ha estat traduït i ha estat estudiat en diverses universitats europees. Ha tingut diversos premis —el Premi de la Crítica de Galícia, el Premi de la

Crítica Espanyola, el Premi Blanc Amor de novel·la— i ha publicat, a més de novel·la, interessants llibres sobre crítica social i d'assaig: *Nunca mais, Españoles todos, Una altra idea d'Espanya* i *Madera de Zapatero*. Va ser patró de la Biblioteca Nacional, i amb relació al tema de què parlem, no solament la cohesió social, sinó també les noves tecnologies i el periodisme, va tenir entre el 2001 i el 2003 en xarxa un bloc en gallec i en castellà amb el títol *Botella al mar*.

Després tindrem Patricia..., Patricia Gabancho, m'ha aclarit que li digués Patricia Gabancho. Va néixer a Buenos Aires, però fa molt temps que és aquí a Barcelona, més temps que no jo, per dir-ho d'alguna forma. És periodista i col·labora en tasques de difusió cultural, sobretot amb conferències. Escriu al suplement de cultura dels diaris *Avui* i *El País*, i treballa en diverses tertúlies: *El matí de Catalunya Ràdio*, *El dia* —a COM Ràdio—, *59 segons*, etcètera. Té una dotzena de llibres, però m'agradaria destacar-ne alguns d'interessants sobretot pel seu contingut, també, de crítica social, que també en parlarem avui: *La postguerra cultural a Barcelona*, sobre testimonis de l'experiència de resistències culturals en el primer franquisme, *La batalla de l'Estatut* i el darrer, un llibre polèmic, *El preu de ser catalans*, que us recomano a tots.

Joan Manuel del Pozo, conegut dels qui som diputats en aquesta cambra, és doctor en filosofia per la Universitat de Barcelona, professor titular de filosofia per la Universitat de Girona i tutor d'humanitats a la Universitat Oberta de Catalunya, ha estat. A banda que és un gran coneixedor de l'obra de Ciceró, en la seva tasca de filosofia política ha escrit diversos llibres sobre els valors de la societat tecnològica, papers, reflexions: *Valors en canvi per a una societat nova*, *Política i valors*, *El blanc i el negre: un diàleg a fons sobre immigració, drets i ciutadania* i *Qüestions ètiques i jurídiques entorn de l'exercici de la llibertat religiosa*. A part d'això ha estat diputat al Congrés per Girona pel Partit dels Socialistes de Catalunya, ponent en diverses lleis, primer tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Girona, membre del Consell Escolar i conseller d'Educació i Universitats, i ara és membre del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.

I, en darrer terme, Vicenç Villatoro, també conegut dels qui som en aquesta casa. Nat a Terrassa. Escriptor i periodista. Ha treballat al *Diari de Terrassa*, al *Correo Catalán*, a l'*Avui* i a TV3, a la secció de cultura de TV3 i en programes com *Trossos*, *Crònica tres* i *Millennium*. Ha estat director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, i ha publicat articles en diversos mitjans de comunicació. També té diverses obres, i sobretot té reconegut prestigi amb premis com el Sant Jordi, el Sant Joan, el Ciutat de Barcelona, el Ciutat de Palma, el Prudenci Bertrana, el Documenta i el Vaixell de Vapor, també, de literatura infantil, important. I ha estat comissari també de les exposicions «Escolta, Espanya», «Catalunya, tierra de acogida» i «Veus». Ha

estat director general de Promoció Cultural, diputat al Parlament de Catalunya per Convergència i Unió, director cultural de la Fundació Enciclopèdia Catalana i president de la Fundació Trias Fargas.

Doncs bé, ja tenim més o menys el panorama, ja coneixem de què hem parlat. Per introduir el tema, la intervenció de Jordi Sànchez, que ha estat una intervenció molt important. Ens ha obert dos àmbits importants, i ha fet una reflexió que jo crec que és important: hi ha cohesió sense participació? I això és un tema important, perquè estableix que els mitjans de comunicació no solament han de tenir una xarxa unidireccional cap al que anomenem «audiència» o «ciutadania», sinó que també ha de ser a l'inrevés.

I parlava de certs teòrics de la democràcia —Robert Dahl, Sartori, o parlava també de Bobbio—, i deia que la poliarquia en si mateixa, la democràcia, no solament és capacitat de vot, sinó que també és els mitjans de comunicació. Una altra reflexió que se'ns obre: la llibertat de premsa és llibertat d'expressió? I quina funció realitzen els mitjans de comunicació en aquesta funció mediatra? Creen l'opinió pública? La defineixen? Defineixen els problemes i les interaccions, una reflexió interessant. L'audiència no és participació; l'audiència és consum. Quan parlem de participació en l'àmbit democràtic, votar cada quatre anys no és participació. És quelcom més.

Per tant, els debats estan servits. Pot començar el senyor Suso de Toro. Té cinc minuts.

El Sr. Suso de Toro (escriptor)

Gracias.

Disculpin, no sé parlar en català i no tenim temps per preparar la dissertació en català, així que parlaré en castellà.

Los medios de comunicación audiovisual y los medios en general creo que no solo son un instrumento, que lo son, en la vida social, en la vida política, sino que sobretodo son el lugar donde se desarrolla la vida social y cada vez más, también, la vida personal, incluso la vida más íntima, en la medida en que ciertos aspectos de la experiencia digital están modificando incluso la psique, sobretodo de nuestros adolescentes y de nuestros niños.

Creo que estamos viviendo un momento de mutación, verdadera mutación, de salto en nuestra civilización, y en realidad es un salto parte de un proceso, de un camino, que se inicia cuando nuestra especie creó el lenguaje verbal. Nuestra civilización es fruto del lenguaje, y el mundo digital, la civilización de los medios audiovisuales, es un salto dentro de esa inflación o hipóstasis del lenguaje del mundo que hemos creado. Cada vez más vivimos en un mundo menos experiencial, menos táctil, por lo tanto, y cada vez más en un mundo más de lenguaje y más virtual.

Y, desde luego, en el campo de la vida social no solo la economía, como estamos viendo ahora en estos momentos, tiene un aspecto de *software*, un

aspecto de vida virtual, que efectivamente estamos viendo que es donde se ha desencadenado la crisis, se podría decir que es una crisis del alma del mundo económico o de la psique del mundo económico, sino que además la vida social, toda, se da en los medios de comunicación. En los medios de comunicación se dan, se expresan, los humores, los temores, los deseos, las demandas, y desde luego en los medios de comunicación se dan las luchas políticas, las luchas ideológicas e incluso las luchas en el nivel más elemental de lucha de partidos. Todo esto ocurre en los medios de comunicación. Por lo tanto no solo son un instrumento —que, como decía, lo son, y de un modo claro, es más, son el instrumento, el instrumento con el que se combaten las ideas, las visiones del mundo, las ideologías—, sino que además son el lugar donde ocurre la vida social.

Siendo como soy gallego de nación, en todos los sentidos del término, y siendo como soy ciudadano gallego y español, cuando vengo a Cataluña no puedo evitar hacer una antropología de bolsillo, una antropología portátil y de baratillo para uso personal, pero con la que voy interpretando la experiencia de vivir. Y, desde luego, cuando llego aquí me encuentro con la conciencia de estar en un país distinto. Esto es indudable. Pero al mismo tiempo, también, como vivo en otro lugar, en otro país, tengo claro que este país que veo aquí, al llegar aquí, allí no lo veo, allí no lo conozco, este país no es conocido donde yo vivo, de modo que me encuentro con una primera constatación que debería de desencadenar toda una serie de preguntas.

Hoy por la mañana, en el hotel, busqué un par de periódicos, una cabecera editada en Barcelona y una cabecera editada en Madrid, las dos únicas que había editadas en cada ciudad. En la editada en Madrid hablaba de la crisis internacional, era el gran espacio, la gran noticia, y en la editada en Cataluña, en Barcelona en concreto, la portada la ocupaba una nueva vuelta en las relaciones entre dos partidos políticos catalanes. Sintonicé en el cuarto del hotel Televisión Española y TV3. En Televisión Española estaban hablando de Obama y McCain y de la crisis económica, y en TV3 había un representante de un partido catalán.

Todo esto son elementos que uno debe interpretar, elementos que uno va encontrando, tropezando con ellos. ¿Cómo interpretarlos? Yo creo que de un modo autocrítico, y creo que autocríticos podemos serlo todos y debiéramos serlo todos. Todos los que hemos vivido en el Estado español, en España, en los últimos años, y en los penúltimos años también, podríamos hacer un repaso de cómo ha sido el proceso político, el proceso de construcción, que se han ido construyendo cosas, desde la muerte de Franco y desde el año 78 en adelante. Y se podría decir que es un proceso político de reconstrucción de un estado, y al mismo, también, un proceso de construcción de las autonomías, especialmente de las autonomías nacionales, con voluntad nacional. En ese período, en este período hasta hoy, el Estado, en distintos momentos, en distintas fases, se ha reargumentado de nuevo, se ha reargumentado nacional-

mente, ha ido reconstruyendo una ideología de estado, nacional, y al mismo tiempo también es cierto que especialmente Cataluña i Euskadi crearon espacios propios. Sin duda, espacios sociales, espacios culturales, espacios nacionales, propios. Ahora bien, para ello han jugado un papel muy importante no solo la educación, sino fundamentalmente los medios de comunicación, en este proceso de construcción, tanto en la reconstrucción de la ideología nacional del Estado español como en la construcción de la ideología nacional de Cataluña y de Euskadi, de la sociedad catalana i vasca. Y mi impresión es que los medios de comunicación han sido utilizados para crear un marco de intereses, un horizonte de intereses, un horizonte referencial, y desde luego para crear una identidad.

Del mismo modo algo parecido le ha ocurrido al Barça. El Barça antes era algo más que un club y hoy es una asociación catalanista. Es decir, cabe pensar en algún momento qué ocurre con todas esas peñas y aficionados que hay del Barça a lo largo del Estado español. Es decir, hay en estos momentos un problema ideológico entre dos modelos de entender el club, y claramente esto plantea un problema si consideramos que el Barça tiene afición también fuera de Cataluña.

En todo caso, a mi modo de ver, en este proceso, por ser rápido, Cataluña antes formaba parte del Estado español, formaba parte de España, fuese la España que fuese, una España débil, una España muy atrasada, una España muy poco moderna, una España muy rancia, pero formaba parte de todo eso, y en cambio en estos momentos tengo la impresión de que Cataluña es parte, es una parte. Es decir, en ese sentido de parte, en el sentido de una posición sindical. Es decir, es alguien que negocia frente a los demás; no está dentro, sino que está en un lado y negocia sindicalmente; no forma parte de la empresa, sino que es el comité de trabajadores que negocia un aumento salarial, unas reivindicaciones.

En todo caso, el reforzamiento de las ideologías, tanto de una ideología nacional del Estado, con unas características claramente muy rancias y muy esencialistas, naturalmente, como por otro lado la creación de una ideología propia en Cataluña o en Euskadi, creo que ha planteado, plantea, un problema, un problema que en términos económicos o en términos de comunicación diríamos que hay un problema de comunicación, cuesta circular de un lado a otro. Y cuesta circular incluso para las empresas. Incluso vender un cava o vender un turrón plantea problemas de comunicación de un lado a otro. Es decir, estos marcos ideológicos, por un lado, han permitido a Cataluña existir, reforzarse, crear un perfil de sociedad nacional, con sus instrumentos, pero, por otro lado, también plantea problemas, el modo en que se ha solucionado esta dialéctica.

En todo caso, para mí en el campo de la comunicación es interesante ver que Cataluña exporta profesionales a Madrid, naturalmente. Hay quien cree

en la teoría, como creían los trotskistas, de infiltrarse, pero eso nunca ha funcionado, más que para los propios infiltrados. Pero cuando Cataluña exporta profesionales lo que hace es que hay emigración de profesionales. Eso es lo que ocurre. Es un viaje en un solo sentido. Y eso es sintomático de que algo está fracasando, de que algo falla en esa comunicación en dos sentidos. De hecho, creo que el sistema de comunicación español se resume en la frase de Jesús Vázquez, el presentador deportivo de Televisión Española, creo que se llama Jesús Vázquez, cuando llamaba a los equipos madrileños «los equipos españoles» cuando se enfrentaban a un equipo catalán.

En todo caso, en estos momentos, donde yo vivo no podemos ver ningún canal de televisión de ámbito estatal, o de ámbito nacional, como ustedes lo quieren llamar, que sea catalán o que sea radicado en Barcelona. Todos los canales de comunicación, excepto la televisión gallega en mi caso, son madrileños. El sistema de comunicación español es madrileño y es radial. Esto es un poco el balance de lo que hemos creado. En estos momentos, donde yo vivo no puedo leer ninguna cabecera de prensa editada en Barcelona.

Y ya para acabar, simplemente decir que naturalmente esto crea un problema para la calidad de la información que recibimos los ciudadanos de estos otros lugares.

El Sr. Rafael López i Rueda

Moltes gràcies, Suso. Patrícia?

La Sra. Patrícia Gabancho (escriptora i periodista)

Sí. Hola, bon dia.

Bé, jo no sóc tan gran com ha suggerit el presentador, tot i que sóc prou gran com per estar acostumada a mirar, sobretot, els mitjans i sentir els mitjans audiovisuals sense intervenir-hi. O sigui, sóc incapaç d'agafar el mòbil i enviar un missatge per dir-hi la meva quan miro un debat o un programa. És a dir, en aquesta mena de participació reglamentada, limitada, que hi pots posar cinc paraules, que passarà a tota pastilla per la part baixa de la pantalla, no hi crec gens, i no crec que sigui realment participació.

Em sembla que en aquest moment els mitjans de comunicació fomenten la participació des d'un altre punt de vista que ara us explicaré. És possible que aquesta interacció de l'audiència amb els mitjans —que a la ràdio és molt més madura i va molt més enllà, perquè en la ràdio l'oient és capaç de generar informació, a la televisió encara no— vagi endavant. I quan vagi endavant, d'aquí a uns anys, no gaires, ens tornem a trobar i en parlem.

De moment, deixeu-me parlar del que a mi m'importa, que és el tema de l'imaginari gestat, insinuat i plantejat pel ponent, el Jordi Sànchez. Crec que és molt interessant, perquè habitualment en tots els països s'ha arribat a la conclusió que l'audiència, sobretot televisiva, que és la que rep una influència

més determinant, està molt més fragmentada; a la ràdio és igual. Els mitjans de comunicació tenen audiències fragmentades; ja no existeix la tele única, amb la qual quan arribaves el dilluns a la feina tothom comentava el mateix programa. Això s'ha acabat, i amb la televisió digital òbviament anirà a més, la fragmentació.

Però sí que és veritat que a Catalunya hi ha un problema suplementari, que és la fragmentació de l'imaginari, en el sentit que rebem a parts iguals televisió feta a Catalunya i televisió feta a l'Estat espanyol, televisió espanyola. Com ha assenyalat Suso de Toro molt agudament, no és el mateix informar-se amb una televisió estatal que amb una televisió local. Ell parlava de la televisió catalana com una tele local fent la caricatura del polític català, que avui ocupava les pantalles contra Obama o McCain. Obama i McCain també surten a les pantalles catalanes, i a més a Madrid quan hi ha un congrés d'un partit espanyol, com ha passat ara mateix a Catalunya, la primera hora l'ocupen els líders que han sortit reafirmats en aquell partit polític. Potser el senyor Suso de Toro no sap que Unió Democràtica ha tingut congrés aquest cap de setmana i que és per això que avui era notícia de primera hora.

De totes maneres, sí que tenim, a la societat catalana, una manca de cohesió quant a l'imaginari, perquè si posem els dos extrems de diferència quant a cultura, quant a llengua i quant a aquest sentit de pertinença, tindrem diferències de zero a cent en els punts extrems de la societat catalana. És a dir, hi ha algú que està a zero de cultura, llengua i imaginari i gent que està a cent. És una distància massa llarga, tot i que hi hagi totes les gradacions pel mig, cosa que vol dir que hi ha un problema d'imaginari.

El problema de l'imaginari és que, és clar, tota televisió, tot mitjà, té assegurat un públic amb el qual s'identifica, amb el qual la identificació és automàtica. Però amb això no n'hi ha prou. O sigui, la gràcia d'un mitjà és que pugui conquerir públics adjacents i públics fins i tot que estiguin més lluny perquè la gent pugui compartir això que Jordi Sànchez en deia «valors compartits». Jo crec que parlar de valors és massa, tot i que és obvi que la televisió educa els nostres fills i ens ha educat també a nosaltres. Ja a partir de la meva generació som generacions que hem crescut amb la televisió com una veu més que ens va llançant imatges constantment.

El problema greu que té Catalunya és com conquerir els públics adjacents que no veuen els mitjans públics de manera automàtica perquè no s'hi senten identificats. Una vegada em deia un conseller de la Generalitat: «Un jove metropolità quan sintonitza TV3 no s'hi veu reflectit ni de broma. Ni de broma, s'hi veu reflectit.» I això és un problema que hem de resoldre. Jo crec que l'hauria de resoldre l'escola. O sigui, l'escola hauria de fer que aquest nano metropolità fos apte per a un consum audiovisual que no és exactament comercial, sinó que està un nivell per sobre, i no gaire més, i que és en llengua catalana. Si l'escola no ho fa, què poden fer els mitjans públics catalans?

Home, el problema que ens plantegen és que quan Catalunya vol integrar la gent que és fora del seu àmbit natural i espontani tendeix sempre, tot el país, a rebaixar el nivell, perquè pensa que rebaixant el nivell d'exigència lingüístic o de continguts serà més fàcil, la incorporació d'aquesta gent. Però, és clar, tot mitjà de comunicació té un nínxol molt específic amb una aportació específica a fer. Jo crec que els mitjans públics catalans tenen òbviament una responsabilitat amb relació a la llengua, però, i aquí seré agosarada, crec que tenen també una responsabilitat quant a la qualitat. Jo crec que la televisió, sobretot, que té bastant més influència que no la ràdio —i crec que la ràdio té un nivell de qualitat acceptable, la televisió no tant—, s'hauria de plantejar eixamplar la qualitat per dalt. És a dir, hi ha un públic apte per a TV3 que no veu la tele perquè la troba «nyonya», perquè troba que és massa tòpica en la imatge que projecta del país, és a dir que és una imatge poc crítica, que és una imatge poc complexa, i que per tant no val la pena, més enllà que com a entreteniment, veure TV3, i hi ha una part molt gran per sota que es nodreix i que és públic natural de les televisions espanyoles i que no accedeix a TV3 perquè li costa el seu nivell. En una enquesta, i no recordo ara quina enquesta, una vegada TV3 va ser qualificada de televisió per a intel·lectuals. Em sembla excessiu, però si és aquesta, la percepció de la societat, alguna cosa ha de canviar.

Per què, qualitat?, aquesta és la qüestió. Responc: perquè si introduïm qualitat, que vol dir intel·ligència, a la societat, farem una societat més crítica. Si el problema de les televisions és que continuen generant audiències passives, continuen generant ciutadans consumidors, però no crítics, en la mesura que la televisió injecta a la societat intel·ligència, aquesta societat serà més crítica i, per tant, més exigent també de cara a les seves representacions polítiques. Potser així no ens conformarem amb aquesta participació estereotipada que només s'obre una miqueta quan els mateixos partits polítics la poden controlar.

Jo crec que TV3 s'ha de plantejar no competir amb Telecinco, sinó amb la BBC, és a dir que s'ha de posar un llistó molt més alt i ha d'intentar, amb la complexitat de la imatge del país, atraure les audiències que en són fora. Òbviament, salvant l'entreteniment, salvant la part esportiva, però sobretot jugant contra la facilitat. És a dir, hi ha massa facilitat en la nostra societat com perquè a sobre els mitjans de comunicació ens reafirmin en la passivitat, en la facilitat, en la situació acrítica, que no té res a veure amb la pluralitat..., i la comoditat aquesta tan bullida que ens serveixen els nostres mitjans.

Jo crec que Catalunya sempre s'ha caracteritzat per aquest nivell d'exigència, almenys com a aspiració. Jo ja sé que la Catalunya real és una altra cosa, però no crec que la Catalunya real sigui el model social al qual hem d'aspirar com a conjunt general, sinó que hem d'exigir-nos tots, en el sentit d'intentar que la Catalunya real, tota ella, pugui de nivell, i en aquest sentit jo crec que

els mitjans audiovisuals són l'instrument adequat per anar-ho aconseguint a poc a poc.

Gràcies.

El Sr. Joan Manuel del Pozo (membre del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals)

Moltes gràcies i bon dia.

Crec que tots estem d'acord i penso que tots defensem —jo, modestament, al costat de tots— que la participació és un dret dels ciutadans, de cada ciutadà individualment considerat i del conjunt de ciutadans i dels subconjunts de ciutadans, que en algun moment han rebut per part del ponent el nom de «ciutadanes», que conflueixen sota una mateixa ciutadania general.

Però jo voldria aportar un altre punt de vista i després extreure'n alguna conseqüència, com és el següent: tant com un dret dels ciutadans, que sens dubte ha d'anar primer, la participació és una exigència del sistema democràtic. És a dir, hi ha un punt de vista, que podríem anomenar «sistèmic», que és tan important, no dic «més», com el punt de vista jurídic i constitucional de considerar que cada un de nosaltres té el dret a la participació.

Sens dubte, una democràcia amb molt baixa participació és una democràcia, sistèmicament parlant, de molt baixa qualitat. I, per tant, el sistema requereix i exigeix aquesta participació. Però bé, d'aquí, jo en dedueixo una tensió, que considero saludable per al sistema, entre la llibertat individual i l'exigència sistèmica. Voldria dir el següent: mentre el conjunt del sistema voldria que tots els ciutadans participessin sempre al cent per cent de les seves capacitats, hem d'acceptar, si som veritablement una societat oberta, que és un dels sinònims més bonics de societat democràtica, que un ciutadà pugui no participar gens.

Això pot ser fins i tot políticament incorrecte, però crec que és un dels barems del sistema. Jo estic en contra, i va lligat amb això, dels països que obliquen els ciutadans a votar. I es pot dir: «És que és l'exigència del sistema», tal com jo defensava fa un moment. Sí, però el sistema ha de ser, per una banda, prou exigent, però, per altra banda, prou obert com perquè exigint sistèmicament la participació no l'exigeixi jurídicament, de tal forma que el sistema pugui tenir un element d'autocontrol, que és la participació espontània dels ciutadans. No defenso, evidentment suposo que s'entén, l'abstenció. Defenso la llibertat dels abstencionistes, que és diferent. I, per tant, el que el sistema ha de fer és guanyar-se, amb la seva eficàcia i qualitat, l'adhesió dels ciutadans als seus procediments, és a dir que la participació no sigui mai imposada, sinó que sigui, diguem-ho així, concorreguda voluntàriament i, si se'm permet la redundància, participada alegrement.

Crec que això és una dimensió conflictiva del sistema, perquè el sistema democràtic és essencialment un sistema d'equilibris i de conflictes entre drets

i llibertats. I crec que aquest joc ens porta directament a un punt que jo penso que obliga els mitjans d'informació a ser especialment curiosos en la col·laboració a la qualitat del sistema democràtic per generar les condicions que animin a la participació lliure, no obligada, dels ciutadans.

Vull dir amb això el següent: tothom associa, tot teòric de la participació i qualsevol persona mínimament observadora, la participació a la informació. Ningú no pot participar bé en un sistema si no està ben informat de les condicions dels processos del sistema i dels valors del sistema, perquè si participa de manera no informada participa falsament, participa com si jugués a la rifa. I és evident que cap demòcrata no pot conformar-se dient: «Participa de qualsevol manera.» Has de participar seriosament, has de participar informadament.

I aquí és on arriba l'autoexigència que els mitjans de comunicació d'un sistema democràtic haurien de tenir per tal de no crear condicions que desanimin la participació, sinó condicions que animin a la participació. I aquestes condicions afecten un aspecte essencial, que és la qualitat de la informació.

Jo crec que s'ha dit sovint que estem en una societat de la informació. Alguns diuen: «No, no, ja és la societat del coneixement.» I en aquest joc aparentment de sinònims no hi ha autèntica sinonímia, sinó que hem de ser tots prou atrevits, i els mitjans de comunicació al davant de tots, perquè siguem capaços de transformar la informació en coneixement.

Quines característiques té la informació, dites així, de manera ràpida? La informació, *per se*, a la seva manera i abandonada a si mateixa, és acumulativa i desordenada; la informació és acrítica, i la informació es rep passivament. Davant d'aquestes característiques hauríem d'aspirar a convertir la informació en coneixement, perquè el coneixement no és acumulatiu i desordenat, sinó sistemàtic i globalitzador en la concepció de les coses. No és acrític, sinó profundament crític.

I què vol dir ser crític? Significa introduir en els seus propis processos capacitat d'anàlisi de la validesa del procés mateix. Es pot dir: «Home, però això significa convertir un telenotícies en una classe de filosofia kantiana.» No, evidentment que parlem amb seny, i no pretenem aquesta exigència, que seria desmesurada i convertiria efectivament TV3 en una televisió per a intel·lectuals.

Per a intel·lectuals no ho sé, però de vegades sí que sembla per a lletraferits. L'altre dia vaig sentir una expressió en una pel·lícula, en un doblatge, «dentifrici», a favor de la qual estic; és al diccionari. Però jo n'hauria dit «pasta de dents», perquè no és cap calc del castellà, és genuïnament català i és el que fa servir tothom. Jo em vanto d'intentar parlar un bon català i mai no diria: «Fes-me a mans el dentifrici.» Diria: «Dóna'm la pasta de dents.» Bé, sigui dit com a acotació al marge. No, i amb això no dic tampoc col·loquialitzar en excés, i molt menys fer calcs del castellà. Ni parlar-ne. L'altre dia, en una botiga, em vaig empipar molt, perquè em va dir que d'una cosa que jo demanava: «No ens queden.» Bé, jo vaig dir: «No els en queda cap?» I em penso que encara rumien.

Bé, tornant a la seriositat de la intervenció. Dèiem que introduir elements d'autocrítica en el procés informatiu converteix la informació en coneixement, i fer que el procés informatiu sigui actiu i no passiu acosta la informació al coneixement. I és així com una societat, si assoleix uns graus de qualitat informativa que acosten la informació al coneixement, és ben informada i pot participar. És més: pot participar en llibertat, no perquè la hi obligui cap llei. Gràcies.

El Sr. Vicenç Villatoro (escriptor i periodista)

Bon dia; moltes gràcies.

Quan vaig saber que em tocava l'últim i a més que la temàtica era tan àmplia vaig tenir la sensació que les notes que portava, o les que anava elaborant, podien resultar a hores d'ara excèntriques, que podia aterrar en un debat absolutament estrany d'una manera absolutament fora de lloc. Ara em sembla que no. Pot ser que em passi exactament el contrari: que alguna de les coses que digui sigui una que ha dit en Jordi Sánchez dita diferent.

Només una acotació prèvia. Intentaré parlar del conflicte, del que jo crec que té de conflictiu, el tema de què parlem avui: catalanocatalà. És a dir, no nego el conflicte catalanoespanyol, que ens presentava en Suso, però jo crec que a més hi ha un conflicte catalanocatalà, que és equivalent a un conflicte hispanoespanyol i a un conflicte francofrancès, és a dir que tenim un conflicte no entre llocs, sinó dintre de llocs. Potser quan comenci semblarà que no parlo d'això, però jo crec que hi acabaré arribant.

Amin Maalouf, l'escriptor libanès àrab en llengua francesa, va venir a Barcelona fa uns anys i va fer una frase que a mi em va semblar molt suggerent i que em vaig apuntar i faig servir molt. Va dir: «En les nostres societats» —jo crec que es referia fonamentalment al món occidental, a l'àmbit occidental, «per primera vegada en la història un noi de Beirut, un noi de Barcelona i un noi de Londres s'assemblen més entre ells que cap al seu pare.» La frase és discutible, es pot esprèmer més o menys, però jo crec que ens presenta un tema important, interessant i central per explicar el món modern, per explicar la contemporaneïtat. Abans de la revolució de les comunicacions de masses, abans de la cultura de masses, els àmbits d'afinitat, els àmbits de pertinença, els àmbits de participació emocional, estaven fonamentalment lligats amb l'espai. A qui s'assemblava més algú? Amb el qui compartia un espai: el domicili, la ciutat, el país. Les identitats, les identificacions, es fonamentaven en un eix, que era el territori. Després, en aquesta identificació hi havia debat, hi havia controvèrsia, però el joc de referències era compartit en un territori. Què ens diu Maalouf? Diu: «No, no, avui hi ha identitats, pertinences i identificacions que no són verticals, dels territoris, sinó que són horitzontals, de la ideologia, de l'afinitat, de l'edat, de la religió, de la llengua.» Avui la nostra identitat no la tenim dipositada només en un eix vertical vinculat al territori,

sinó també en molts eixos horitzontals que superen els territoris. Ens sentim part, per la nostra edat, per la nostra formació, per la nostra religió, per la nostra ideologia, de franges de caràcter horitzontal.

Això jo crec que està ben vist, quan ho diu en Maalouf; després jo ho allargo i ja ho discutiríem. Però dit per en Maalouf està ben vist. I això és problemàtic. O pot ser problemàtic. No ho qualifico com a bo o dolent. Hem de tornar a abans? És impossible. Però hi ha un element problemàtic. Per exemple, un element problemàtic: quan aquestes identifications de caràcter horitzontal es contraposen, no esdevenen complementàries, sinó contraposades a identifications de tipus vertical. Exemple? La xiulada a *La Marsellesa*. Per exemple. No entro en qui té raó, no entro en per què ha passat, però en la xiulada a *La Marsellesa* a París hi ha una identitat horitzontal, uns xicots que són fills de gent que ve de Tunísia i que posen aquesta identitat per damunt, posen el seu accent identitari en aquesta franja horitzontal, per damunt de la franja vertical de ser ciutadans francesos. Per tant, hi ha un problema.

Mirem-nos el problema des de la perspectiva dels territoris, sigui la ciutat, sigui el país, sigui Catalunya, sigui Espanya, sigui Barcelona, sigui Matadeperra. Quin problema o quin risc principal tenim? I aquí entrarem ja finalment en el camp dels mitjans. Jo crec que tenim el risc que aquesta força de les pertinences horitzontals ens generi unes societats desestructurades, descohesionades, unes societats de *topos*, unes societats construïdes a partir de bombolles impermeables. Jo crec que aquest és el risc.

Per exemple, aquest és un risc molt clarament en l'àmbit dels mitjans de comunicació. Una d'aquestes pertinences, una de les pertinences potser principals en el món contemporani, és la pertinença a una bombolla comunicativa. Ens podem trobar en un mateix territori persones que participen en bombolles comunicatives diferenciades que no tenen res a dir-se, perquè si tu vius en una d'aquestes bombolles no tan sols hi ha un punt de vista diferent al de la bombolla del costat, és que parles de coses diferents. No és un problema només d'ideologia, de manera veure; és un problema de sobre què parles, de quina és la teva agenda, de quina és la teva temàtica. Si tu pertanys a una d'aquestes bombolles, i jo crec que poc o molt hi pertanyem tots, i un dia aterres per casualitat en una bombolla que t'és aliena, no és que hi discrepis, és que no ho entens, no saps què diuen, no saps de què parlen, no saps quins són els objectes i els subjectes d'aquella informació.

Això ho he viscut jo d'una manera, per dir-ho així, molt dramàtica participant durant molts anys en tertúlies a Radio Euskadi, perquè en el món basc aquesta impermeabilització de les bombolles té un afegit de dramatisme, però sense aquest afegit de dramatisme jo crec que també la podem tenir entre nosaltres. I les bombolles no es diuen només TV3, Telecinco, aquesta ràdio o aquella ràdio. Avui algunes bombolles es diuen a més altres televisions, que

ens vénen per parabòlica, que ens vénen des de fora i que generen no solament un punt de vista diferent, sinó una agenda i una visió del món radicalment diferent.

Quin és el risc d'això, que jo crec que va més enllà de l'àmbit comunicatiu? La comunicació n'és una part, i, per dir-ho així, una part essencial, perquè configura aquestes bombolles, o una part d'aquestes bombolles, que tenen a veure amb altres coses, amb la ideologia, amb la religió o amb la llengua, que també pot esdevenir un factor transversal. Quin és el risc? Permetin-me que ho digui amb una metàfora: jo crec que el nostre risc és esdevenir una mena d'urbanització, fer de les nostres societats una mena d'urbanització on la gent viu una al costat de l'altra però no viu junta, viu una al costat de l'altra però desconeixent el que passa a la casa del costat. Què diferencia una urbanització d'un poble, o d'una ciutat, o d'una societat? Que una societat, un poble, és una urbanització amb plaça, amb plaça pública, amb una plaça al mig, al mig o en un costat, una plaça compartida. Un poble és una urbanització, certament. Eí!, i a les cases sempre hi passaran comunicativament, lingüísticament, religiosament, culturalment, coses diferents. Però per no esdevenir estrictament una coalició de soledats hem de construir una plaça pública.

En mitjans de comunicació aquesta plaça pública es diu «mitjans de comunicació públics». Els mitjans de comunicació públics són els mitjans de la plaça, els mitjans del que és compartit, els mitjans en què cadascú, a més, es mira el seu, parla en la seva llengua, resa el que vol, però apareix en un espai compartit en què hi ha unes coses que són comunes a tots els que participen en l'espai. Jo crec que una d'aquestes coses és la llengua, clarament. Si no hi ha una llengua compartida, no hi ha comunicació. No vol dir que a les cases es parli a tot arreu la mateixa llengua, però a la plaça sí, a la plaça tothom hi ha de poder baixar amb una llengua compartida. Però jo crec que a la plaça hi ha més coses: hi ha valors, hi ha costums, hi ha fonamentalment mètodes, convencions. En aquesta plaça hi ha d'haver tot el que és compartit.

Què vull dir amb això, que lliga amb el que deia en Jordi Sànchez? Jo crec que aquesta plaça pública dels mitjans de comunicació —i no parlo només de TV3 i del Canal 33, parlo de les teles locals i dels diaris locals, de tot el que construeix espais verticals, vinculats a un territori—, aquest espai de la plaça, no es pot ni parcel·lar, ni convertir en quotes, ni convertir en matèria de desguàs. La manera de ser la veu de la plaça no és ser la veu de cadascuna de les cases, és ser la veu de tots a la vegada. No pots ser la veu de la plaça per pura acumulació, aquests, aquests i aquests, aquesta llengua, aquesta llengua i aquesta llengua. No, el pluralisme no té a veure amb el desguàs de la plaça pública.

Acabo amb tres observacions gairebé tangencials, o quatre. Les dues primeres tenen a veure amb el tema de què parlem avui. Aquestes bombolles comunicatives han esdevingut a hores d'ara, i jo crec que el món polític ho ha de tenir en compte, probablement el primer sistema de pertinença política

de molts dels nostres ciutadans. Tradueixo: molts ciutadans són políticament d'aquesta ràdio, i per tant voten aquest partit. I no al revés. És a dir, la consciència política, la construcció política, la construcció de la pròpia identitat política, es fa més ens els mitjans de comunicació i traduint-ho a l'espai estrictament polític que no al revés. Quan jo era petit, o jove, o el que fos, en deien la «corretja de transmissió dels partits»; que les coses, els sindicats, el no sé què, fossin la corretja de transmissió dels partits. Vigilem que els partits no acabin essent la corretja de transmissió dels grups mediàtics. És una possibilitat, és un temor, i és un temor que veient l'experiència italiana, per exemple, no és absolutament paranoic.

Segon comentari tangencial i puntual: TV3, els nostres mitjans de comunicació públics, han de ser la tele de la plaça, han de ser els mitjans de la plaça. Però jo crec que tenen una segona funció: ser la tele i els mitjans del català, i del català entès transversalment, entès també com una identitat que és supraterritorial. El català, sense tenir aquest tipus de suport, aquest tipus d'expressió, aquest tipus de plataforma, no té un futur clar en el món de la modernitat. Per tant, la tele de la plaça, però a més a més la tele del català a totes les places, o a tots els llocs.

Tercer comentari tangencial, i és en relació no estrictament amb aquesta taula, sinó amb allò de què es pot parlar després, i acabo. La primera funció social dels mitjans de comunicació és fer de mitjans de comunicació. Per tant, limitar-los en nom del bé comú en la seva tasca de fer de mitjans de comunicació jo crec que sempre és un error. La seva participació en el bé comú, la seva forma de treballar pel bé comú, és fer bé de mitjans.

Últim, i molt ràpid, i té a veure amb la cita, que li agraeixo, del president del Parlament d'un article meu. Vigilem, un terme que ha utilitzat en Jordi Sànchez, amb la banalització de la participació. Jo crec que aquí hi ha un terme essencial: perquè hi hagi participació ha d'haver-hi subjecte que participa. La gent participa des de ser ell, i per tant des d'afirmar la seva pròpia personalitat. Jo crec que un dels sistemes que han portat a la banalització de la participació és la possibilitat de l'anonimat. És a dir, l'anonimat, l'anonimat sistemàtic, la impossibilitat de presentar-te amb la teva pròpia cara, converteix certes formes de participació en, de fet, formes absolutament banals.

Moltes gràcies.

La moderadora

Gràcies a tots cinc per les seves intervencions.

No sé si hauria de començar responnent jo per certes al·lusions, però no ho faré. En tot cas, el torn de paraula ara és per a vostès. Tenim micròfons disponibles. Si no s'aixequen mans... Si els sembla, podem trencar el gel amb algunes de les preguntes que ens han arribat ja... Doncs senyora Balletbò. El que els demanaria, els pregaria, és que totes les persones que intervinguin, si us plau, es posin de peu dret i s'identifiquin. Així serà més senzill.

La Sra. Anna Balletbò

Em posaré fins i tot davant perquè em vegin bé.

Jo volia trencar el gel, i ho volia fer abans, i m'he precipitat perquè he pensat que em passaria el torn. Em dic Balletbò, sóc al Consell de Govern de la Corporació, i ara aquest barret de la Corporació el deixo sobre aquest cadira i parlo com a Anna Balletbò periodista, per no comprometre ara amb les meves opinions la resta de companys i l'organització i institució a què pertanyo.

En primer lloc, crec que s'ha fet un gran esforç de fer aquestes jornades, i felicito tots els organitzadors.

En segon lloc, crec que és molt important que això tingui una continuïtat en el temps. És a dir, fa vuit anys que es fan, i això també és important.

En tercer lloc, una petita reflexió. Jo el que volia comentar-los era que he vist que havíem de parlar de temes de participació, i llavors jo reflexionava sobre el programa i veia que la majoria dels assistents eren gent que em queia molt bé, eren gent, la majoria, amb qui compartia els seus punts de vista; fins i tot em sentia molt a prop dels articles de Suso de Toro. I llavors jo pensava: no seria interessant portar a les taules gent que em caigués pitjor, gent d'aquella amb qui no comparteixo els arguments? Perquè potser llavors això em sotragaria d'una manera diferent, i probablement aquests element de què es parlava —de la metropolitana, de què en pensa i què no en pensa..., potser, tal vegada, dic jo, haguera estat bé que haguéssim pogut portar algú que hagués opinat d'una manera divergent a nosaltres. Jo ja sé que el que ens passa habitualment a tots és que quan penses en gent per participar en coses sempre penses en gent o que et cau bé o que el que diu ho sents a prop teu. I això és normal, però aquest esforç jo em permeto suggerir-lo de cara a unes properes jornades.

I, llavors, una última reflexió, que seria la següent: jo crec que el risc no és que ens envaeixin les altres televisions; jo crec que el risc no és que puguem sintonitzar aquí televisions, com Al-Jazira, que són a quilòmetres. El risc és que nosaltres no siguem capaços d'interessar els qui senten aquestes televisions. Aquest és el risc; el risc som nosaltres, no els altres.

I en aquest sentit no parlo de TV3, en absolut. Parlo de tots els mitjans de comunicació. Nosaltres, uns més, però no som els únics. Aquest és un debat en què treballem com fer-ho. I, per tant, jo crec l'audiència mai més no serà hegemònica. No hi haurà el que explicava la Patrícia Gabancho, que posaves la tele, TV1, quan hi havia el monopoli de Televisió Espanyola; no hi havia ni públiques que no fossin Televisió Espanyola, ni privades, ni locals, ni res. Això ja no hi serà mai més. Ens hauríem de conformar a tenir uns punts de cohesió social, uns elements mínims de valors que poguéssim fer compartir a tothom. Si aconseguíssim ser tan prudents, tan modestos, potser fins i tot podríem tenir èxit.

La moderadora

Gràcies, senyora Balletbò.

No sé si algú de la taula vol fer cap reflexió sobre el que ens ha plantejat la senyora Balletbò? No? Doncs el que potser podríem intentar fer per no oblidar-nos-en és que a mesura que hi hagi preguntes responem, intentant sempre ser al màxim de breus possibles, i així no hi haurà el risc que ens quedin preguntes penjades, que oblidéssim després de resoldre.

La Sra. Patrícia Gabancho

Jo voldria fer...

La moderadora

Sí, faci, faci, senyora Gabancho.

La Sra. Patrícia Gabancho

...un petit comentari. No nego res del que ha dit l'Anna, que té tota la raó del món, com sempre. Jo crec que el gran repte de les televisions públiques, o la gran paradoxa, és que quan fan moviments per eixamplar l'audiència s'allunyen a vegades dels objectius. Per exemple, un dels casos és el de la llengua. Jo no crec que s'hagi de dir «dentífrici» en lloc de «pasta de dents»; crec que s'ha de dir «pasta de dents». Però a vegades en els programes d'humor, en les teles públiques catalanes, es castellanitza molt la llengua perquè es troba que això és més graciós. És a dir, si no aprenem a ser graciosos en català, ho tenim fatal, i ho tenim fatal de cara a una joventut que neix amb molt poca consciència lingüística. Per tant, la qualitat jo crec que és important.

El problema és: les televisions comercials tendeixen a confirmar les audiències amb les seves mancances, perquè li és molt més fàcil, a l'audiència, sentir-se còmoda quan no li fan cap mena d'exigència. Per tant, confirmen amb les mancances culturals, amb les mancances d'exigència i també, de vegades, amb les mancances democràtiques. I, en canvi, les televisions públiques haurien de treure els ciutadans d'aquestes mancances i portar-los en aquesta plaça de la urbanització, que deia el Vicenç. Per cert, Vicenç, un comentari: les urbanitzacions a vegades tenen plaça; el problema de la urbanització és que no té complexitat, és a dir que és homogènia. La gent s'agrupa perquè està còmoda amb gent com ells. I això també passa amb les audiències. Per tant, insisteixo en això: jo crec que la televisió pública té una responsabilitat quant a l'exigència i quant a la qualitat.

La moderadora

Permetin-me, perquè tenim tres paraules demanades, però voldria introduir els nostres convidats virtuals, per dir-ho d'alguna forma, perquè hi ha una pregunta aquí en aquestes pantalles, en aquests monitors. Imagino que els nostres ponents o interventors van veient algunes de les qüestions que apareixen.

N'hem recollit algunes, i n'hi ha una que té directament a veure amb el que comentaven abans de la qualitat de la participació. Un dels nostres participants per internet ens diu, o ens pregunta, llança a l'aire —a veure qui la vol recollir—, aquesta pregunta: «La qualitat de la participació no la defineix l'audiència del mitjà?» Tindríem alguna mà que volgués respondre? Senyor Villatoro.

El Sr. Vicenç Villatoro

No. Jo crec que la resposta és «no». És a dir, l'audiència no ens mesura la qualitat de participació. Ens mesura la quantitat de difusió, que són conceptes no antagonics, però absolutament diferenciats.

Jo aprofito la pregunta per a un subratllat: l'audiència no és irrellevant. En els objectius que atorguem als mitjans de comunicació de caràcter públic, que són objectius per exemple lingüístics, de difusió de la llengua, però són també objectius d'ampliació del consens social i de falcament de la cohesió, la dada de l'audiència no és una dada que pertanyi estrictament al departament de màrqueting. La dada de l'audiència és una dada que pertany a la funció social del mitjà. Per tant, no és una dada..., perquè tinc la sensació que molt sovint, en aquets fòrums, tendim a infravalorar-la i a considerar-la equivalent a baixa qualitat.

La moderadora

Molt bé, doncs. Allà tenim un primer torn de paraula.

La Sra. Trina Milán

Bé, bon dia.

Per al·lusions, perquè agraeixo al president Benach que m'hagi esmentat. Em dic Trina Milán i sóc presidenta d'STIC.cat. En teoria estic en desacord amb el senyor Villatoro. Em sembla que no és tant això com el fet que hi han nous models que intervenen en la comunicació. Jo he fet abans dues o tres preguntes via Twitter —fem un seguiment amb gent de la UOC, també. Em sembla que el que s'ha de plantejar és com es modifica la comunicació des dels mitjans tradicionals respecte als nous mitjans. Hi ha un tema de l'anonimat que és molt perillós, que és el que vostè esmentava, però és que a la xarxa l'anonimat és difícil de mantenir, l'anonimat és molt complicat de mantenir.

Llavors, per tant, jo crec que hauríem de donar valor als blocs, hauríem de donar valor als Twitters, als Facebooks, perquè interpel·len tots els ciutadans directament. Recordem el tema de la guerra de l'Iraq i les primeres informacions diferents del context general, de la bombolla informativa tancada que va generar per exemple la CNN, que després es va veure obligada a modificar. A partir d'aquí, situant el context del que ha dit el president Benach al principi, a mi, em sembla que hi ha un rept social que justament en el lloc on som és més important. És a dir, els polítics han d'entomar que la participació

democràtica en aquest moment, en el segle XXI, ha de passar necessàriament per utilitzar les noves eines. I si això ho lliguem amb els mitjans de comunicació i, finalment, amb l'educació, que és al darrere i per la qual sempre se'ns interpel·la finalment..., jo crec que hauríem de fer tots un pensament real de com això passa, perquè si no resulta que no entenem el que passa, i finalment els nostres fills, que són digitals, no solament audiovisuals, ja directament digitals, ens demanaran responsabilitats pel que fem ara.

Gràcies.

El Sr. Vicenç Villatoro

Resulta que sí que estem d'acord. Ja passen, aquestes coses. Qui ho deia, allò dels consensos prematurs? Doncs sí. Per mi el problema és l'anonimat. Fonamentalment l'anonimat, no la dispersió de les fonts.

Ara, segon punt: la dispersió de les fonts i el caràcter oceànic de la informació afavoreix el navegador. Com més dispers i menys homogeni és el panorama informatiu, més acabarem demanant —i pot acabar afavorint fins i tot la bombolla, això— a algú que ens guii per tot això. Davant la impossibilitat de fer-nos una informació a mida agafant d'aquí o allà, cosa que no és al nostre abast ni en temps ni en capacitat, acabarem generant un acte de confiança en algú, i aquest serà, jo crec, el paper dels mitjans tradicionals. Els mitjans tradicionals acabaran essent navegadors a través d'un magma dispers i una miqueta desendreçat de comunicació.

La moderadora

Senyor del Pozo, no sé si el que vol és respondre una mica aquesta pregunta que hem posat aquí als monitors, més o menys. Va tot lligat.

El Sr. Joan Manuel del Pozo

Una d'anterior.

La moderadora

Una d'anterior. Doncs vostè dirà.

El Sr. Joan Manuel del Pozo

Sí, però que em sembla que té un cert interès general. La pregunta era sobre la funció educativa dels mitjans. Crec que és d'interès remarcar que, probablement, els mitjans, com s'ha dit abans, no farien bé la seva feina de mitjans si es dediquessin a fer altres coses, per exemple de substitutoris o complementaris formals de l'educació formal. Per tant, no excloc que no estigui bé que hi hagi en algun mitjà de comunicació moments en què un programa s'acosti a les formes tradicionals d'educació, hi poden ser jo diria que moderadament, però sí que és fonamental reconèixer una funció educativa, que jo diria difusa, en tota

la producció que fa un mitjà de comunicació. Difusa en el sentit que òbviament no es presenta amb caràcter acadèmic, que no respon al concepte de matèria, assignatura o currículum escolar, però que en canvi no deixa de fer transmissió de valors, que considerem que són el fons més important de tot acte educatiu.

Per tant, en la mesura que inevitablement, necessàriament, es transmeten valors amb els mitjans de comunicació, òbviament els mitjans de comunicació poden ser més educatius o més deseducatius. En la mesura, per exemple, que s'utilitza malament la llengua —estic completament d'acord que no s'han de fer castellanismes per fer broma, no vol dir que excepcionalment no es pugui fer, però per sistema no... , la grolleria per sistema també em sembla deseducativa, com també em sembla deseducatiu l'elitisme expressiu que he criticat abans del «dentifrici».

Per tant, és una qüestió d'extraordinaris equilibris, finíssima, i si a mi em possessin a dirigir el procés d'òptima funció educativa dels mitjans me'n veuria un bull. Però sí que penso que els mitjans que tinguin una alta professionalitat poden crear mecanismes interns d'atenció —no diré de vigilància però sí d'atenció— a la generació de processos educatius no formals que procurin assegurar valors bàsics i molt consensuats en la societat, i no difondre actituds que són molt clarament de falta de respecte a les persones, de falta de respecte a la naturalesa, de falta de respecte a les institucions, etcètera.

Gràcies.

La moderadora

Molt bé. Tenim una paraula demanada. Aquell senyor, exacte. Si li poden acostar el micròfon, si us plau...

El Sr. Miquel Armengol

Gràcies.

Bon dia. Sóc Miquel Armengol, de Ràdio Molins de Rei. Volia saber si es podria concretar una miqueta més el tema de la participació de què es parla ara. L'anunciat ho diu: «Participació i cohesió social.» S'ha dit que el tema de la participació és un dret. Però com es fa? És una exigència. Com s'executa? Jo volia saber si podrien posar alguns exemples de quina ha de ser la participació a la ràdio. De la persona que truca? De la persona que participa en un debat? L'SMS corresponent? Al diari, què ha de ser, la participació? La carta al director o les cartes obertes que es puguin enviar? En definitiva, m'agradaria tenir exemples per saber que la participació realment ha de ser molt activa; no solament l'opinió, anònima o no, que pot ser evidentment pública, amb un nom. Simplement, com creuen vostès que s'ha de fer, aquesta participació, perquè se'n pot parlar molt, però no deixa de ser també una miqueta demagògic. De quina manera hauria de ser, la participació, realment molt més activa? Voldria que hi hagués aquesta resposta.

La moderadora

Gràcies.

Senyors? Senyor del Pozo.

El Sr. Joan Manuel del Pozo

Penso que és pertinent ocupar-se de la pregunta exacta que fa vostè, però jo, si em permet, diré que no he parlat, no pretenia parlar, de la participació en els mitjans, sinó de la relació que té la tasca dels mitjans amb la participació democràtica general, que és una altra perspectiva.

Sens dubte, que en els mitjans hi hagi participació penso que és desitjable. Penso que és desitjable que es faci bé, penso que hi ha molts sistemes. No hi ha dubte, per exemple, que la carta del lector d'un diari és una forma de participació absolutament legítima, acceptada, que té el seu interès, sempre que la carta no es converteixi en el titular de primera plana del diari, perquè aleshores hi ha un trencament de les regles del gènere. Però sí que és cert que hi han ja formes que em semblen seriosament consolidades, en les quals jo no sóc expert i per tant no m'hi referiré.

Em penso que el que és important és remarcar que els mitjans no són una realitat social autoreferencial, sinó que, al contrari, són una realitat social multireferencial. Els mitjans de comunicació acaben afectant, intencionadament o no, totes les dinàmiques d'una societat; la política d'una manera molt singular, encara que no exclusivament. I aquest punt de vista que els mitjans de comunicació facin òptimament la seva feina és decisiu, a parer meu, perquè es creï un mecanisme de formació dels ciutadans que els permeti de ser no solament ben informats, sinó coneixedors de la realitat, perquè aquesta és la condició *sine qua non* perquè la seva participació sigui una participació de qualitat, com havia dit al començament.

La Sra. Patricia Gabancho

Jo crec que de moment, encara, el gran instrument de participació és el comandament a distància. És a dir, la selecció del mitjà amb el qual t'informes continua essent el gran sistema de participació.

Dit això, sí que és veritat que les ràdios, ho he dit abans, tenen una participació més madura, en el sentit que la persona que truca pot convertir-se en agent d'informació. En el cas dels diaris no solament és la carta al director, sinó el comentari sobre els articles, que em sembla que és interessant. Tot i que no transcendeixi, sí que dóna a la persona que escriu una mica la temperatura social a la qual la seva informació va a parar, i per tant et dóna una perspectiva de què obtens.

I després, a la ràdio, no solament és la persona que truca, sinó la que envia missatges o la que hi accedeix mitjançant el correu electrònic, que alhora es converteix novament en informació.

Per tant, es crea una xarxa que jo crec que és molt important, sobretot en un mitjà tan pròxim com és la ràdio, i m'interessa molt en el cas de les ràdios locals, perquè sí que les ràdios locals fan una tasca de vertebració, no solament d'identitat local, sinó d'assumir aquesta pertinença i de donar a la gent uns paràmetres molts clars a partir del barri, a partir del poble, a partir de la ciutat petita. I, en aquest sentit, el fet que tu puguis interactuar te'l fa encara més pròxim, i per tant més eficaç.

La moderadora

Senyor Villatoro.

El Sr. Vicenç Villatoro

Em demanaves concreció, i jo faig la concreció, però al contrari. No què crec que s'ha de fer, sinó una cosa que tenim el risc que passi i que crec que no s'ha de fer. Jo crec que el sistema de garantir la participació no és ni ha de ser fragmentar l'emissor. I ho tradueixo: jo crec que el pitjor que podria passar als mitjans de comunicació públics, sobretot, és que a base de voler donar canals de participació als diversos actors socials els donessin espais de programació. No crec que la informació laboral d'un mitjà l'hagin de fer els sindicats; l'econòmica, la patronal, i la religiosa, una església, o una altra, la del costat. Jo crec que els mitjans han de ser sempre els seus propis emissors, que no han de regalar a altres emissors espais del seu temps i que el que han d'aconseguir és que aquests altres agents socials participin en els espais dels quals ells són la veu. No sé si això està o no en catàleg, però jo crec que hi estarà.

La moderadora

Senyor Suso de Toro.

El Sr. Suso de Toro

Yo creo que en los medios de comunicación el problema es el ir y venir. Y eso es difícil, realmente. Es decir, la experiencia de un medio de comunicación es que una emisión se irradia a muchos receptores. Todos esos receptores no pueden devolver a un emisor, no puede haber un feedback, porque la comunicación se colapsa. Entonces, yo creo que realmente es relativa, la posibilidad de que todo el mundo pueda utilizar los medios, porque creo que es imposible. Sería imposible recibir ese flujo de mensajes en todas direcciones, todos los emisores a todos los receptores. Eso es imposible.

Entonces, en la práctica creo que lo único posible es la capacidad de las redacciones de los medios de comunicación de penetrar, recibir de la sociedad y sintetizar la información; recibir de un modo democrático las informaciones creadas, localmente y sectorialmente, y comunicarlas, por un lado.

Y luego, por otro lado, hay un modo que los medios de comunicación audiovisuales, sobretodo en España, han ensayado mucho, que es teatralizar la pluralidad, teatralizar las opiniones a través de las tertulias. Las tertulias son un fenómeno interesante, que tiene aspectos de deformación. Tiene aspectos, naturalmente, como digo, teatrales, y por lo tanto de deformación. Pero son interesantes a la hora de visibilizar, si se hacen bien, la diversidad social, o la diversidad de puntos de vista en todo caso.

La moderadora

Gràcies.

Tenim una última intervenció, perquè a l' hora que és haurà de ser l' última pregunta, ja, gairebé.

La Sra. Joana Vallès

Bé, intentaré anar ràpid. Sóc Joana Vallès i treballo en un departament de premsa d'un partit polític. En tot cas, dues consideracions, dues preguntes.

Una, amb relació al tema de la integració. Em sembla que no podem —tampoc no sé si és la voluntat dels oradors— deixar a les mans dels mitjans de comunicació ni a les mans de les escoles únicament i exclusivament la feina de la integració, perquè tots, en comunicació, sabem que quan dos es comuniquen és perquè tots dos volen establir una comunicació. Per molt que nosaltres intentem fer una televisió activa per a la nova immigració, si no hi ha una voluntat de la nova immigració de veure aquesta televisió, de comunicar-s' hi, no ens en sortirem. Llavors, em sembla que aquí sí que hi ha un paper fonamental que haurien de fer tant polítics com mitjans de comunicació d'emmarcar unes bases, i unes bases prèvies d'integració, perquè és que si no picarem constantment de cap contra una paret que no tirarem a terra.

I l'altre tema era el tema de la participació. Fins ara hem estat en la societat de la informació, i ara ja passem a la societat de la participació. Però fins on, aquesta participació? Hem vist moltes vegades que gent anònima vol participar, o participa, o truca a programes, i moltes vegades donem per feta i donem per verídica la informació que ens facilita aquesta gent que vol participar, i ens hem trobat moltes vegades difonent, propagant, coses que no són veritat. Passa moltes vegades. Recordo, per exemple, que TV3 i altres televisions van parlar d'un senyor que l'havien fet fora d'un lloguer a l'Eixample, i al final no era això. I vam estar una setmana, quinze dies, quasi un mes, parlant d'això. Fins on, el límit de la participació? Perquè hi ha molta gent que truca, participa, i podem donar-los participació, però llavors ens trobem amb coses que no són verídiques.

I una altra cosa. A mi, em fa més por la participació a la ràdio, que és veritat que és el mitjà que permet més participació, però també és el que permet més contradicció i donar informació falsa. Tots sabem que la ràdio és un mitjà que l'escoltes mentre fas altres coses. Els qui som malalts de la ràdio

segurament ens quedem amb el que es diu, però hi ha molta gent que escolta la ràdio i acaba donant per bones informacions que: «Oh!, ho he sentit a la ràdio», «oh!, ho ha dit tal», «l'opinador tal, el que estava a la tertúlia, ha dit tal cosa», i moltes vegades hi han opinadors que diuen el que els sembla, no el que és. Llavors, fins on, el límit de la participació?

Gràcies.

La moderadora

Segurament això té a veure amb el que comentava el senyor de Toro sobre el fenomen de les tertúlies. I voldria afegir una coseta que té a veure amb el que ha comentat també ella i que s'hi sumaria una de les participacions dels nostres convidats virtuals. Fa referència precisament a l'opinió anònima que permeten les noves tecnologies. Quin valor tenen? I, com es poden mesurar, aquestes participacions? Perquè no sabem ben bé que hi ha al darrere. Diversos temes oberts. Senyors de la taula, vostès mateixos. Qui vol començar? Senyor del Pozo.

El Sr. Joan Manuel del Pozo

La pregunta de fins on és una pregunta difícil, veritablement, i crec que aquí només les bones pràctiques i un creixement del sentit ètic i d'autocontrol ens poden ajudar. Crec que ningú, diria jo que cap autoritat de cap tipus, no pot establir un límit que sigui universal. I, probablement, aquí la mateixa dinàmica de credibilitat dels diversos mitjans ha d'anar ajustant, en una mena de mà invisible del mercat, quan un determinat mitjà s'excedeix en formes de participació que acaben trencant regles bàsiques de credibilitat, de veracitat, etcètera. Almenys jo no em veuria amb cor de fer una regla general que establís el límit d'aquesta participació. I també seria delicat que, puix que hem registrat, com s'han registrat, casos d'abusos de participació, la restringís al mínim i l'anul·léssim. Tampoc podria ser. Diríem que és natural en un règim de llibertats que es produeixin abusos de la llibertat, i estic contra els abusos de la llibertat, però estic a favor que hi hagi tanta llibertat que se'n pugui abusar alguna vegada. Són les paradoxes de la vida democràtica.

I, perdó, encara una última paraula sobre la integració. Efectivament, jo crec que podria ser exagerat atribuir als mitjans de comunicació la principal funció integradora de les diverses comunitats de persones, de les diferents ciutadanes, com s'ha dit abans, que viuen al nostre país. Sens dubte, és importantíssima, la funció dels mitjans, però crec, és veritat, que és una interpel·lació que tenim en primer lloc els qui tenim alguna responsabilitat pública. Però després tota la ciutadania. És veritat que la integració es fa als carrers, als mercats, a la via pública, en molts llocs diferents, amb polítiques adequades, etcètera. Ara, sí que els mitjans continuen tenint una responsabilitat important, com ha dit abans en Jordi Sánchez, en la creació d'un

imaginari col·lectiu compartible per una majoria de comunitats, si és possible per totes. I això és tan fàcil de formular com difícil d'executar. D'acord. Però crec que la delicadesa en la construcció d'aquest imaginari col·lectiu compartible —democràtic, per descomptat, però al mateix temps suficientment indentificador— sí que cau molt especialment sobre els mitjans de comunicació. Dit això, evidentment, no són els únics, ni potser tampoc els principals, factors d'integració.

La Sra. Patrícia Gabancho

Jo volia fer només una precisió. Òbviament, els mitjans digitals tenen la gràcia de la penetrabilitat. Són a tot arreu. És impossible controlar-los, afortunadament. Jo preferiria que la credibilitat la donés el criteri del receptor, de l'oient, de l'espectador, és a dir que la gent fos prou intel·ligent com per poder saber si l'enreden, si el que diuen és veritat o si deixa de ser-ho, en cada moment. Quant a la integració, em sembla que s'han donat prou pistes. No cal afegir-hi res més.

La moderadora

Algú més de la taula? Doncs permetin-me afegir una última qüestió que ens planteja una persona que ens segueix per internet, que obre una petita nova via en la qual agrairia que no ens estenguéssim gaire. Diu: «Pel que fa a la cohesió social i a la participació de què parlàvem, tenen present les persones discapacitades?» És la pregunta. Doncs segurament tenen alguna resposta.

La Sra. Patrícia Gabancho

Sorprès, la pregunta, perquè les persones discapacitades, amb relació als mitjans de comunicació, són persones absolutament normals, absolutament com tots nosaltres, i tots tenim una discapacitació o una altra, i quan ens posem davant...

La moderadora

Però no sé si... Tampoc no puc interpretar la pregunta, perquè és així de curta...

La Sra. Patrícia Gabancho

No, ja, ja, però sorprès, perquè també són un col·lectiu...

La moderadora

Però potser es refereix a les persones sordes. Aquí, fins i tot, no tenim tampoc el llenguatge de sords, per exemple, en l'emissió de les jornades. M'imagino que es refereix a això.

La Sra. Patrícia Gabancho

Sí. Però, per exemple, les persones cegues tenen accés als mitjans d'audio i al telèfon per participar i tenen accés a internet en determinades condicions. És a dir, jo crec que és la societat la que els ha de fer sentir absolutament ciutadans de ple dret en tots els aspectes; també en els mitjans.

La moderadora

M'imagino que la pregunta va en el sentit de si realment estan garantits els accessos en tots els mitjans de cara a aquest col·lectiu, o a aquestes persones, vaja.

El Sr. Joan Manuel del Pozo

Segurament, no en la mesura suficient i universal, però sí que és veritat que en els mitjans públics, especialment, hi ha una sensibilitat creixent per oferir serveis que facilitin a les persones amb deficiència visual o auditiva la possibilitat de seguir programes, fins i tot pel·lícules. Penso que això és tot just un procés incipient, insatisfactori, però en tot cas és revelador d'una consciència existent, absolutament necessària. No és cap regal; és el compliment d'un dret.

La moderadora

Alguna paraula més des de la taula? Molt bé, doncs ho deixariem aquí. Els recordem que a un quart d'una començarem puntuals la segona taula rodona.

Gràcies.

La llibertat d'expressió a l'era digital

Bon dia de nou.

Bé, doncs, anem a la segona taula, el segon bloc. No perdem gaire temps, perquè és el que sol passar, anem una mica endarrerits. La segona taula porta per títol «La llibertat d'expressió a l'era digital». Presidirà la ponència el senyor Josep Maria Balcells, diputat del Grup dels Socialistes-Ciutadans pel Canvi, a qui demanem que vagi pujant a la taula, i la ponent serà la senyora Victòria Camps, catedràtica de filosofia moral i política de la Universitat Autònoma de Barcelona, a qui agraïm també la seva presència.

El Sr. Josep Maria Balcells Gené (diputat del GP Socialistes - Ciutadans pel Canvi)

Bé, reprenem el debat d'aquestes jornades amb aquest segon bloc, «La llibertat d'expressió a l'era digital». Em pertoca presentar el marc d'aquest nou bloc i la ponent. Després la diputada Dolors Camats presentarà els membres que participaran en el debat.

Bé, segurament que tots devem estar d'acord que el grau de salut d'una democràcia radica, entre altres coses, en el reconeixement teòric i pràctic del dret a la llibertat d'expressió. La praxi d'aquesta llibertat d'expressió és condicionada, per una banda, per la responsabilitat de les empreses periodístiques, i, per una altra, per un alt grau d'ètica professional per part dels periodistes.

A casa nostra, uns i altres, empreses i periodistes, professionals, van consensuar i assumir en el seu moment un codi deontològic per evitar que el dret a la llibertat d'expressió no conculqués altres drets de la ciutadania, per exemple el dret constitucional de rebre informació veraç, a què feia referència el president del Parlament a l'inici d'aquesta sessió.

Per a aquesta autoregulació el Parlament va instaurar en el seu moment una autoritat superior, l'autoritat superior de l'audiovisual, el CAC, amb una trajectòria posterior elogiada per tots els sectors, des dels professionals fins a les entitats cíviques, ciutadanes, passant també per la classe política.

Però ara assistim a un fenomen nou de comunicació: l'era digital, que ha donat peu a un nou entorn audiovisual, uns nous mitjans de difusió, de recepció, sense més límits que els tecnològics. Ara mateix ens consta que hi ha unes quatre-centes persones que segueixen aquest debat via internet, amb participació activa en aquest acte i en aquest debat que nosaltres fem aquí, a les quatre parets del Parlament.

Bé, però tot això comporta reptes, reptes de tota mena. En aquest nou àmbit tecnològic tothom pot ser actor, subjecte actiu, tothom pot transmetre informació i opinió, tothom també hi pot tenir accés, en teoria. Dic «en teoria», perquè a la pràctica no queda tan clar. Hi ha àmplies capes socials que no hi poden, o no hi saben, accedir. Això planteja problemes nous: el risc que produeixi una nova fractura social entre els qui poden i saben utilitzar aquests nous mecanismes i els qui en queden fora, a la cuneta, que d'alguna manera podríem dir-ne els «analfabets de les noves tecnologies del ciberespai», que es quedaran amb menys recursos per fer front als reptes, fins i tot professionals, de la seva vida. I l'altre problema: qui garanteix la veritat o l'ètica de la informació que circula per aquest ciberespai? Qui ens protegeix de la mentida, de la manipulació, de la calúmnia? Es pot regular, això? Es poden posar portes al vent de les noves tecnologies informàtiques? Es pot limitar la llibertat d'expressió en aquest camp?

Bé, això ho debatrem precisament ara. És l'hora de presentar la ponent d'aquest bloc, la catedràtica Victòria Camps. Bon dia, Victòria. Victòria Camps és catedràtica de filosofia moral i política de la Universitat Autònoma de Barcelona; va ser senadora independent pel PSC-PSOE entre el 93 i el 96; va formar part en el Senat de la Comissió Audiovisual; ha estat consellera del Consell de l'Audiovisual de Catalunya; actualment és presidenta de la Fundació Víctor Grífols i Lucas, una fundació que promou els estudis de la bioètica en l'àmbit de les ciències de la vida i de la salut; és també presidenta del Comitè de Bioètica de Catalunya. Victòria Camps és un referent i una autoritat en temes molt lligats amb els valors ètics relacionats amb la política, la moral, la religió, l'educació o l'emancipació de la dona. Té nombrosos articles i no pocs llibres escrits sobre tots aquests temes. El darrer, si no vaig errat, és aquest, *Creure en l'educació*. I un dels que en els meus anys de periodisme havia llegit més d'una vegada: *El malestar de la vida pública*, on hi ha un capítol que porta per títol «El lugar de la ética en los medios de comunicación». Parlarà d'això ara en directe, la catedràtica. Té la paraula, senyora Victòria Camps.

La Sra. Victòria Camps (catedràtica de filosofia moral i política de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Gràcies per convidar-me a participar en aquestes jornades, que són unes jornades que jo he seguit des de fa bastants anys. Ja quan era senadora i estava en la comissió de continguts televisius vaig venir alguna vegada; després, com a consellera del Consell de l'Audiovisual, també havia estat com a auditori

seguint les jornades, i us agraeixo especialment que hagueu comptat amb mi per a la jornada d'aquest any.

Jo entenc que el tema d'aquest bloc, «La llibertat d'expressió en l'era digital», parteix d'una hipòtesi que hem de donar com a vàlida i com a evident, que és que en l'era digital hi haurà, hi ha, més possibilitats per a la llibertat d'expressió. És a dir, la llibertat d'expressió en principi es veu reforçada en l'era digital per moltes coses que ja ha dit el meu presentador: la comunicació és molt més fluida; tothom, en teoria, hi pot accedir, o més gent hi pot accedir; tot és molt més interactiu, i hi ha molta més informació. Per tant, sembla que és un pas endavant i que pot ser un progrés per a moltes altres coses; no solament per a la llibertat, sinó per a moltes altres coses.

Però també és cert que jo he dit moltes vegades, i crec que ho dic en aquest llibre, que la modernització no sempre significa un progrés per a la humanitat. Una cosa és ser més moderns i tenir més possibilitats tecnològiques de fer coses, i una altra cosa és que això signifiqui un progrés per a la humanitat.

També és veritat que la llibertat, que en l'època liberal s'entén bàsicament com a llibertat negativa —és a dir, llibertat de no-interferència, una persona és lliure quan ningú no interfereix en la seva actuació i quan les úniques interferències són les legals, les legitimades per la llei—, no és exactament el mateix que l'autonomia de la persona. Que la persona sigui autònoma vol dir que s'autogoverna i que és capaç de tenir criteri, de saber escollir, de saber seleccionar, que és capaç de pensar i de decidir per ella mateixa. Aquesta maduresa, que és també la maduresa moral, no és donada només pel fet que hi hagin més llibertats, sinó que hi ha d'haver un plus, s'hi ha d'afegir alguna cosa, perquè la persona acabi essent autònoma.

El que jo em vull plantejar en aquesta intervenció meva són bàsicament dues coses. La primera és que realment aquesta abundància de llibertat, o aquest increment de llibertat, que ens donen els mitjans digitals no solament és bona per a la llibertat entesa en aquest sentit negatiu —que finalment seria més participació dels ciutadans per ser consumistes, per exemple, i no per a res més—, sinó que és millor per a altres valors, i bàsicament per al valor de la democràcia. Abans es parlava molt de la participació. És veritat que els mitjans digitals afavoreixen, en teoria, també la participació, però la participació es pot banalitzar molt i pot no contribuir a res que sigui realment edificant i positiu per a la ciutadania. Per tant, la primera pregunta, i la primera reflexió, és aquesta: si realment més llibertat significa més possibilitats de progressar democràticament i més possibilitats perquè hi hagi una participació més real i més positiva de la ciutadania.

I, en segon lloc, ja que això automàticament no és donat pel fet que hi hagin tecnologies digitals, què caldria fer, què es podria fer, perquè això passés. És a dir, sempre, el pas aquest de més llibertats a una autèntica autonomia vol dir intervenir d'alguna manera. Intervenir d'alguna manera no vol dir sempre

intervenir legislativament, sinó que vol dir intervenir en el sentit de la formació, de l'educació, és a dir, d'una manera més indirecta. Quines són aquestes vies per poder aconseguir els resultats que pensem que hauríem d'obtenir.

En principi, tot aquest món digital, internet, o el que s'anomena el «ciberespai», que és més ampli fins i tot que internet, representa una sèrie d'avantatges que jo crec que han de ser vistes com a això, com a avantatges, com a elements positius per a les persones.

Un d'aquests avantatges és l'anonimat de les persones. Abans s'ha parlat negativament de l'anonimat. Té aspectes negatius, òbviament, l'anonimat, però també té aspectes positius. És a dir, la persona que sap que no serà identificada immediatament com una cosa o com una altra té més llibertat per participar. Hi ha un acudit, que és del *New Yorker* de fa anys i que ha circulat bastant pels manuals que es refereixen a aquestes coses, que és el de dos gossos, un de blanc i un de negre, navegant per internet, i un gos diu a l'altre: «*On the Internet nobody knows you're a dog.*» És a dir, «ningú no sap que ets un gos». No solament no se sap que ets un gos, sinó que no se sap si ets blanc o ets negre. Per tant, això té un element positiu.

També és un element positiu el fet que els discapacitats, també se n'ha parlat abans, tenen més accessibilitat a aquests mitjans.

Hi ha la possibilitat de crear una vida inventada. Recordo quan va començar el programa *Second Life*, que es va començar a parlar molt de la perversió que podia ser aquest programa, que la persona creés una vida totalment virtual, artificial, on projectés tot el que no podia realitzar en la seva vida real.

Hi ha també l'element de la deslocalització. Les adreces electròniques no són adreces d'enlloc; la geografia no és la lògica que domina en el món digital.

Hi ha un altre aspecte que és positiu i negatiu a la vegada, que és que es des-sacralitzen els centres del saber habituals. Avui els joves, els meus alumnes, per exemple, difícilment van a la biblioteca a buscar informació sobre qualsevol cosa. Van a internet, en primer lloc. És a dir, el prestigi que té una biblioteca queda en segon terme, i internet és el lloc on es pot trobar d'una manera més fàcil, més directa, més accessible, informació sobre qualsevol cosa.

I després hi ha també un cert comunitarisme i una solidaritat diferent, que forma part d'això que s'ha anomenat «ètica *hacker*», que és l'ètica realment dels qui dominen el món de la informàtica, que els *hackers* coneixen a fons, i han començat a desenvolupar un discurs sobre el fet que el món d'internet crea, pot crear, una solidaritat que no és la que hi ha en el món real i que un dels seus objectius és eliminar —després en parlaré una mica més— el dret a la propietat. És a dir, el dret a la propietat intel·lectual és un dels temes que generalment es discuteixen quan es parla de l'era digital, i els partidaris d'aquesta ètica *hacker* pensen que el món digital pot crear una comunitat, una solidaritat, que iguala més les persones i dona més igualtat d'oportunitats per intervenir, per participar. I aquí hi ha un aspecte que si més no és digne de tenir en compte.

Ara, a partir d'aquí voldria parlar una mica dels inconvenients, o dels problemes que planteja l'era digital, i problemes, sobretot, respecte als drets fonamentals que estan vinculats al dret a la llibertat. Un d'aquests drets fonamentals és el dret a la informació. El dret a la informació jo diria que acaba essent un mite, el mite de la informació. Tenim molta més informació, però també es deia abans que molta quantitat d'informació no vol dir qualitat d'informació, ni vol dir que aquesta informació es converteixi immediatament en coneixement. La informació pot no arribar a ser coneixement mai, és a dir, són fragments d'informació que van arribant i que es perden amb la mateixa rapidesa amb què arriben, i allò no acaba de tenir mai la substància que ha de tenir el coneixement.

Aquest mite de la informació jo crec que planteja dos problemes que ens porten a enfocar la manera de garantir avui els drets fonamentals d'una altra manera, perquè són dos problemes que en els mitjans tradicionals no hi eren, o, si més no, no s'hi poden abordar de la mateixa manera, i que a més posen en qüestió aquesta idea que més llibertat vol dir que tot anirà millor, fins i tot la democràcia.

Els dos problemes són, un, el problema d'accés, i l'altre, el problema de la credibilitat de la informació. Del problema d'accés també se n'ha parlat abans, i jo crec que és el més fàcil d'entendre i és també el que pot ser més fàcilment resolt amb polítiques públiques. És a dir, la fractura digital és un temor que també es va plantejar en el moment de la televisió. En aquell moment es va intentar resoldre aquest problema amb els mitjans públics, mitjans a què pogués accedir tothom, i amb altres polítiques que feien que ningú no quedés al marge de la televisió. En el cas de l'era digital s'hauria de pensar alguna cosa similar. No tothom té accés als mitjans digitals. Si falta educació, i aquest, a mi, em sembla que potser és el problema menys greu, perquè els joves sembla que neixin ja, vinguin d'on vinguin, sabent utilitzar els mitjans digitals, per tant no és tant un problema de formació explícita..., però sí que l'accés a aquests mitjans estigui realment distribuït d'una manera equitativa.

Però el segon problema és més difícil d'abordar, és més greu. És fins a quin punt és creïble la informació que rebem. Perquè fins ara en els mitjans tradicionals hem vist que se situen de seguida uns mitjans de prestigi que fan de referents del que està ben explicat o no està ben explicat, de la informació correcta i la que no ho és. No és el mateix un dels grans diaris de referència que la premsa groga o que la premsa escandalosa, o que tracta la informació, suposant que sigui informació, d'una altra manera. Aquí la pregunta és: què substitueix aquests mitjans de referència en l'era digital? És a dir, de qui ens podem fiar? I com ens n'hem de fiar? I per què ens hem de fiar dels llocs de referència? Perquè, és clar, una resposta seria: «Bé, els mateixos diaris s'adaptaran a l'era digital, i són ells mateixos, els que són els referents.» Però és que hi han moltes altres coses; hi han els blocs i hi han moltes altres coses que

surten del que eren els mitjans tradicionals. Aleshores, què ens dóna la credibilitat necessària? Què dóna al ciutadà la credibilitat necessària per saber on s'ha de dirigir, de què es pot refiar? Quina informació té les fonts més correctes i més verídiques?

Aquí ja tenim alguns elements per constatar que aquest és un problema greu. En molts dels fets que es donen, fets terroristes o catàstrofes que es donen, un acte terrorista o un accident d'aviació, per exemple, immediatament, des que som a l'era digital, comencen a activar-se les teories de la conspiració i comencen a difondre una interpretació sense fonament dels fets, i és difícilíssim acabar anul·lant aquestes teories de la conspiració. Avui, per exemple, a Espanya, malgrat que la teoria de la conspiració al voltant de l'11M ha estat rebutjada amb el judici, amb la sentència, de totes maneres encara hi ha molta gent que segueix creient que darrere d'això hi havia una conspiració per fer això o per fer allò altre. O sigui que és molt difícil. Hi ha un exemple que apareix en els manuals, també, que és el d'un accident d'aviació, de la TWA, de l'any 1996, en què van morir tots els ocupants de l'avió, i per internet va començar a circular la teoria d'una conspiració, que havia estat un atac amb míssils en què estava implicat el Govern, i va ser impossible desmuntar aquesta teoria, perquè com més coses deia el Govern per intentar refutar-la més alimentava la teoria de la conspiració. Llavors, això realment crea un problema perquè les persones no solament arribin a tenir idea d'on poden trobar la font adequada, sinó que es formin també per seleccionar aquesta font adequada, si tot és soroll, és a dir que això que s'ha anomenat la «netocràcia», l'imperi de la xarxa, és un imperi que té una possibilitat molt gran de manipular i de confondre amb informacions falses.

En aquest sentit ens podem preguntar quin avenç representa el fenomen dels blocs. Moltes vegades sentim: «Els blocs realment són un element de gran llibertat, perquè aquí sabem què diu cadascú, podem confrontar moltes veus diferents, com més veus hi hagin més possibilitats hi haurà per part de les persones de trobar la veritat.» Teòricament és així; amb més ulls i amb més veus la veritat és més manifesta. Però també pot passar una altra cosa, i és que aquestes veus i aquests ulls fan molt soroll, i aleshores el soroll més aviat confon i fa que ningú no s'entengui.

I després hi ha una altra cosa que també s'ha dit abans, em sembla que l'ha esmentat Vicenç Villatoro, que és el que Negro Ponte, que és un teòric de la comunicació, va qualificar com la «teoria del *Daily Me*»: les persones, pel fet de poder accedir a més informació no van a la informació que els diu coses que no volen sentir. És a dir, cadascú, al matí, quan es lleva, fa la dieta d'informació que necessita per sentir el que vol sentir, i al que és lluny de la seva sensibilitat no hi accedeix mai perquè no li interessa. Això és el *Daily Me*: el que jo vull sentir és el que jo trobaré. I llavors no hi ha gaire diferència entre tenir molta possibilitat d'informació i que la persona seleccioni el que vol.

Caldria, es diu moltes vegades quan s'analitzen aquests problemes, un superbloc amb criteri, que digués: «Bé, de tots els blocs que hi han, què podem dir de cadascun, de qui ens podem fiar més i de quin no?» Això per a algunes persones és una aberració, perquè va contra aquesta llibertat i espontaneïtat que donen els mitjans digitals. Ara, hi ha un exemple, que és dels pocs exemples que jo he pogut seguir, perquè jo, realment, usuària d'internet ho sóc poc, i sóc poc experta en aquestes coses, però hi ha una cosa que sí que he seguit, que és la viquipèdia. La viquipèdia era horrorosa, al començament. És a dir, era una enciclopèdia molt elemental, molt mal feta, molt poc fiable, i avui és una enciclopèdia molt fiable, és una enciclopèdia més que es fa amb la contribució de qui vulgui. És a dir, tothom hi pot intervenir, tothom hi pot participar i pot modificar un article, seguint unes regles, òbviament. Però és que a més d'això hi ha un control, hi ha una cúpula en què hi ha una sèrie de persones que determinen si tot el que es vol introduir a la viquipèdia té prou fonament per introduir-ho o no.

I aquesta seria la manera d'actuar. Però, és clar, això no és tan diferent del que coneixem. És a dir, se segueix mantenint una jerarquia que no permet que tothom pugui dir el que vulgui i introduir el que vulgui en qualsevol moment, perquè si es tracta d'una enciclopèdia, l'enciclopèdia és una font de coneixement, i per tant el que hi ha allà ha de ser la base per construir coneixement. Bé, això respecte a la informació, que dic que té aquests dos problemes: el problema d'accés i el problema de credibilitat.

Respecte al dret a la propietat, podríem parlar d'un altre mite, que és el mite de la propietat intel·lectual. Hi ha tot un sector que tracta de destruir aquest mite, i destruir aquest mite pot tenir alguna cosa d'interessant, penso jo. És a dir, no podem dir: «Només són uns bojos que no saben el que diuen», perquè, a veure, el dret a la propietat, que ha estat vist com un dret natural pràcticament des del començament de la modernitat, sempre ha estat d'alguna manera criticat, i criticat des de l'esquerra. Aleshores, el que és la creació intel·lectual, diuen els partidaris no del *copyright* sinó del *copyleft*, que és com s'anomenen ells, hauria de ser de tothom. És a dir, en l'àmbit de la creació intel·lectual hauria de ser possible copiar, hauria de ser possible fins i tot manipular, hauria de ser possible distribuir el que una persona rep. Perquè la manera de rebre el que és creació intel·lectual també és diferent. Per internet un acudit no s'explica, un acudit s'envia, i aleshores això que s'envia pot ser redistribuït molt més fàcilment; és més difícil tornar-ho a explicar —s'ha de tenir una certa gràcia, per explicar un acudit, per començar—, i en canvi enviar-ho és una altra cosa.

Per tant, jo crec que aquí hi ha un tema que surt constantment cada vegada que es parla de l'era digital. És una mica, també, anar contra els models jeràrquics. Els defensors del *copyleft* diuen que en l'era digital no hi hauria d'haver consumidors, sinó «prosumidors». És a dir, el qui consumeix pro-

dueix, al mateix temps; és capaç de produir i al mateix temps de consumir, i és una altra categoria, és un concepte diferent. Això està molt en la línia d'aquest nou comunitarisme que pretenen introduir alguns i que pretenen defensar alguns com una cosa possible a la xarxa.

Jo, que sóc escriptora, he de dir que no tinc opinió sobre aquest tema, és a dir que no sé si és bo seguir mantenint el *copyright*, jo sóc escriptora, a més, de llibres que no es venen gaire; o sigui, no són supervendes. Aleshores, jo crec que el fet que es difongui —a veure, una altra cosa és que es manipuli— per la xarxa el que és el contingut d'un llibre fins i tot pot servir per donar suport a la compra d'aquest llibre. Per tant, no acabo de ser partidària del *copyright* en el sentit més tradicional.

Una altra qüestió que també té a veure amb la regulació és que com que el món de l'era digital és molt més complex i la manera de reforçar i de defensar els drets fonamentals ens obliga a tenir en compte problemes que abans no teníem això ha de fer pensar els reguladors, ha de fer pensar els legisladors, que ja no ho poden fer de la mateixa manera que abans. Hi ha un autor, que només l'esmento de pas, que es diu Lawrence Lessig, que és un jurista dels Estats Units que ha treballat molt aquesta qüestió, que en tots els seus llibres el que diu és que no és veritat que el ciberespai, o el món d'internet, no estigui regulat. És a dir, té una regulació interna, té una arquitectura interna, hi han uns codis que no permeten a l'usuari fer qualsevol cosa, i aquests codis a més són els que són perquè hi han uns interessos al darrere. I, per tant, això fa que la regulació hi sigui. El que passa és que és una regulació dominada per les persones que tenen un interès especial que la manera de navegar sigui la que ha de ser. Bé, el que diu Lessig és que aquestes regles internes es poden modificar. És a dir, els governs, d'una manera directa o indirecta, les poden modificar. El que passa és que és d'una complexitat més gran que no la que teníem fins ara. Però podem intervenir, per exemple, posant xips perquè els nens no entrin en determinats programes o evitant rebre propaganda de qualsevol lloc; també hi han maneres d'evitar-ho.

El que sí que vull dir respecte a aquest punt és que a l'hora d'intentar limitar la llibertat d'expressió, quan pensem que la llibertat d'expressió té motius per ser limitada, hem de pensar com ho fem perquè no sigui contraproductiu, la manera de fer-ho. I només posaré un exemple, que és el que va passar amb la revista *El Jueves* quan es va segrestar perquè van treure una portada que es va considerar que era obscena, que era immoral, que era incorrecta. Es va difondre molt més. És a dir, es va difondre per internet. O sigui que la manera de limitar, en aquest cas, la difusió del que sigui no és segrestar..., segrestar es feia abans, però no es pot seguir fent de la mateixa manera.

Bé, per acabar ja, el que volia plantejar com a final és com pot afectar tot això la ciutadania i els valors democràtics, perquè el gran perill és que els nous mitjans no afavoreixin ni el pluralisme, ni la participació ni la deliberació, ni

fins i tot el coneixement, sinó que construeixin individus consumistes, és a dir que no ajudin a edificar ciutadania, sinó a construir persones que pensen només a consumir, que és el gran perill de les democràcies actuals.

És veritat que totes aquestes tecnologies conviuen amb l'economia de consum i cedeixen als interessos de l'economia de consum. Jo, de les poques coses que faig per internet és comprar llibres, i ho faig mitjançant Amazon. Bé, d'Amazon tinc un correu cada dia, i a més és un correu que quan l'obro em diu: «Hello, Victòria Camps, we have recommendations for you.» I generalment les recomanacions són bones, és a dir que saben què és el que m'interessa, i finalment acabo caient i acabo comprant alguna cosa. Però suposo que si això passa amb llibres passa amb qualsevol altra cosa. Llavors, també, un teòric de la comunicació, Cass Sunstein, que té un llibre que recomano perquè és un llibret molt petit i molt fàcil de llegir, *República.com*, un llibre que està traduït al castellà si més no, diu que si és veritat que els dominis d'internet van començar essent especialment dominis punt org i dominis punt edu actualment la gran majoria són dominis punt com. És a dir, és el consum, el que domina la majoria de dominis, valgui la redundància. Aleshores això vol dir que la llibertat d'expressió es defensa més en nom de la sobirania de l'empresari i de la sobirania del consumidor que no en nom de la sobirania de la persona, que hauria de ser ciutadà i que hauria de ser autònoma per decidir què és el que vol fer.

Aquí —com a conclusió només, ja acabo— jo crec que hauríem de dir que hem de tenir clar que la llibertat d'expressió no és l'únic valor que tenim i que ha de ser compatible, l'hem de saber fer compatible, amb altres valors democràtics. Defensar la llibertat d'expressió no pot ser només lluitar contra la censura, de vegades ho veiem només des d'aquest sentit limitat, sinó procurar que hi hagi un domini públic, que abans s'ha dit que seria aquesta àgora que és la televisió —jo crec que avui ja no és la televisió, aquest domini públic—, un domini públic en què un nombre cada vegada més ampli de persones es puguin expressar, i es puguin expressar respectant al mateix temps els valors fonamentals de la democràcia, que són la tolerància, la raonabilitat i la civilitat. No tinc temps d'explicar què vol dir cada un d'aquests valors, però em sembla que amb la paraula i amb el concepte ja s'entén per on van.

I aquí la pregunta que ens queda, i que potser serà el tema de la taula que vindrà ara, és: què poden fer els governs i què poden fer els legisladors per promoure la coherència d'aquest gran valor que és la llibertat d'expressió amb els altres valors democràtics? Jo crec que només hi han dues vies. Una és la de les autoritats reguladores, és a dir, el fet que hi hagi una administració pública que pensi en aquests temes i que pensi de quina manera es pot treballar el que es fa amb els mitjans, quines recomanacions es poden fer i com es pot influir en la ciutadania. Tot això és positiu. I després intentar que cada vegada més hi hagi una ciutadania més cultivada i més responsable, i aquesta via és la via de

l'educació, que jo entenc que no és només l'educació reglada, sinó la formació de la ciutadania que es fa també amb els mitjans de comunicació, amb la política, amb l'empresa, amb tot el que és governat per persones adultes que ensenyen altres que s'ha de fer.

Moltes gràcies.

La moderadora

No marxi encara, un momentet, perquè crec que potser voldrà fer un matís en una de les moltes intervencions, que suposo que veuen per pantalla, de gent que participa, perquè tenim 316 persones connectades ara en temps real seguint la jornada aquí al Parlament. Per tant, podem dir que tenim un auditori virtual, pràcticament, crec, més gran, o semblant, al que tenim aquí amb presència física.

Hi havia alguns comentaris sobre la seva ponència. N'hi havia un que volíem destacar, però crec que més o menys l'acaba de respondre ara al final. És el que té el fet de poder enviar la qüestió en el precís moment en què es comenta; és el que passa amb la immediatesa, vaja. Crec que està resposta, però per si de cas. Hi havia una persona que deia: «Els joves utilitzen, no saben fer servir, les noves tecnologies.» Els joves les utilitzen però no les saben fer servir. Entenc que va en la línia de l'educació de què vostè parlava ara fa uns moments.

La Sra. Victòria Camps

Sí, jo crec que sí, jo crec que hi ha una competència tècnica i una altra competència que no és només tècnica, que és la de saber-les utilitzar correctament. És clar, qui diu que és correctament? Aquest és el problema. Però la competència tècnica no és l'única. Aleshores, amb la competència tècnica un pot tenir, això, molta informació però no saber qui li diu el que val més la pena seguir.

La moderadora

L'educació per saber on hem d'anar exactament. Molt bé, doncs, era un dels dubtes plantejats.

Moltíssimes gràcies, senyora Camps.

Taula rodona

Anem, ara sí ja, amb la taula rodona, que ens presentarà la senyora Dolors Camats, diputada d'Iniciativa per Catalunya Verds-Esquerra Unida i Alternativa. I convidem també els qui participaran en la taula, els qui hi inter-

vindran, que són: el senyor Marc Carrillo, catedràtic de dret constitucional de la Universitat Pompeu Fabra; el senyor Fèlix Riera, director editorial del Grup 62, i el senyor Saül Gordillo, director de l'Agència Catalana de Notícies.

Els vull dir que de moment tenim ja 85 intervencions o comentaris que s'han fet via Twitter, que segurament han pogut anar seguint pels monitors; també 18 intervencions mitjançant el web del Parlament; mitjançant el Facebook, en aquest cas, 269 seguidors, i com els dèiem més de 300 persones que segueixen en directe les jornades del Parlament. Quan vulguin.

La Sra. Dolors Camats i Luis (diputada del GP d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa)

Demanàvem a la gent de la UOC —que ens ajuden a fer el seguiment via les noves tecnologies, precisament, del debat— de tenir l'actualització d'aquestes dades per poder, entre altres coses, explicar que probablement, com ara dèiem, l'audiència del debat i el seguiment que se'n fa gairebé és més gran per la xarxa que no el que és presencial, ja. Els vull recordar que es pot seguir aquest debat, i volia lligar-ho amb el que s'ha dit abans..., es dona informació via el web del Parlament perquè la gent pugui seguir el debat i per tant sàpiga el que es fa, i alhora es dona la possibilitat de participar-hi amb correus, via el mateix web. A més també es dona la possibilitat d'un canal obert al Twitter perquè la gent pugui fer aquestes intervencions, que ara la Raquel Sans ens deia que 269 persones ja han intervingut..., 126 comentaris ja via Twitter. Per tant, aquesta possibilitat d'interacció.

La taula que plantegem ara, molt a fil de les darreres idees que presentava la Victòria Camps, és precisament per parlar de si podem normativitzar els límits d'internet, de si podem parlar d'aquests límits. Probablement, amb un valor tan superior com el de la llibertat d'expressió fa moltes angúnies parlar de límits, de normes, o de normativitzar, i de fet al llarg de la jornada d'avui ja n'hem començat a parlar, d'aquestes angúnies i d'aquests límits.

I, per tant, jo volia presentar els ponents d'avui fent alhora una sèrie de preguntes i reflexions. Jo he sentit dues vegades, aquest matí, ja, la pregunta de si podem posar portes al cel. Ho ha dit en Jordi Sánchez en la seva primera intervenció i ho ha dit en Josep Maria Balcells quan presentava la Victòria Camps. Podem. Però, hem de fer-ho? Seria probablement la primera pregunta que deixo sobre la taula.

Són encara vàlids, han de ser vàlids..., o hem d'inventar-nos nous codis per a la informació i la participació via les noves tecnologies? Els codis de sempre i els valors de sempre del periodisme —la veracitat, l'objectivitat, el pluralisme, la qualitat— serveixen igual o s'han de modificar, quan parlem d'aquesta informació als mitjans i a les noves tecnologies? També l'anonimat, que s'hi ha fet referència?

Quan parlem de «fractura» hem de parlar de «fractura digital» o de «fractures digitals»? Perquè les dificultats per a l'accés poden venir del territori, de no tenir els suports, però poden venir també de l'educació, com es deia ara; de l'economia, perquè no es tenen els aparells; també del gènere, perquè també té un biaix de gènere, la participació a les noves tecnologies, o de l'edat, òbviament.

I també una darrera pregunta, un darrer comentari, sobre la necessitat d'aclarir —la Victòria Camps ho deia clarividentment— «aquest soroll». En la primera taula també en parlaven, d'aquest soroll, d'aquesta abundància d'informació a la xarxa. Aclarir-ho. Ella parlava de l'exemple de la viquipèdia com una cosa que ha posat un cert ordre. Jo vaig sentir a la ràdio divendres que hi ha un nou diari en premsa escrita a França, *Vendredi*, que ajuda precisament a conèixer el que s'ha publicat aquella setmana a internet destacant els blocs, les pàgines, la informació, més rellevants de la setmana, precisament per aclarir el que ha estat publicat a la xarxa.

Bé, per parlar d'això i de totes les qüestions que ens han deixat sobre la taula tenim en Marc Carrillo, en Fèlix Riera i en Saül Gordillo.

Per aquest ordre, Marc Carrillo és nascut a Barcelona. És catedràtic de dret constitucional de la Universitat Pompeu Fabra, i en una de les seves línies de recerca ha aprofundit especialment el règim de drets i de llibertats, i també molt especialment tot el que té a veure amb la llibertat d'expressió. Ha publicat obres com *Los límites a la libertad de prensa en la Constitución Española de 1978* o *La cláusula de consciència i el secret professional dels periodistes*. També ha participat en obres com *Democracia y medios de comunicación*, i a banda col·labora habitualment en articles de divulgació jurídica en diversos mitjans de comunicació. De forma molt concreta voldria fer èmfasi d'un article publicat recentment als *Quaderns del CAC*, al darrer número, el número 29, que teniu a l'abast, que és precisament sobre internet: «Internet: la resposta del dret a l'espai públic virtual», que sembla ben bé fet a mida.

En Fèlix Riera és nascut també a Barcelona. És impulsor del diari digital *elsingular.cat*. Actualment és el director editorial del Grup 62 i professor de comunicació audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra. Ha estat també membre del Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Com dèiem abans de començar, sempre vinculat als continguts, sigui als del paper, als de l'audiovisual o, ara, al contingut digital. I, per tant, també amb possibilitat d'aportar molt a la taula d'avui.

I finalment en Saül Gordillo, que és nascut al Maresme, a Calella. I vull destacar que la procedència en aquest cas determina, perquè el Maresme és probablement el territori més bloquejat de Catalunya, i per tant potser ens podrà dir per què. Per tant, és nascut al Maresme. És periodista. Actualment dirigeix l'Agència Catalana de Notícies. Ha estat un dels impulsors del portal de blocs polítics en català, el Poliblocs, cosa, entre d'altres, que ha fet que

molt recentment se li donés el premi STIC.cat, precisament pel seu paper de pioner en el nostre país en els blocs, i en els blocs polítics especialment. A més també és l'autor del llibre *Nació.cat*, de l'any 2007, sobre el procés d'obtenció del domini puntcat a la xarxa. I, entre altres coses, ens ha fet arribar també diversos enllaços relacionats amb la taula d'avui, que estaran a disposició de les persones que segueixen la taula.

Per a tots ells comença el repte d'aclarir-nos aquestes preguntes. Per tant, Marc, quan vulguis.

El Sr. Marc Carrillo (catedràtic de dret constitucional de la Universitat Pompeu Fabra)

Moltes gràcies.

Abans de tot, gràcies al Parlament per la invitació. I com que la moderadora m'ha dit que havíem de ser ràpids miraré de ser telegràfic.

Dues qüestions amb relació al tema que ens ocupa, des de la perspectiva de qui els parla, que és un jurista. En primer lloc, internet suposa l'aparició d'un nou alfabet i provoca una nova realitat jurídica a la qual el dret, les normes, les institucions, han de donar resposta. La segona és: realment, la relació entre internet i mitjans de comunicació significa que Bill Gates ha derrotat o és en trànsit de derrotar Gutenberg? Doncs intentaré donar resposta a aquestes dues qüestions en relació amb la ponència que ha fet la doctora Victòria Camps i les preguntes que ha fet la moderadora, i ho intentaré il·lustrar amb tres casos reals, és a dir, tres decisions jurisdiccionals, de tribunals estrangers, relatives a aquest tema.

Internet, primer de tot, és una modalitat de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació. A parer meu, la més rellevant, la més revolucionària, del final del segle passat. Incideix, sens dubte, en la configuració de la relació entre poders públics i ciutadans; facilita la formació i la cultura; obre noves possibilitats de funcionament en el si de les administracions públiques en la mesura que és un instrument de participació d'un valor incalculable; és un instrument, així mateix, de participació ciutadana en els més diversos àmbits, àdhuc en l'àmbit polític —hi han estat en què la participació política a les eleccions s'instrumenta amb el vot electrònic; és un instrument també per fomentar el plurilingüisme en societats d'aquesta naturalesa, i objectivament ha de servir per a la integració social.

I, així mateix, ha estat objecte —en la mesura que és un mitjà agressiu, agressiu pel que fa a allò que qualsevol estat ha de preservar, que és la publicitat dels seus actes— de limitacions per dictadures com la Xina, i també per democràcies com els Estats Units. Si ho recorden, quan hi va haver els atemptats de l'11 de setembre el Congrés dels Estats Units va respondre amb l'anomenada *Patriot Act*, la llei de repressió de les activitats terroristes, i un dels objectius d'aquesta llei era clarament les comunicacions per internet. In-

ternet, en definitiva, objectivament ha servit i serveix per publicar coses que no agraden a estats com el que he esmentat.

Però, així mateix, internet pot ser un instrument notori d'ignorància, i ho dic per animar el debat, en la mesura que sigui entès exclusivament com una finalitat i no simplement com un instrument, un instrument extraordinari.

Segon punt. Internet, mitjans de comunicació, Bill Gates *versus* Gutenberg. Internet és un instrument d'ús universal, ha deixat en segon pla els mitjans de comunicació tradicionals, fins al punt que els mitjans de comunicació tradicionals utilitzen aquest instrument per donar-se a conèixer i per donar a conèixer el seu treball. Realment, Bill Gates pot eliminar Gutenberg? Doncs hi han indicis racionals que li pot guanyar una gran part de la batalla en la mesura que, per exemple, internet ha estat una via per conèixer realitat incòmodes: els desapareguts, les declaracions incòmodes de polítics, Guantánamo, etcètera. És una via d'expressió contra determinades dictadures. El cas de la Xina, el cas de l'antiga Birmània o el de Myanmar són paradigmàtics.

Internet és, així mateix, una forma d'expressió que permet a polítics professionals i a qualsevol ciutadà si ho desitja crear allò tan conegut ja dels blocs, i això és una forma alternativa, una plataforma d'opinió i d'informació, d'opinió i d'informació, notòria, com també ho són les versions *online* dels mitjans de comunicació tradicionals.

Problemes que planteja des de la perspectiva jurídica i que ningú no pot obviar. Primer, internet no coneix fronteres, no coneix sobiranes nacionals. Per tant, és importantíssim en l'àmbit on hi han fronteres determinar el subjecte, l'autor d'una informació, l'autor d'una opinió, perquè eventualment pot resultar responsable del que digui. I, naturalment, això en un estat clàssic és fàcil de detectar-ho. A internet no és tan fàcil. Problema de la determinació d'autors. Segon, la distinció entre informació i publicitat. Tercer, en parlava abans la doctora Victòria Camps, la fiabilitat de la informació, i sobretot el control dels *hackers*.

Un criteri jurídic a tenir en compte, i ho dic amb totes les conseqüències, és que, més enllà de la singularitat que pugui suposar l'existència de qualsevol plataforma digital, les regles de caràcter jurídic amb relació a la responsabilitat respecte a expressions o informacions, a emissió d'opinions o a emissió de fets, essencialment, en un estat democràtic s'ha de pretendre que siguin les mateixes. Altrament dit: internet no pot ser una mena d'àrea autònoma en els controls en virtut de la protecció dels drets amb presència. Si s'ha dit, òbviament, que la llibertat d'expressió i el dret a la informació no són absoluts és perquè hi ha una sèrie de límits, i aquests límits també operen i les regles per resoldre'ls també han d'operar en l'àmbit digital.

Per acabar, tres casos enormement il·lustratius respecte a les preguntes que ha fet la moderadora i a la ponència anterior. El primer fa referència als con-

tinguts d'una informació en una plataforma digital, viquipèdia; el segon fa referència al dret d'autor, al dret d'autor i a la propietat intel·lectual, i el tercer, a la preservació de criteris d'ordre moral que un estat democràtic no pot obviar.

Sense solució de continuïtat, passo al primer, viquipèdia. Es tracta d'una decisió de fa dos anys del Tribunal de Gran Instància de París, per la qual, davant la reclamació d'un particular que considera que un contingut de viquipèdia és contrari a determinats drets protegits per la Constitució francesa i que l'afectava —honor, intimitat, crèdit social, etcètera—, el tribunal de París, tanmateix, en la reclamació que fa el particular, sosté que viquipèdia no és responsable dels continguts que emet. Per què no n'és responsable? Perquè, llevat que aquests continguts facin referència, d'acord amb la legislació francesa, a temes com la pedofília, el discurs racista o el discurs negacionista —negació de l'holocaust i d'altres genocidis—, el problema jurídic, el conflicte, és entre el particular i l'autor de la informació que ha anat a viquipèdia, però la plataforma no és responsable. Tema, aquest, suggerent i controvertit. Però aquest és un plantejament basat en un criteri essencialment liberal.

El segon: Tribunal de Justícia de la Unió Europea, el tribunal de Luxemburg, que cal no confondre amb el tribunal d'Estrasburg. És un conflicte que afecta Telefónica de España i una societat d'autors. *Grosso modo*, el problema rau en el dret a la propietat de la persona afectada com a conseqüència del fet que clients de Telefónica es baixen obres intel·lectualment protegides. El problema és identificar l'autor, naturalment, i la Societat d'Autors insta Telefónica perquè identifiqui els seus clients perquè la Societat i els seus clients puguin actuar jurídicament contra qui s'ha baixat l'obra de propietat intel·lectual. El tribunal de Luxemburg decideix que, llevat que es tracti d'informacions o d'obres que afectin la seguretat de l'Estat en general, Telefónica no té l'obligació d'identificar els seus clients. També és un problema particular entre A i B, i l'operador no és responsable. Tema, aquest, d'una altra banda, controvertit.

En tot cas, per intentar donar una petita resposta a la qüestió que plantejava la doctora Victòria Camps, la difusió de la propietat intel·lectual, des d'un punt de vista de mercat, de donar-se a conèixer, pot ser enormement útil per a obres poc conegudes o per a la gent que no ven llibres. Però, atenció, la propietat intel·lectual té una protecció jurídica indeclinable, i és que qui se n'aprofita... hi han moltes raons per afirmar que de cent casos noranta-nou són amb profit econòmic, amb finalitat crematística, amb finalitat onerosa, i aquí sí que, més enllà de la difusió que pugui suposar, això requereix protecció.

Tercera. Sentència del Tribunal Suprem dels Estats Units de 1997, ja fa onze anys, sobre el tema del control d'internet respecte als continguts de caràcter pornogràfic o obscè. *Grosso modo* era una llei federal contra la qual es recorre davant el Tribunal Suprem. És el cas conegut com *Janet Reno contra la American Civil Liberties Union*. Janet Reno era la fiscal llavors de l'Estat. Es recla-

mava, es considerava, que la llei podia resultar lesiva sobre un dret essencial als Estats Units i a qualsevol estat democràtic com és la llibertat d'expressió. La finalitat de la llei era protegir sectors socials afectats, com la infància i la joventut, davant de continguts de caràcter pornogràfic. Fins aquí el Tribunal Suprem deia: «La llei té una finalitat absolutament lloable, positiva. Per contra, en la mesura que la llei no estableix criteris taxatius que ens permetin identificar i diferenciar», deia el tribunal, «entre un nu de Rubens i una obra pornogràfica *stricto sensu*, com que la llei és ambigua, és abstracta, la llei viola la Constitució, viola l'esmena primera». Resposta a la pregunta: l'Estat, naturalment, ha d'intervenir per protegir drets que la Constitució estableix.

Fins aquí el que els volia dir. Gràcies.

El Sr. Fèlix Riera (director editorial de Grup 62)

Bon dia a tots.

En primer lloc vull agrair al Parlament la invitació per participar en aquestes jornades, i també fer esment directe de l'excel·lent intervenció de la Victòria Camps, que ens permet introduir molt bé la qüestió i fixar-la. El que jo faré és endinsar-me una mica més en algunes qüestions que a mi m'han preocupat sempre des de l'àmbit dels continguts. Ho faré amb dues cites. Una és del senyor Stuart Mill, que té un llibre que es diu *Sobre la llibertat*. El senyor Stuart Mill deia que la democràcia té valor perquè puguin parlar els bojos. M'explico: llibertat d'expressió no és tan sols perquè la gent amb poc sentit de la responsabilitat, és a dir, que no forma part de l'*status quo* de l'opinió pública, pugui tenir garantida l'oportunitat d'expressar les seves opinions. De vegades, no se sap molt bé si una té més pes que l'altra, com hem vist ara en relació amb la credibilitat dels mercats financers; on hi havia credibilitat fa uns dies en aquests mercats ara no n'hi ha. Per tant, podem establir que la democràcia té valor en la mesura que enforteix el poder de l'individu per parlar, per comunicar els seus acords i desacords.

La segona qüestió és agafar un dels altres referents del liberalisme, el senyor Karl Popper, des d'una altra perspectiva. Durant una entrevista que va fer fa uns anys en uns mitjans de comunicació a Itàlia, recollida en un llibre amb el títol *Cattiva maestra televisione*, va dir el següent: «Una democràcia no pot existir si no se sotmet a control la televisió.» Bé, han passat uns quants anys, la televisió no ha estat sotmesa en sentit estricte a aquests controls, i he de dir que la democràcia no solament no ha patit cap tipus de deteriorament, com el senyor Karl Popper volia anunciar en aquells moments des d'una posició «apocalíptica», sinó que, ben al contrari, els mitjans de comunicació segueixen tenint un excel·lent estat de salut en relació amb el que és la llibertat d'expressió. Una altra cosa és la qualitat d'aquesta llibertat d'expressió.

Dites aquestes dues referències, entro ràpidament en tres qüestions més. La primera. Crec que s'ha de diferenciar molt bé entre el que és comunicació i

telecomunicacions. Jo crec que totes les persones que comuniquen d'un punt a molts punts, el cas de la televisió analògica, tenen una alta responsabilitat que ha de ser, si se'm permet l'expressió, controlada per algun tipus de consell, com el CAC. En poso un exemple: la televisió, tal com l'hem entès fins ara, és una televisió en la qual quan s'emet un programa, hi ha molta gent que la veu al mateix temps. Això és comunicació, i aquesta sí que ha de ser ben controlada per un organisme de control com el CAC que garanteixi el compliment de la llei. Del que parlem quan parlem de digitalització ja no és tan sols de comunicació sinó també de telecomunicacions. Parlem d'una cosa molt més interessant des del punt de vista de quins són aquests límits de la llibertat d'expressió. Les telecomunicacions, senyors, són el mòbil, però també la televisió digital per TDT, satèl·lit, ADSL, IP o televisió de mobilitat. Jo parlaré, mitjançant el meu mòbil, amb la meva dona, amb els meus amics i probablement amb molts de vostès i diré el que vulgui. Fins i tot els diré coses no convenients a vostès, o vostès me les diran a mi. Fins i tot, com va passar amb el príncep de Gal·les, es poden dir coses obscenes pel mòbil..., atès que era una cosa absolutament privada i no podia tenir consideració pública. Si el príncep de Gal·les fes les mateixes declaracions per televisió a les sis de la tarda, aleshores l'operador estaria obligat a donar explicacions.

Així doncs, les telecomunicacions necessiten un règim diferent a l'hora d'entendre quins són els límits de la llibertat d'expressió. Per què? Perquè parlem d'una comunicació punt a punt: jo amb una altra persona sense que hi hagi més elements. Per tant, s'ha de distingir entre comunicació i telecomunicacions, i si parlem de telecomunicacions... Una comunicació no ha de tenir, des del meu punt de vista, cap altre límit que el que marca la mateixa llei. No crec que tingui cap altre límit. De fet, el senyor Carrillo deia molt bé que la majoria de les accions dels tres casos que ell explicava fan referència a gent particular que denuncia diferents empreses o diferents iniciatives des del punt de vista del govern, i després hi ha un tribunal que decideix a favor o en contra. Per tant, crec que el ciutadà ja té la possibilitat de dirigir-se cap a aquest camí que és el marc legal, i que siguin les instàncies judicials les que decideixin d'alguna manera marcar els límits. Aquesta és una primera qüestió.

La segona qüestió és el tema de la credibilitat. Bé, ho deia fa un moment: la credibilitat de nostre sistema financer fa aproximadament tres mesos era excel·lent, l'estat de salut i de credibilitat d'aquest sistema per tots els qui l'utilitzaven, sobretot els qui invertien a borsa, era molt alt. Avui, quina és la credibilitat que té aquest sistema? Probablement en té molt poca. Per tant, la credibilitat no deixa de ser la capacitat de crear una il·lusió per vendre bé un producte o vendre molt bé una marca. Ho deia molt bé aquest cap de setmana un escriptor que es diu Christian Salomon, que en un llibre titulat *Storytelling* plantejava precisament això, és a dir, la creació de marques a partir d'un relat que moltes vegades no té res a veure amb el producte que venen.

I això passa tant a l'àmbit financer, com hem vist ara, com a l'àmbit de la premsa. Si mirem la majoria dels informes que fan institucions com el CAC i altres, un dels elements que més es valora és la credibilitat dels mitjans de comunicació. Jo diria que s'hauria de fer un pas més, que és que al costat de la credibilitat veiéssim la qualitat d'aquesta credibilitat. Tercera qüestió, que és, tot i afirmar el que ja he afirmat, si hi han possibilitats de corregir els excessos que es produeixen quan parlen aquests bojos que deia Stuart Mill; com nosaltres podem intentar trobar una fórmula que conciliï llibertat d'expressió —en el seu sentit més profund i íntim, que no és precisament mantenir un *status quo* de la informació, sinó que aquesta informació pugui moure's lliurement— fent tot el possible perquè la gent vagi tenint cada vegada més consciència de la importància de com s'utilitzen aquests mitjans de comunicació i accés als continguts.

Bé, jo crec que la resposta és, com sempre, en un llibre, en aquest cas en el llibre de Victòria Camps *Creure en l'educació*, on es planteja que un dels elements claus de la formació integral dels nostres fills és com els eduquem. És des de l'àmbit de l'educació que podem fer gent més lliure. I a més ho diré d'una forma culturalista: l'important d'una cultura no és el seu sistema cultural, no són les seves institucions, ni aquesta en què som avui aquí, el Parlament de Catalunya. No, no ho és. L'important d'una cultura és que hi hagi gent culta. Només així podrem tenir una cultura forta.

Doncs bé, només podrem tenir gent lliure, gent amb una capacitat de tenir consciència de la seva llibertat, si fem que les persones siguin conscients mitjançant l'educació del que significa posar l'accent i la mirada en una informació o en una altra. Només d'aquesta manera serem capaços d'educar la gent en una cosa molt més important que no saber navegar a través de la llibertat, que és tenir consciència del que és la llibertat. Perquè, què vol dir llibertat? Llibertat vol dir tenir capacitat d'escollir entre una cosa i l'altra. És en aquest àmbit de decisió que nosaltres hem de donar als nostres joves les eines perquè puguin combatre la barbàrie de la ignorància, que és quan la gent s'enfronta, per exemple, a aquest llibre o a un altre sense tenir la capacitat de poder-lo entendre en tota la seva dimensió ètica i estètica.

Parlo de l'educació i parlo del fet que aquesta nova tecnologia, la digitalització, dóna alguna resposta. I quines són, aquestes respostes? Que la tecnologia digital permet connectar-te i desconnectar-te lliurement i tenir accés a tot. És a dir, et permet decidir i ordenar la teva informació. Per tant, es tracta de saber utilitzar les noves eines de comunicació. Crec que la gent ha de ser conscient que en aquests moments, al mercat, pot aconseguir que els seus fills no accedeixin a segons quines pàgines web; la gent ha de saber que la televisió digital permetrà en un futur molt pròxim tenir els sistemes condicionats; la gent ha de saber que amb el seu telèfon mòbil es pot donar d'alta d'un servei que li pot provocar problemes amb el joc, les apostes, entre altres...

Crec que és molt important educar la gent, també, de quina manera poden controlar aquest aparell abans que aquest aparell no els controlï a ells.

I torno al que deia abans, al començament de la meva exposició, quan citava Stuart Mill: pensin que, en aquests moments, moltes notícies que veiem als mitjans de comunicació les podem contrastar, perquè, a part dels mitjans que tenen credibilitat, els que formen part de l'*status quo*, tenim altres mitjans sorgits a internet que se la guanyen.

Gràcies.

El Sr. Saül Gordillo (director de l'Agència Catalana de Notícies)

Bé, bon dia, i també gràcies per haver-me convidat.

En primer lloc deixeu-me que em presenti. Jo avui aquí sóc tres coses. Per una banda, sóc director d'un mitjà públic, l'Agència Catalana de Notícies; per una altra banda, sóc periodista, i en tercer lloc sóc un ciutadà blocaire, és a dir, una persona que té un bloc.

Això és complicat, perquè com a director d'un mitjà públic estic regulat, i per tant hi ha una llei, hi ha uns organismes, alguns dels quals organitzen aquestes jornades parlamentàries, que regulen, i, per tant, de qualsevol comportament o qualsevol mala pràctica d'algun dels professionals que treballa a l'Agència, com a director del mitjà, jo n'acabaria essent responsable. Com a periodista, a més, hi ha una regulació ètica o deontològica, i per tant això dóna un plus de compromís amb els valors que abans s'han citat. Però, en canvi, com a blocaire no hi ha cap regulació específica, i com a blocaire, en principi, vaig una mica a la intempèrie.

Internet és sinònim de llibertat. S'ha dit i s'ha repetit, i és bastant indubtable. I, per tant, més val que no ho toquem gaire. És a dir, abans s'ha dit: «S'ha d'intervenir, s'ha de regular què es pot fer.» Doncs jo crec que, en principi, cal no tocar-ho gaire per no espatllar-ho. Això no vol dir que no hi hagi amenaces i que no hi hagi problemes que després comentaré. Com a blocaire ja us aviso d'entrada que els blocaires som una mica dispersos; la gent d'internet som una mica dispersos i passem d'un lloc a un altre, i, per tant, si el professor Carrillo és telegràfic, jo seré segurament telegràfic i una mica dispers.

Internet és llibertat, i en els països mancats de democràcia es veu com hi ha barreres, impediments i censura a la xarxa. El cas de la Xina ha estat àmpliament comentat, amb una cosa curiosa, que és que Microsoft accedeix a la censura que vol imposar el Govern xinès i, per tant, veta, censura, que els continguts de pàgines on apareixen paraules com «llibertat», «democràcia» o «independència de Taiwan» siguin localitzables i siguin consultables. En el cas de Cuba hi ha els *balseiros* virtuals; hi ha gent que té blocs que són consultables des de qualsevol lloc del món, però en canvi dins l'illa les IP estan bloquejades i, per tant, no es poden llegir; no es poden consultar des de Cuba,

però sí des de fora. Generación Y és un dels blocs en aquests enllaços que he passat abans de venir, i és una mica un dels *balseiros* virtuals més evidents.

A l'Estat espanyol la blocosfera és lliure. No som ni a la Xina ni a Cuba, i els blocs, més enllà de la legislació vigent, que és el que abans s'ha comentat, no estan sotmesos a cap regulació. A mi, el que em preocupa és que tenim una legislació del segle xx que ha d'actuar sobre un fenomen del segle XXI. Per exemple, el cas recent del vídeo de Barajas, de l'accident de Barajas, que va difondre en primera instància la versió electrònica d'*El País*. És clar, el jutge envia un requeriment —perdoneu el detall legalista— al director del mitjà on li diu: «Senyor director d'*El País*», no difongui més el vídeo», i a més que no se'n faci ressò a l'edició impresa. És clar, això és del segle xx, o del segle XIX, perquè el vídeo un cop està penjat a l'edició electrònica ja ha circulat per tot el món, i ja no es pot fer marxa enrere. Per tant, la justícia, per garantir aquests drets, que sí que són conceptes jurídics tradicionals, s'ha de dotar d'eines modernes o ha d'entrar dins de la lògica de la modernitat, i per tant caldria una justícia o una legalitat 2.0 per a aquesta realitat en què vivim.

Recentment, a l'Estat espanyol hi ha hagut una sentència amb què un jutge ha condemnat l'autor d'un bloc a pagar una multa de nou mil euros perquè en el bloc algun dels lectors va fer un comentari «ofensiu», entre cometes, contra la Societat General d'Autors. Com sabeu, l'SGAE no és precisament l'entitat que més simpatia té entre els internautes, precisament per tot això del *copyleft* i del *copyright*. La qüestió és que la sentència diu que encara que l'administrador d'aquest bloc no és l'autor d'aquestes opinions suposadament ofensives o injurioses n'és col·laborador, i per tant acaba rebent la sentència i la condemna de nou mil euros aquell qui té el bloc i no qui fa el comentari. Segurament, i a internet sí que es pot controlar tot, caldria posar els mecanismes perquè qui pagui sigui qui fa el comentari i no qui administra el bloc, en tot cas.

A Catalunya tenim una blocosfera molt dinàmica i molt nombrosa. No hi ha cap cens, però parlem de milers de blocs, i no hi ha cap bloc de blocs, no hi ha cap portal de blocs, però sí que hi ha un centenar d'això que anomenem «agregadors», que són punts de trobada de blocs temàtics o territorials. Els del Penedès tenen un agregador de blocs, els polítics tenen un agregador de blocs polítics, els de literatura tenen un lloc on hi ha tots els blocs de literatura, etcètera. I tot això no es pot regular. No es pot regular, i els explicaré per què.

Jo, en tot cas, com que tinc aquestes tres facetes, en un moment de feblesa, o de confusió, o de debilitat, el juliol del 2007 vaig proposar en un congrés sobre cultura i identitat catalana a l'era digital, que es va fer a la University of London, Queen Mary, l'adopció d'un codi ètic per als blocs polítics. Jo vaig anar allà, i una de les coses que vaig dir és: «Escolta, i si ens poséssim d'acord tots els qui fem blocs polítics per assumir un codi ètic, un codi que ens serveixi per aixecar el llistó, la qualitat i la credibilitat dels blocs polítics catalans? Posem-nos d'acord amb una mena de decàleg de lliure compliment i qui ho

vulgui que posi aquest segell, i per tant la persona que entra en aquell bloc sap que l'autor compleix uns requisits i que ho fa lliurement.» El gener d'aquest any, del 2008, vaig traslladar aquesta proposta a una taula rodona que es va fer en el marc de les I Jornades de la Catòsfera, les primeres jornades en què tots els internautes i blocaires catalans es van reunir, a Granollers, i per tant es van desvirtualitzar, van sortir de l'entorn virtual a l'entorn físic i presencial. Vaig moderar la taula rodona; m'acompanyaven dos periodistes de prestigi: Juan Varela, de l'àmbit de l'Estat, i Vicent Partal, per tots coneguts. La qüestió és que no va prosperar, la proposta; el codi ètic va quedar al calaix, i jo vaig sortir d'allà derrotat i enfonsat, no solament perquè Partal i Varela no ho acceptessin, sinó perquè cap dels blocaires allà presents no va obrir boca per donar suport a aquest codi ètic; codi ètic o codi de conducta, segurament el nom no va ser el més oportú. Però la qüestió és que la gent d'internet no vol sentir a parlar de regulacions, no vol sentir a parlar de codis ètics ni de coses d'aquest tipus. Si és complicat regular els blocs, imagineu-vos com en seria, de complicat, regular els Twitters o els Facebooks, o els YouTubes, etcètera. És a dir, si ja costa regular els blocs o si ja seria complicat, imagineu-vos altres eines 2.0 la dificultat de regulació que tenen.

Per tant, hi ha una comunitat internauta que té al·lèrgia als controls, als autocontrols, a les regulacions, als censos, als decàlegs de bones pràctiques, als codis ètics o a qualsevol cosa que s'hi assembli. No en volen sentir a parlar. Vull pensar que no en volen sentir a parlar perquè aquestes mesures de codis en el fons poden posar en entredit o poden amenaçar aquesta conquesta social que és internet i aquesta participació mitjançant la xarxa que s'ha produït últimament, no des d'internet, sinó més recentment amb aquestes eines que anomenem «2.0», que no deixen de ser eines amb què la ciutadania, d'una manera fàcil, global, accessible i gratuïta, pot opinar, pot participar i pot generar debat. Els ciutadans han hagut d'esperar molt de temps per trencar el monopoli dels mitjans de comunicació. Fins ara els qui decidien el que era informació i el que era notícia érem els periodistes, i els ciutadans eren consumidors passius. Això, amb tot el tema aquest d'internet que comentem, s'ha trencat, i, per tant, un cop han aconseguit trencar aquest monopoli, com els vols demanar que vagin enrere i que assumeixin codis ètics, ells, que no volen estar regulats?

He començat dient que internet era llibertat, però que també hi ha amenaces. Hi ha unes noves amenaces. Una —i ja s'ha comentat abans, em sembla que Victòria Camps l'ha comentat— és la de l'exclusió. Existeix, l'esclatxa digital, a Catalunya? Segons el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, el 48 per cent dels catalans s'han connectat els últims trenta dies des que es va fer aquesta enquesta, i, d'aquest 48 per cent de catalans que en un mes s'han connectat a internet en algun moment, la majoria, el 61 per cent, s'hi connecten diàriament. Però, és clar, què en fem, de tots els altres? És a dir, tenim

la meitat de la població que no es connecta freqüentment a internet. Què en fem, d'aquests? Els deixem al marge? Hi ha territoris d'aquest país, encara, on la connectivitat és una broma de mal gust. I què en fem, d'aquests? Per tant, aquí hi ha l'esclatxa digital.

I després hi ha un altre tipus d'exclusió, que és l'exclusió per la formació. Ho heu dit, i per a mi la clau és aquesta: formació, cultura, criteri, però en clau 2.0, és a dir, unes noves maneres de llegir, unes noves maneres d'administrar la informació, unes noves maneres de connectar-se i de comunicar-se.

Una segona amenaça és l'alt control de les operadores i dels grans monstres globals. Això que a internet no se sap res i que no s'hi controla res és mentida, perquè Google pot saber perfectament les consultes que faig, les pàgines que lleigeixo, els meus interessos, on vaig de viatge... És a dir, ho pot saber tot. El senyor Amazon envia a la Victòria Camps els llibres perquè sap que ella compra un determinat tipus de llibres. Doncs això es produeix amb tot tipus de sectors. I, per tant, sí que estem controlats, i sí que estem vigilats, i sí que se sap quins són els nostres moviments.

I finalment hi ha una amenaça que és la del control polític. Als Estats Units el Govern de George Bush va anunciar la creació d'un cens de blocs, i el guirigall va ser monumental. Afortunadament la proposta va quedar ajornada. Però és que a Europa també hi ha hagut una proposta en aquest sentit. El Parlament europeu va rebutjar per només quaranta-cinc vots de diferència la regulació dels blocs.

Deixeu-me fer una petita reflexió. El catalanisme, en el sentit més ampli, ha fet un ús molt intensiu de la xarxa i de les eines digitals. I, per tant, el català, que és una llengua que en el rànquing de llengües parlades en el món ocupa el lloc número 88, a la xarxa ocupa el número 23. Per tant —i ho dic per a una mica de satisfacció col·lectiva, per no caure en aquesta perplexitat, per a una mica d'orgull col·lectiu—, jo crec que algunes coses es fan bé, i crec que la nostra societat és prou dinàmica i és prou potent en aquest àmbit. Tenim trenta mil dominis del domini .cat, que és el primer domini per a una llengua i per a una cultura a la xarxa. I darrere nostre, darrere dels catalans, vénen els gal·lescs, els escocesos, els gal·lesos i els bretons, que també volen tenir aquest domini propi.

M'agradaria acabar amb dues coses. Una, la primera: els comentaris. Un sobre el tema de l'anonimat a la xarxa i tot això. Aquest cap de setmana acabo de posar en el meu bloc la moderació dels comentaris, perquè durant quatre anys ja hi he admès vuit mil comentaris. Algun, minoritari, pot ser d'algun d'aquests bojos d'Stuart Mill, però, com que no tots són bojos, i precisament per no criminalitzar els comentaris, i no criminalitzar internet, i no caure en l'etiqueta fàcil que internet és un camp qui pugui i que no hi ha control, jo crec que hi ha nous mecanismes. En aquest cas, lliurement, en el meu bloc, abans de publicar un comentari el validaré perquè no hi hagi cap d'aquests bojos, cap covard, que utilitzi la tecnologia com a trinxera.

I finalment m'agradaria acabar reivindicant el paper del periodista. És a dir, la credibilitat. Sí, la credibilitat. Però és que la credibilitat és subjectiva, i per tant hem d'aprendre i hem d'ensenyar la gent a triar i remenar enmig de tanta informació. L'excés d'informació és desinformació. Però és que els periodistes som els primers que hem de fer autocrítica i som els primers que hem d'assumir els nous reptes. I, per tant, de la mateixa manera que la justícia no pot actuar amb eines del xx el XXI, els periodistes no podem estar amb paràmetres del xx el segle XXI. I, per tant, el paper del periodista encara és més necessari, és més útil i té un repte important en aquesta societat i en aquesta era digital. En el pas de la generació Gutenberg a la generació internet jo crec que el periodisme és més útil que mai. I no ens enduguem enganys: una cosa és el periodisme i una altra cosa és això que últimament se'n diu «periodisme ciutadà». Són coses diferents. Està molt bé —i ja acabo— que el ciutadà sigui una font més d'informació i pugui generar continguts, però en tot cas el periodisme és una altra cosa.

Moltes gràcies.

La moderadora

Obrim ràpidament el torn de paraula, perquè realment tenim poc temps. Em sembla que acabarem ràpid. No hi ha ningú que tingui...? Doncs permetin-me que faci una reflexió, ja que tenim aquests convidats virtuals per internet. El que han mostrat una bona part dels comentaris i suggeriments que ens han arribat és la preocupació per aquesta llibertat d'expressió que permet internet, afavorida per aquest anonimat, que permet per tant donar veu a aquests bojos ja famosos, podríem dir, d'Stuart Mill. Si aquesta llibertat d'expressió —és una de les preguntes que fan— compensa la manca de veracitat que pot haver-hi en els continguts que col·loquin a internet, sigui l'àmbit que sigui.

I l'altra és si realment cal regular-ho i on són els límits. N'hem parlat, per exemple, en el cas del senyor Gordillo. Ell mateix ha posat alguns límits en el seu bloc. Però, parlant en un àmbit molt més genèric, quins poden ser aquests límits, si és que s'han de posar? I si compensa, aquesta llibertat d'expressió, el risc o la manca de veracitat que pugui haver-hi darrere de certs continguts.

Senyor Carrillo, endavant.

El Sr. Marc Carrillo

Com ja he estat el primer... Primer, qui digui que la llibertat d'expressió pot vulnerar la veracitat va mal encaminat, perquè la llibertat d'expressió no està sotmesa a cap mena de control de veracitat. La llibertat d'expressió és emissió d'opinions, pensaments, ideologia, i la llibertat d'expressió, com és prou conegut, pot donar cobertura a les manifestacions més excels del pensament humà i a les més miserables. Però això no està sotmès a control de veracitat. La veracitat afecta els fets, i per tant la informació, la informació diligent, obtin-

guda amb cura professional, i per tant amb criteri acurat respecte a les regles deontològiques.

En aquest sentit, jo voldria aprofitar l'avinentsa, després d'aquest *excur-sus*, que jo crec que és enormement necessari per no confondre's, per posar de manifest que la xarxa, i ho he dit en la intervenció prèvia, no pot ser una àrea autònoma, al marge de cap mena de regulació. Naturalment, no és el cas del meu col·lega que acaba d'intervenir, però a vegades un sent intervencions segons les quals qualsevol intervenció és malèvola, qualsevol regulació és malèvola, la societat civil és pura, és cristal·lina i és la viva manifestació de la individualitat i de la puresa humana. I jo crec que per aquí no anem bé, perquè això significaria que la xarxa digital pot ser un camp obert per fer qualsevol cosa. Algú podria derivar d'aquest plantejament —i vaig una mica a l'extrem, però ho dic per posar un element dialèctic de provocació— que això seria tornar al segle XVIII, a l'individualisme possessiu. És a dir, jo faig el que vull i m'importen un rave les conseqüències del que jo pugui dir en un bloc, en una pàgina digital, en qualsevol àmbit.

Jo he reiterat en la primera intervenció que les regles que operen respecte als mitjans de comunicació tradicionals han d'operar també amb relació a aquestes plataformes, amb la singularitat pròpia d'aquestes plataformes. I és cert que el dret dona respostes lentes a aquestes noves realitats, però això no legitima l'afirmació segons la qual no hi pot haver control. Jo crec que aquest és un element a tenir molt en compte, perquè, si no, donem suport a una visió profundament contrària a les regles bàsiques de l'estat democràtic.

La moderadora

Algú més a la taula vol afegir cap comentari? No sé si el senyor Gordillo per unes certes al·lusions, al fil del que ha respost el senyor Carrillo, que ell seria potser més partidari d'una certa regulació, no sé com s'hauria de definir, o fins i tot d'un cert control singular de cadascun dels mitjans, se'n pot desprendre.

El Sr. Saül Gordillo

No, jo crec que hem de diferenciar entre un mitjà de comunicació que actua a la xarxa i que per tant és dins l'era digital, i per tant les regles són les mateixes i les exigències, les mateixes... Els ciutadans que expressen la seva opinió lliurement també han de ser conscients que no hi ha cap impunitat i que, per tant, si calumniem o injurien la llei està per complir-la. I, per tant, amb això estem absolutament d'acord, només faltaria. Perquè precisament això serà el que farà que internet no sigui només l'espai dels bojos. Per tant, amb això estem d'acord.

La moderadora

Senyor Carrillo.

El Sr. Marc Carrillo

Una pregunta: el director d'un bloc, el propietari d'un bloc, que emet una informació falsa és o no responsable?

El Sr. Saül Gordillo

Jo crec que sí. El que passa és que a un ciutadà no se'l jutja per si la informació és falsa o no; se'l jutja per si aquella informació genera danys a tercers i...

El Sr. Marc Carrillo

No. Si m'ho permet, no. El ciutadà també és subjecte que emet informació. La informació no és patrimoni dels mitjans de comunicació ni dels periodistes com a professionals. És evident que ells la protagonitzen en el vuitanta per cent dels supòsits, però el dret correspon a qualsevol ciutadà, i el ciutadà, des del moment que decideix donar una informació que no ha contrastat i no ha verificat i que utilitza aquesta plataforma d'accés quasi universal, a banda que sigui o no d'accés universal, és també responsable. I és el que jo reivindico: no podem aplicar paràmetres, criteris, diferents en funció de la qualitat professional, de les característiques tècniques del suport, etcètera. Jo crec que això s'ha de tenir molt en compte.

La moderadora

Senyor Riera, endavant.

El Sr. Fèlix Riera

Jo probablement m'he explicat malament. Ell el que plantejava era una cosa molt interessant, i és: qui decideix qui és el boig? Hi han moments de la història que el boig és un o és un altre. L'important és que pugui expressar-se. Stuart Mill es basava en una cosa tan evident com que totes les persones tinguessin dret, independentment del seu estatus, a poder explicar-se i a poder d'alguna manera denunciar el que es veia. I, a mi, em sembla que en aquest sentit el boig d'Stuart Mill era un boig molt sa.

La moderadora

Gràcies, senyor Riera.

Bon matís, aquest. Tenim una paraula demanada, que essent l'hora que és serà la primera i l'última. Endavant. Si es pot posar de peu, si us plau, i identificar-se... Gràcies.

La Sra. Natàlia Molero

Sóc del Consell Assessor de Radiotelevisió Espanyola a Catalunya. La meua pregunta és per al senyor Gordillo. Em dic Natàlia Molero. Voldria saber la seva opinió. A mi, em fa l'efecte que internet ens posa davant d'un dubte o

d'una realitat que és una mica la perversió de la democràcia, en el sentit que «igualtat» s'entén de vegades com «igualitarisme», i internet ens brinda la meravellosa oportunitat de veure que no tots som iguals davant de la xarxa i dels continguts de la xarxa. I, per tant, el problema —crec, no ho sé, la seva opinió, li demano— no està en la xarxa ni en la manera de regular la xarxa, que és un instrument; el problema està en els individus que la utilitzem i en la instrucció que aquests individus tenim a l'hora d'entendre els continguts de la xarxa.

Gràcies.

El Sr. Saül Gordillo

Sí, sí, jo hi estic d'acord. Quan jo dic que no s'ha de regular no vull dir que no s'hagi de fer complir la llei, només faltaria. El que dic és que no ho espatllem, que no vulguem tenir un excés de regulació, perquè sovint els qui regulen són els qui tenen un desconeixement més gran d'això.

A mi, m'agradaria acabar dient que tinguéssim tots plegats confiança i que perdéssim la por a la incertesa, que no caiguéssim en el tòpic fàcil que internet és no sé què i que aquí ho hem de controlar. No, no es pot controlar. Passen coses que no es poden controlar de la manera tradicional amb què parlem de control. Però hi han d'haver garanties, efectivament. I, per tant, jo crec que no hem de tenir por del canvi, que no hem de tenir por d'aquesta era digital. És aquest, el sentit.

Per tant, hi estic d'acord, estic d'acord amb el que dieu, sense renunciar a aquest esperit que la xarxa, i el concepte de compartir, i el concepte de comunitat, i tot això del *copyleft*, incorpora noves variables que ens obliguen a repensar les coses. I garantint que hi hagi els drets fonamentals. Un ciutadà pot fer un bloc absolutament inventat i crear una ficció, i allò quin valor té? Quina audiència té un bloc d'un ciutadà que s'inventa les coses? És a dir, no donem importància al factor minoritari de determinada gent que fa un bloc. Valorem tota la resta, no? I en aquest sentit és evident que no és el mateix el bloc d'un periodista que el bloc d'un ciutadà que diu no sé què. Si aquest ciutadà causa danys a tercers, llavors és evident que qui se senti agreujat té tot el dret, i l'ha de tenir, d'evitar que això pugui campar impunement.

La moderadora

Molt bé, senyor Gordillo. Ho haurem de deixar aquí. Els recordo que per seguir la sessió a la tarda, a tres quarts de quatre, han de ser, si us plau, puntuals. Fins ara.

Qui marca l'agenda política?

La moderadora

Bona tarda.

Benvinguts de nou a la tercera i última taula rodona d'aquestes jornades parlamentàries, que porta per títol «Qui marca l'agenda política?» Presideix aquesta taula el senyor Carmel Mòdol, diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya, i el ponent és el senyor Josep Maria Vallès, catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El Sr. Carmel Mòdol i Bresolí (diputat del GP d'Esquerra Republicana de Catalunya)

Gràcies, Raquel.

Molt bona tarda a tothom. Sabem que l'hora és una mica difícil; probablement per això els organitzadors de les jornades hi han posat el tema més controvertit de tots. Qui marca l'agenda política?, són els polítics?, són els periodistes? Alguns companys meus diuen: «El periodisme realment existeix a dia d'avui o és un invent del passat?» Ho dic perquè anem introduint ja temes per a la controvèrsia, controvèrsia que de ben segur es generarà i el debat posterior contribuirà a l'enriquiment conceptual general, el debat es generarà, com deia, a partir de la ponència que ens farà el senyor Josep Maria Vallès.

Josep Maria Vallès, com sabeu, és doctor en dret i catedràtic de ciència política i administració pública de la Universitat Autònoma de Barcelona, on va ser rector i degà de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia. Ha estat president de l'Associació Espanyola de Ciència Política i de l'Administració i membre del Comitè Executiu de l'European Consortium for Political Research. El seu treball acadèmic s'ha centrat en l'estudi del govern local i del comportament i els sistemes electorals. Ha format part de la direcció de Ciutadans pel Canvi i ha exercit responsabilitats polítiques com a diputat al Parlament de Catalunya i com a conseller de Justícia del Govern de la Generalitat. Com

a conseller de Justícia, que és on jo vaig conèixer el senyor Josep Maria Vallès, els puc assegurar que era una persona de conviccions fermes, a qui costava molt de moure de les seves posicions, perquè quan les manifestava les tenia fermament fonamentades. I com un apunt de la relació personal, dir-los que segur que la conferència que ell ens oferirà serà magnífica, però que no renunciï a interpel·lar-lo en el debat que hi pugui haver *a posteriori*, tot i que a la mesa hi hagi uns altres il·lustres ponents, perquè és un expertíssim polemist.

Amb tots vostès, el senyor Josep Maria Vallès.

El Sr. Josep Maria Vallès (catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Moltes gràcies.

En primer lloc, haig d'agrair la invitació per participar en aquesta jornada. La vaig acceptar en un acte de temeritat, cosa que em confirmen les paraules de l'il·lustre diputat que m'ha precedit. Dic que pot ser un acte de temeritat perquè el tema, efectivament, és controvertit. És un tema central en les relacions política democràtica i comunicació. Pretenc ordenar unes quantes idees que haig de dir, de bon principi, que no són originals: són el resultat de lectures d'una documentació abundantíssima, una literatura científica, acadèmica, molt àmplia sobre la qüestió de la relació entre comunicació i política democràtica. El format de la intervenció també obliga a pocs matisos, a ser esquemàtic, a ser una mica caricaturesc, i espero que hi haurà comprensió per aquesta imposició de la forma, atesa la brevetat del temps.

No cal que m'estengui en la relació íntima entre política i comunicació. Els antics deien que ensenyar política i ensenyar retòrica era una mateixa qüestió. Aquesta relació íntima s'ha fet encara més intensa des que van aparèixer els mitjans de comunicació de masses i, de manera particular, com ja ens deien aquest matí, quan apareix aquesta xarxa universal, una xarxa que, efectivament, ens connecta però que també ens captura; és una xarxa que és xarxa i que és teranyina.

En paral·lel a aquesta expansió de la comunicació, hi ha hagut també a les democràcies occidentals, a les democràcies homologades, un fenomen, també reconegut per molts analistes des de fa més de trenta anys, qualificat com la «desafecció política», com el distanciament entre la ciutadania i la política. Una gran part de la responsabilitat d'aquest fenomen s'ha atribuït a la posició gairebé monopolista que els partits han fet de la representació política i de la intervenció en el procés polític, i, més en particular, dels partits com a organitzacions molt burocratitzades, amb dirigents professionalitzats. Però també hi ha hagut un altre sector dels analistes que ho atribueix als mitjans de comunicació i a aquest sistema comunicatiu de què formen part.

Una manera de plantejar el debat és preguntar-nos qui determina l'agenda, que és el títol de la comunicació que se m'ha confiat. I vull avançar ja la

resposta del que pretenc dir o del que pretenc exposar: més que responsabilitat individual o fins i tot corporativa, l'agenda política és marcada per una lògica, per una dinàmica comunicativa que arrossega, que s'imposa tant als professionals de la política com als professionals de la comunicació; una dinàmica o, si volen, una lògica comunicativa que no s'ajusta al que seria la política democràtica —després explicaré per què—, amb resultats negatius per a la valoració d'aquesta política per part de la ciutadania.

Dos advertiments. El primer: aquest fenomen no és del nostre país. Aquest fenomen és extensiu a totes les democràcies, fins i tot a aquelles que estan més consolidades, cosa que no ens ha de consolar, però és una constatació per no perdre de vista que estem en un context. El segon advertiment, que també és obvi per a persones especialitzades com les que són aquí, és que es tracta d'un fenomen tendencial, un fenomen que marca una línia, però que pot tenir ritmes diversos, modalitats diferents, i fins i tot que pot tenir moments d'interrupció o d'excepció.

Per començar, què entenc o què s'entén per «política democràtica»? Per «política democràtica» s'entén un procés, un seguit d'actuacions, de conductes, activat per grups socials —ho subratllo—, amb els seus interessos i amb els seus valors, que competeixen amb les seves demandes i les seves expectatives. És un procés en què actors col·lectius —partits i altres organitzacions— pretenen integrar totes aquestes demandes, debaten les propostes, intercanvien arguments, dades, emocions, busquen consensos i adhesions. Per tant, és un procés que és marcat per una certa lentitud, finalment formalitzat en unes institucions complexes com poden ser el Parlament, les administracions, l'executiu, que ho acaben convertint en decisions obligatòries, siguin decisions que ens agraden o siguin decisions que no ens agraden o que no ens agraden gaire.

Quina és la lògica comunicativa dominant? Quines característiques, quins trets té? En primer lloc, preferència pels esdeveniments puntuals, pels episodis, per allò que la premsa antiga en deia «els successos», no tant per processos complexos i per processos prolongats; l'afició al contrast rotund entre posicions contundents i ben delimitades, no a les diferències matisades, no als claroscurs; la preferència pels elements de sorpresa i de novetat, no pels elements de continuïtat i de regularitat; la preferència pels impactes emocionals forts, no per les exposicions massa racionals; la preferència pel clímax, per la crisi, per la catàstrofe, pel caos, sigui del gènere que sigui —anava a dir: millor si es pot concretar en algunes víctimes o alguns perdedors—; la predilecció per personatges prototípics —aquests personatges que avui se'ns diu que encarnen un relat—, no per aquests actors socials col·lectius, que són els que mobilitzen bàsicament la política. I, com a deriva d'aquesta preferència per personatges, l'atenció particular o la predilecció per interpretar les motivacions i les intencions d'aquests personatges, més que no per l'examen

dels seus arguments o dels seus fets. Hi ha més atenció per preguntar-se per què ho ha fet o per què ho ha dit que no pas per examinar què ha fet o què ha dit.

Les característiques d'aquesta lògica xoquen, no acaben d'encaixar amb la naturalesa del procés polític democràtic. Són característiques que deriven dels formats de la televisió. De la televisió obté la majoria ciutadana —almenys ara per ara; les xifres són contundents— la seva informació política i és la gramàtica de la televisió la que ha anat influint també sobre altres mitjans de comunicació. Afegiré, a més, que em sembla que aquesta gramàtica comunicativa no és específica del llenguatge televisiu, sinó que és específica de la publicitat comercial que la televisió vehicula i sobre la qual la televisió se sustenta.

El resultat de l'aplicació d'aquesta lògica a la política no solament en condiciona la presentació, sinó que condiciona la mateixa pràctica de la política, obliga a reelaborar-la, a gestionar-la des d'una perspectiva escènica, obliga a reformatar-la «en origen». Manifestacions d'aquest procés de reformatació, de preelaboració, de precuinat —si em permeten l'expressió gastronòmica— són l'atenció preferent als fets, a episodis que potser tenen poca incidència sobre el procés polític efectiu però que són privilegiats, són inflats, entre altres raons, per la reiteració incessant durant aquest cicle informatiu contemporani que no té començament ni final.

En canvi, acaben passant a segon terme o quedant en la penombra processos polítics amb impacte més profund, de més durada, però que és molt difícil presentar-los en els formats comunicatius dominants, perquè es resisteixen a ser condensats en un tall de veu o en un tall d'imatge. Apareix també en la fabricació de pseudofets —també està bastant analitzat—, fets que es provoquen artificialment, que no els provoquen els mitjans, generalment, sinó que els provoquen els mateixos protagonistes de la política. Es tracta de pseudofets que no són factors eficients del procés polític, del procés de presa de decisions, però que sembla que subministren material noticable. De vegades no solament són fets que no incideixen en el procés, sinó que més aviat apunten a ocultar la incapacitat d'influir sobre el procés.

L'èmfasi se situa en la gesticulació d'aquests personatges expressius, d'aquests personatges icona, que moltes vegades actuen d'acord amb un guió. «*Yo no he dejado nunca de hacer teatro*», declarava fa unes setmanes una persona que va tenir responsabilitats polítiques molt importants i que encara té una posició institucional amb una certa influència. Aquests dirigents polítics icona moltes vegades són seleccionats en part —no diré exclusivament, però en part— per la seva adaptació a les exigències d'aquesta lògica comunicativa més que no pas per altres condicions o qualitats.

També es produeix l'escenificació de pseudodebats. Aquest matí se'n parlava de la successió de monòlegs. Efectivament, moltes actuacions que es

volen presentar com a diàlegs en realitat —i està així ja concebut des del començament— són una juxtaposició de monòlegs en què ningú pretén convèncer ningú i en què ningú està disposat a rectificar la posició que tenia en el moment de començar el seu monòleg.

Tota aquesta presentació, tota aquesta posada en escena de la política altera des d'aquest punt de vista la mateixa naturalesa de la política democràtica i la seva percepció. En el teatre de veritat, actors i espectadors són conscients que estan davant una ficció i que allò és un simulacre. Aquesta política teatralitzada, en certa manera es vol presentar com a real i fins i tot diria que al final acaba essent-ho —aquesta seria una qüestió en què ens podríem estendre des d'altres vessants de teoria comunicativa que no és el moment de tractar ara.

Haig de dir també que no tota la política pateix aquesta alteració, que no tots els professionals de la política es deixen endur per aquesta dinàmica, que no tots els professionals de la comunicació es deixen arrossegar. Però la política que predomina en l'espai públic és una política marcada —no des del meu punt de vista modest, sinó des del punt de vista d'altres analistes— bàsicament per característiques d'aquesta mena.

Per això s'afirma que els polítics practiquen una automediatització preventiva; és a dir, s'apliquen ja un tractament mediàtic previ amb l'expectativa de poder-ho traslladar a l'opinió per mitjà d'aquesta lògica. Algunes vegades he parlat d'un rapte consentit: el rapte consentit de la política per la comunicació. Altres més autoritzats han parlat de «política capturada pels mitjans» o de «política colonitzada pels mitjans». Més cruament alguns s'han referit a un ball de disfresses davant miralls deformadors, en què la responsabilitat de la distorsió està repartida entre els que es disfressen i aquell mirall que distorsiona. I, d'una forma encara més brutal, s'ha parlat que s'assembla a la lluita lliure que retransmet la televisió, que està totalment escenificada. Són exageracions i caricatures, que, com totes, poden tenir un punt d'intuïció, encara que no ens les hem de prendre al peu de la lletra.

Aquesta alteració genètica de bona part de la política és la causa del seu mateix fracàs —i faig una afirmació contundent que potser després convindrà matisar—, perquè els resultats d'aquesta política mediatitzada, espectacularitzada, acaben essent valorats amb criteris que no tenen en compte la complexitat de la política real. Són valorats amb criteris més propis de l'espectacle en què l'han volgut convertir, és a dir, amb valoracions que immediatament troben a faltar solucions immediates, solucions miraculoses, solucions satisfactòries al cent per cent per a tots els afectats, les solucions que comportaria l'aparició final d'aquell *deus ex machina* que apareixia en el teatre clàssic, aquella figura que apareixia de sobte i castigava els dolents i salvava els bons. Com que aquest *deus ex machina* apareix molt poc o gairebé gens, l'efecte final de la política mediatitzada és un efecte de desencís, de desafecció, de decepció, d'una certa alienació.

Tot això ho han tractat de forma més tècnica, més elaborada des de fa anys els analistes de la comunicació política. La influència de la comunicació i els mitjans de comunicació de masses s'ha identificat en tres efectes. S'ha parlat de l'agenda *setting*, és a dir, de la fixació dels ítems principals de la política. S'ha parlat del *frame building*, de la creació dels marcs interpretatius que presenten cada una de les qüestions una dimensió que ha divulgat el famós Lakoff de l'elefant, basant-se en una tradició d'investigació que ve de lluny. Finalment, fins i tot s'ha parlat del *priming* o del procés de fixació d'aquells criteris pels quals la política acaba essent valorada.

Des d'aquesta perspectiva, i per contestar la pregunta de qui marca l'agenda, afirmaria que en la democràcia de mitjans o en la democràcia d'audiència, que és una de les definicions que se li ha atribuït, els professionals de la política i els professionals de la comunicació comparteixen la feina. De vegades aliats, de vegades competidors, se sotmeten a una dinàmica que ha canviat la forma de fer la política, ha provocat una visió deformatada del procés democràtic i ha generat reaccions escèptiques sobre el seu rendiment. Es tracta d'un efecte paradoxal i, en certa manera, no desitjat, un efecte bumerang: intentant fer la política més atractiva, s'ha generat més distanciament de la política.

Aquesta lògica comunicativa aplicada a la política és l'única causa, la causa exclusiva d'aquest fenomen de la desafecció? Seria excessiu, perquè tot fenomen social és un fenomen multicausal. Però si no n'és el responsable principal, si el responsable en fos un altre, hauríem de reconèixer que aquesta lògica comunicativa dominant tampoc ha fet res per mitigar o per reduir la desafecció, sinó que més aviat ens trobem en una situació en què aquesta desafecció s'incrementa.

Hi ha alguna cosa a fer? Això no ho preguntava el temari que els organitzadors d'aquesta sessió em van plantejar, però, certament, quan un es planteja aquests interrogants té al cap algunes idees sobre el particular. Per no allargar-me, ho podríem deixar per al debat. Però, efectivament, crec que sobre el model actual d'interacció política-comunicació hi han elements de possible correcció.

No m'he centrat en l'aparició d'aquest nou escenari —que abans comentàvem amb un col·lega si és efectivament un instrument, una plataforma o ell mateix és un missatge— d'internet, entre altres raons, perquè els que han escrit sobre això encara no han adoptat posicions categòriques sobre el particular. N'hi han alguns que ho intueixen com una transformació radical del sistema, n'hi han alguns que ho veuen com un complement. N'hi han que pensen que reforça i reforçarà tendències actuals, altres que diuen que les neutralitzarà. Costa encara trobar una doctrina prou assentada que valori els resultats de la irrupció d'aquesta nova xarxa de comunicació. Per això mateix crec que val la pena també apuntar a la possible correcció dels elements del sistema dominant que coneixem ara. Això no significa descurar el que pot significar la irrup-

ció d'internet, perquè pot ser, com en tants fenòmens contemporanis, que l'acceleració del fenomen ens porti en poc temps a situacions fins ara imprevistes.

Vull acabar. He intentat donar una resposta sintètica a la pregunta. He intentat descriure una tendència general, que, com deia, té velocitats, ritmes i intensitats diferents, que ha estat detectada en la majoria de les societats democràtiques, que no em sembla que tingui culpables exclusius. Per tant, no és qüestió de reclamar un *media culpa*, com deia algú; en tot cas seria necessari fer un *mea culpa* general per part de tots els que intervenen —fins i tot dels ciutadans disconformes— en el procés.

Es tractaria, si cal ser propositiu, que tots els descontents —i la jornada d'avui ja expressa la consciència d'un cert descontent o d'una certa insatisfacció—, siguin professionals de la política, professionals de la comunicació o ciutadans i ciutadanes irritats amb el funcionament de la democràcia i la seva baixa reputació, ens plantegéssim què podem fer per rectificar aquesta dinàmica de desafecció. És a dir, si l'audiència, que no passa de ser un agregat de reaccions individualitzades, tan ben simbolitzat en aquest SMS que un pot fer des de casa seva sense intercanviar cap opinió amb ningú i llançar-los a la xarxa amb tota impunitat, si l'audiència individualitzada que molt sovint perd de vista l'interès general, es pot anar convertint en àgora de deliberació, d'intercanvi real i de diàleg efectiu. Si fos així, podríem parlar d'un cert progrés, perquè en aquests moments sembla predominar la conveniència d'un mercat d'audiència sobre la necessitat d'una àgora democràtica.

Moltes gràcies.

Taula rodona

La moderadora

Molt bé, doncs, per presentar-nos la següent taula rodona demanem al senyor Albert Rivera, diputat del Grup Mixt, que pugi a la taula i que l'acompanyin els qui intervindran, que són el senyor Josep Carles Rius, degà del Col·legi de Periodistes; el senyor Francesc Robert, secretari general de l'Associació Catalana de Ràdio; el senyor Antoni Puigverd, escriptor i periodista, i el senyor Jordi Lucea, director dels Serveis Informatius de Catalunya Ràdio, que ve en lloc de Neus Bonet, que excusa la seva absència per motius de salut. Agrairia la màxima brevetat de les persones que han de participar en aquesta taula rodona perquè, com sol passar, anem malament de temps i són quatre, en aquesta ocasió, a parlar —i així tindrem temps d'obrir el debat als participants presents aquí, sense oblidar els convidats que ens segueixen per internet.

El Sr. Albert Rivera Díaz (diputat del Grup Mixt)

Bé, doncs, ja que anem malament de temps, anirem per feina en aquesta taula. Primer, vull agrair la presència de tots els convidats del Parlament de Catalunya i passar ràpidament a presentar-los. Tenim avui aquí, amb nosaltres, en aquesta taula el senyor Carles Rius, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya, doncs, lògicament representant aquest col·lectiu dels periodistes, de qui avui tant s'ha parlat, i que ens donarà la seva visió, entenc que des de la visió més professional. Després, tenim també amb nosaltres Francesc Robert; ell és el director d'Onda Cero Europa FM a Catalunya, també representant l'Associació Catalana, en aquest cas, de Ràdio, i, en aquest sentit, també crec que representant d'alguna manera el que seria, doncs, una part dels mitjans de comunicació, en aquest cas també privats, en aquesta taula. Per altra banda, tenim el senyor Antoni Puigverd, escriptor, periodista de reconegut prestigi a Catalunya; una persona, doncs, que ha escrit, ha comentat, ha participat en molts debats i participa a moltes de les tertúlies que tenim a Catalunya, i que també representa aquesta visió del periodista, de la persona que participa en aquest tipus de debat habitual que marca o no marca l'agenda política, i, per tant, també ens il·lustrarà amb les seves opinions. I, per altra banda, el senyor Jordi Lucea, una persona que és des de l'any 83 a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, una persona amb experiència, en aquest cas, des d'un punt de vista dels mitjans de comunicació públics i que crec que també equilibra clarament aquesta taula, on tenim presència de persones que coneixen els mitjans privats, que coneixen els mitjans públics, que coneixen els professionals i que coneixen el món també de l'opinió diària i d'aquesta agenda política des del punt de vista periodístic.

I abans de passar la paraula als contertulians, que és a qui vostès han vingut a sentir, sí que m'agradaria posar de manifest dues o tres qüestions que han sortit en els últims missatges, que trobo que és una iniciativa molt interessant i que s'ha d'escoltar també, que per això som aquí. Una d'elles posava sobre la taula la possibilitat del blindatge dels periodistes —i aquí ens agradaria sentir l'opinió dels professionals del periodisme— respecte als poders públics, respecte als mitjans de comunicació, a les empreses del sector.

Un altre dels temes que sortia i que ja s'ha comentat anteriorment és el paper que juguen el polític i el periodista. Marquen els polítics els titulars perquè vinguin, periodísticament parlant? O són els periodistes els qui accepten el rol de comprar aquests titulars que creen els polítics? És un altre dels debats que han sortit als comentaris.

I, sense més, i amb aquestes preguntes a sobre la taula i tot el debat que portem fins ara, cedirem la paraula, si els sembla, en primer lloc, començant per la meua dreta, al senyor Josep Carles Rius.

El Sr. Josep Carles Rius (degà del Col·legi de Periodistes)

Bé, bona tarda.

Jo, primer, el que voldria és fer un reconeixement al Parlament de Catalunya, que plantegi aquestes jornades i que plantegi, dintre de les jornades, una pregunta valenta com és aquesta de qui marca l'agenda política. I que això es faci des del Parlament crec que té el seu valor, perquè la resposta a aquesta pregunta se centra en quina és la relació entre mitjans de comunicació i poder polític, que està en el nucli d'una democràcia.

Crec que per respondre aquesta pregunta hem de ser crítics i autocrítics —ho dic perquè aquí ens trobem periodistes i polítics, no? Jo seré autocrític i també demanaria, doncs, que els representants de la política també siguin autocrítics, perquè crec que la situació que tenim necessita aquestes dosis de crítica i d'autocrítica.

Jo, abans de respondre aquesta pregunta, crec que hem de fer una mica de context d'on venim, no? És a dir, col·lectivament, doncs, venim de la Transició, venim de la lluita per la democràcia, per la llibertat, per l'autogovern, i fins i tot venim també d'una il·lusió col·lectiva que va ser Barcelona 92. Venim d'un món en què tot semblava més clar.

Quina és la situació d'ara? Doncs jo crec que estem en una època de complexitat; tot és molt més complex perquè venim d'una societat plural, diversa, que dona precisament aquesta complexitat, i, a més, una societat que és en aquest marc global, com veiem aquests dies d'una forma molt clara. És a dir, tant els polítics com els periodistes hem de gestionar aquesta complexitat. I ho fem sense, potser, una tradició d'hàbits democràtics tan assentats com al nostre entorn europeu. O sigui, aquí, per la nostra pròpia història, doncs, potser hi ha uns hàbits de funcionament democràtic que no estan prou consolidats, i em centro en l'hàbit democràtic d'establir molt clarament quin és el paper dels partits polítics, el paper de la política i quin és el paper dels mitjans de comunicació i dels periodistes.

Aquí —jo crec que n'hem tingut bastants proves—, aquesta complexitat, la gestionem sense tenir plenament i clarament molt clar quins són els papers d'uns i altres. I aquests papers, al meu entendre, són els polítics els que tenen la legitimitat per liderar la societat, els projectes de la societat, i per gestionar amb eficàcia els valors o el patrimoni públic; i els mitjans de comunicació i els periodistes el que hem de fer..., la nostra principal obligació és de crítica dels poders polítics, econòmics i complir el mandat constitucional de garantir als ciutadans una informació veraç i rellevant. Aquesta és la funció bàsica dels periodistes. Doncs bé, aquests dos papers jo crec que a vegades no queden prou clars. I, a més, ho hem de fer amb voluntat d'independència per ambdues parts; és a dir, els periodistes hem de tenir voluntat de ser independents d'aquests poders, i aquests poders també tenen l'obligació de ser independents de les pressions que puguin tenir els mitjans. És a dir que

tenim la suma de la complexitat i aquesta manca d'uns hàbits prou sòlids que defineixin clarament quin és el paper de cada un.

I aquesta confluència, aquesta situació, jo crec que crea uns riscos o unes temptacions que jo establiria en el camp teòric per no donar referències concretes, no? Des del poder polític quins són aquests riscos o temptacions? Doncs, intentar incidir i condicionar en les línies dels mitjans; és a dir, intervenir en el mercat per mitjà dels temes de subvencions o de concessió de llicències; és a dir, intentar marcar l'agenda dels mitjans. O, en el cas dels mitjans públics, també hi ha, hi insisteixo, en aquest camp teòric, la temptació o el risc d'intentar convertir aquests mitjans públics en instruments de benefici del govern de torn, i, a més, buscar la fidelitat dels periodistes i crear un marc on la independència del periodista sigui d'alguna forma no premiada o, dit clarament, castigada. Des del poder mediàtic, doncs, una temptació o un risc és intentar condicionar la línia dels partits polítics sense tenir la legitimitat per fer-ho, perquè els partits polítics són expressió de la democràcia, han estat elegits els representants. Som aquí, al Parlament, i els gestors dels mitjans de comunicació no els ha triat ningú des del punt de vista democràtic.

Es diu: «Falta lideratge», i hi han mitjans determinats que s'ofereixen per fer aquest lideratge. I en el fons el risc —insisteixo que em moc en aquest camp teòric— és d'utilitzar el poder extraordinari que dóna la comunicació no en benefici col·lectiu, dels ciutadans, sinó en benefici dels interessos propis. I posaria un exemple —ho dic per citar-lo; el coneixem tots, però pel paradigmàtic que ha estat—, que és, per exemple, tota la «veritat» paral·lela —«veritat» entre cometes— que es va crear amb l'11M per crear o per marcar l'agenda del principal partit de l'oposició —cito aquest exemple com el més paradigmàtic de tots—, i com després aquest partit ha de fer un esforç per alliberar-se d'aquesta tutela que neix del poder mediàtic. Podríem dir que és una lluita entre poders, un pols, i que forma part del funcionament de la democràcia, però que quan en aquest pols, que és natural, entre mitjans i poder polític, es creuen fronteres o barreres, línies d'aquestes que en podríem dir «vermelles», jo crec que s'està condicionant també la democràcia.

És a dir, tenim la complexitat, la falta d'hàbits democràtics prou sòlids i jo diria que hi ha un tercer factor, que és la lluita per una audiència cada vegada més segmentada, i els mitjans i els periodistes no podem defugir aquesta realitat. És a dir, és una lluita que no es fa, o hi ha el risc també que no es faci, a partir de l'augment de la qualitat, sinó apujant el to, és a dir, convertint en espectacle informacions que no estan precisament en el camp de l'espectacle.

I, en aquest context, quins són els riscos, hi insisteixo, que tenim plantejats o quines són les opcions que podríem tenir i que no serien desitjables —i centrat en la relació entre política i mitjans de comunicació? Dir: «La política no ven, no dóna audiència.» Aleshores no parlem de política. Només cal veure els telediaris d'algunes cadenes estatals per veure com la política no

existeix, perquè no dóna audiència. O només dóna audiència, com hem sentit i s'ha dit aquí, quan hi ha conflicte. Una altra: «La política és avorrida i s'ha d'animar perquè, si no, no dóna audiència.» És a dir, es parla de política però donant-li espectacle. És el que en podríem dir «síndrome de la informació esportiva», és a dir, es busca sempre qui guanya i qui perd, que és el centre de la informació esportiva, però quan s'aplica a la política jo crec que hi han disfuncions. Es fa prevaler l'impacte sobre l'argument —això ja ho hem dit i és conegut—; es barreja opinió i informació —i aquí, doncs, hi ha el fenomen del periodisme que fa informació però que també fa opinió al mateix temps i que moltes vegades el lector o l'espectador no sap on hi ha la barrera entre una cosa i una altra—; es tracta el lector, el públic, com a *supporter*, se li explica allò que creiem que vol sentir i no allò que creiem que és rellevant, allò que creiem que ell hauria de saber com a ciutadà per poder exercir el seu paper dintre de la democràcia. O, en l'altre extrem, es cau en el periodisme de les declaracions, que és el periodisme de no complicar-se la vida i fer senzillament d'altaveu del que donen els partits polítics.

I en l'absència d'una crítica fonamentada, d'un debat públic, constant i permanent a la societat, els que són un refugi de la crítica i del debat acaben essent els programes d'humor de moltíssima qualitat, o els dibuixants que dibuixen als diaris. I ho dic molt seriosament, tot i que parlem d'humor, que jo crec que té molt de mèrit. Un altre problema és si aquest humor de gran qualitat no té també debats en profunditat de gran qualitat.

És a dir, tenim la complexitat, una manca de regles clares, una lluita per l'audiència. Fins aquí el diagnòstic que jo crec que em toca fer com a degà del Col·legi de Periodistes.

Solucions? —jo diré les que jo crec, però evidentment cada u pot tenir les seves—: tenir clar el paper del poder polític i dels mitjans de comunicació, quin és el paper que ens correspon a cada u; voluntat de mútua independència per les dues bandes; respecte al paper de cada u, entenent el paper de la premsa, que és el de la informació i la crítica, i els polítics, com he dit, el lideratge i la gestió, i entenent que, uns i altres, la nostra primera obligació és estar a favor del servei comú, de l'interès públic i dels ciutadans. I la màxima garantia —i ja vaig acabant— és que el periodista tingui la llibertat, l'autonomia i la dignitat laboral necessària per exercir la seva professió amb responsabilitat i voluntat d'independència, tant als mitjans públics com als mitjans privats.

I aquí —em sento en l'obligació de dir-ho, i ho dic al Parlament—, quan parlem de mitjans públics, jo crec que vam tenir, doncs, com a professió, una gran esperança amb la Llei de la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació i també una gran decepció. Jo crec que era una ocasió per a aquesta reflexió que demanava jo, des de la política i des del periodisme, doncs, que el punt de trobada va ser la llei però, en canvi, el desenvolupament d'aquesta llei no va ser un punt de trobada sinó tot el contrari. Com hem dit repetida-

ment des del Col·legi de Periodistes, no es va respectar l'esperit de la llei. I el que demanaria ara és que els gestors actuals dels mitjans públics recuperin o tinguin l'espai suficient de llibertat i d'autonomia per recuperar aquell espai, perquè en el capítol de les solucions jo crec que els mitjans públics han de fer un paper de model i de referent per al conjunt del mapa comunicatiu. Si no tornem a fer cada u el nostre paper, jo crec que es deteriora la qualitat democràtica, es provoca una crisi de confiança en el sistema polític i en els mateixos mitjans i es pot generar en els ciutadans la percepció que la veracitat i la rellevància és a la xarxa i no és als mitjans convencionals.

I acabo amb la pregunta que era: Qui marca l'agenda política? Doncs, jo diria que des de la política es vol marcar l'agenda dels mitjans i des dels mitjans es vol marcar l'agenda de la política. I crec que ni una cosa ni una altra correspon a una democràcia madura. És a dir, la relació entre mitjans/periodistes i la política ha de ser una relació conflictiva per naturalesa, perquè tots perseguim aquest projecte col·lectiu que és la democràcia. Les funcions que ens toca a uns i altres són diferents, però el que hem de tenir clar tots, jo crec —i almenys a mi, ho vull dir aquí com a representant, o em toca a mi fer el paper de representant de periodistes—, és que els periodistes hem de fer la nostra funció, els polítics han de fer la seva funció, i sempre tenint en compte que el beneficiari de la nostra gestió són els ciutadans i no els interessos —legítims, eh?— que puguem tenir els uns i els altres.

Per la meva part, res més.

Gràcies.

El Sr. Albert Rivera Díaz

Molt bé. Doncs, li cedirem la paraula al senyor Francesc Robert, que és el següent que tenim a l'ordre d'intervenció. És secretari general de l'Associació Catalana de Ràdio. Sí que els pregaria la màxima brevetat possible per poder obrir el debat com més puntuals millor.

Gràcies.

El Sr. Francesc Robert (secretari general de l'Associació Catalana de Ràdio)

Molt bé, moltes gràcies.

Per contestar la pregunta que se'ns fa, provaré, en aquesta intervenció inicial, d'examinar des del meu punt de vista quina és la relació entre mitjans de comunicació i política i, baixant una mica més al detall, quina és la relació entre les empreses periodístiques, públiques i privades, i els periodistes d'aquests mitjans d'una banda, i els polítics que governen i els grups polítics que no governen d'altra banda.

Hi ha molta literatura acadèmica, com s'ha dit, que prova d'explicar la influència que exerceixen els mitjans en l'opinió pública. Conceptes com

els de l'agenda *setting* i el seu estadi evolucionat, l'agenda *building*, fa anys que circulen. Com a conseqüència de l'acció dels mitjans de comunicació, el públic és conscient o ignora determinats fets; així mateix, la importància que dona la ciutadania als problemes o esdeveniments també és condicionada pel relleu que hi donen els mitjans per mitjà de dos nivells: l'ordre del dia —és a dir, sobre què pensar— i la jerarquia d'importància i prioritat dels assumptes sobre els quals cal tenir opinió. De la posada en pràctica d'aquestes teories sorgeix també el concepte de tematització, el procediment informatiu pel qual es col·loca un problema a l'ordre del dia de l'atenció ciutadana. Aquesta influència, doncs, és innegable, per bé que les actituds personals dels destinataris semblen actuar en el sentit d'integrar la pròpia agenda en la proposta del *media* i es relativitza d'aquesta manera la capacitat dels mitjans. Era el que aquest matí Victòria Camps anomenava el *Daily Me*, citant Negroponte.

Per contra, la possible influència dels mitjans en l'elaboració de les agendes polítiques està menys estudiada acadèmicament i és un camp, per tant, que dona peu a la formulació de tota mena d'opinions. Jo ja avanço el meu punt de vista: els grans temes són proposats des de l'àmbit polític, en termes generals; les seves derivades i el llançament periòdic de casos políticament transcendentals és cosa dels mitjans. En la interacció posterior hi ha imbricacions de tota mena i ja no és possible destriar on comença l'acció dels uns i on comença la reacció dels altres. Algú dubta que el tema políticament més rellevant del darrer trienni ha estat el debat de l'Estatut? Algú dubta que qui ha focalitzat el debat públic sobre l'Estatut ha estat la classe política?

Per continuar per aquest camí, si voleu parlar de qui posa sobre la taula el tema del finançament, o de les negociacions per a la composició dels òrgans de govern del poder judicial, o de les negociacions per a l'aprovació dels pressupostos, o de les negociacions per a la formació del Consell de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals en aplicació de la nova llei. És innegable també que, un cop el tema ha començat a rodar, cada mitjà de comunicació, cada periodista hi dona la seva visió, i no podria ser d'una altra manera.

Voldria obrir aquí un parèntesi per indicar que hi ha d'haver un segell distintiu a l'hora d'abordar la informació que faci reconèixer els mitjans públics com a garantia de pluralitat, no com a corretja de transmissió de la política de comunicació del govern de torn, la mateixa pluralitat que la multiplicació de mitjans privats ja està oferint per mitjà de veus diverses i opinions contrastades per la suma de tots aquests suports d'informació, una pluralitat que els mitjans privats en alguns casos, especialment a la premsa anglosaxona i nord-americana, tradueixen en suport explícit cap a una o una altra formació política de manera absolutament habitual, com hem vist aquest cap de setmana amb l'alineament dels editorials dels grans diaris dels Estats Units a favor d'Obama o de McCain.

Parlar de qui fixa l'agenda política és paral·lel a parlar de en qui recau fonamentalment la responsabilitat de la desafecció de la ciutadania per la política. No coneixíem encara el contingut de la ponència de Josep Maria Vallès i he tingut com a referència l'informe que se li va encarregar des del Govern. No puc estar d'acord amb algunes de les conclusions d'aquest informe sobre la desafecció política en allò que es refereix a la responsabilitat dels mitjans de comunicació. En un moment de l'informe es diu que els mitjans alimentem una imatge parcial, banal i negativa de la política i que —cito textualment— «s'ha privilegiat una presentació permanentment conflictiva i sovint estèril de la dialèctica política, que ha reforçat la seva devaluació davant l'opinió». Perdoneu, però jo crec que el problema no rau en la representació d'aquesta realitat —el terme «representació» ja implica mediació—, el problema rau en la realitat mateixa.

Dono alguns exemples recents que, modestament, crec que deuen haver contribuït a aquest allunyament dels ciutadans de la política: la polèmica sobre què cal fer per rehabilitar judicialment Lluís Companys; la notícia que tots els partits polítics han comès irregularitats en els comptes per a les eleccions del 2006; els moviments —ara sí, ara no— per donar suport als pressupostos generals de l'Estat, a alguns acords conjunts o a lleis dites «de país»; les lluites internes, lícites i democràtiques però fraticides al final, a tots els partits i federacions de Catalunya, i, en termes generals, bona part dels pactes polítics, que la gent no entén perquè la lògica públicament comunicada de les formacions polítiques —pactant posteleccions, per exemple— no és la lògica d'allò que es comunicava prèviament, durant la campanya, abans de les eleccions. I això és el que la gent veu.

Però també hi ha el que l'opinió pública no veu i que aquest Parlament, com qualsevol altre, coneix perfectament. Parlem de les transaccions de darrera hora per tancar esmenes a determinades lleis, que tenen com a contrapartida acords sobre altres normes que estan també a debat i que no tenen res a veure amb la matèria sobre la qual hi ha acord en primer terme. I no oblidem que el poder polític, quan governa, incideix per mitjà de diferents instruments, fonamentalment pel desplegament normatiu que regula els mercats a què estan sotmesos les empreses de comunicació.

Hi ha també aquella part que afecta la tècnica de la comunicació, la manera com la política instrumenta el discurs sobre la base de la consecució de determinats objectius de comunicació, que coneixem els periodistes però que desconeix la ciutadania. Alguns exemples: les imatges dels mítings, servides directament per l'organització, perquè els partits volen controlar fins a l'últim detall el que arriba als ciutadans; la coincidència amb els horaris informatius de màxima audiència de televisió de determinades aparicions públiques; les absurdes condicions que es posen per acceptar debats electorals; la contraprogramació entre forces polítiques d'actes, de congressos i de compareixences; les notícies que poden afectar negativament una determinada

formació o un govern s'intenta que siguin llançades en un moment que seran tapades per una altra informació de més rellevància; deixeu-me'n recordar un de menys actual però molt significatiu: l'intent de crear un *pool* de periodistes per informar de l'esvoranc del Carmel; les filtracions interessades des de governs sobre els socis que els formen o des de faccions de partits sobre el mateix partit. I és que en general els partits i les institucions públiques haurien de replantejar-se el paper de les oficines de comunicació. Més transparència i menys intents de decidir el sumari dels mitjans. Això és el que es fa quan es filtra una informació en exclusiva a un mitjà i se'l vol acusar després d'intentar marcar l'agenda política.

El lideratge polític és innegable que necessita projecció pública —indiscutiblement. Les formacions que són al govern, com les que són a l'oposició, busquen presència mediàtica i tots sabem que hi han decisions polítiques que donen bons titulars i altres que no. Quina decisió adoptarà la formació política, la decisió mediàtica o la que no ho és? Podem culpar els mitjans que el polític s'inclini per la decisió mediàtica? Si el tacticisme polític visible allunya els ciutadans de la política, què no passaria si se'n conegués la totalitat de l'engranatge? Permeteu-me que faci un símil amb el futbol. La gent deixa d'anar al camp quan el seu equip no juga bé, no per culpa de determinat titular de la premsa esportiva.

No vull deixar de dir —i ja acabo— que és evident que hi han mitjans que juguen a marcar l'agenda política i que hi han polítics que entren en aquest joc realimentant aquests mitjans. No tots els mitjans hi participen i tampoc no tots els polítics hi entren. S'ha d'evitar caure en el tòpic. En tot cas, la comunicació, com a sector, gaudeix de la fortalesa que dona la pluralitat de veus, la pluralitat de mitjans, com ja hem dit abans, amb la possibilitat de triar el que això suposa a la ciutadania. No em vull estendre més en aquestes reflexions preliminars. Ara bé, si en aquesta taula arribéssim a la conclusió que realment els mitjans marquen l'agenda, caldrà que ens preocupem seriosament per la solidesa del nostre sistema polític.

Per acabar, deixeu-me fer una pregunta. Penseu que els polítics intenten marcar l'agenda informativa?

Moltes gràcies.

El Sr. Albert Rivera Díaz

Gràcies, Francesc.

A continuació té la paraula el senyor Antoni Puigverd.

El Sr. Antoni Puigverd (escriptor i periodista)

Molt bona tarda.

Molt agraït per haver-me convidat aquí; estic molt content de ser per primera vegada al Parlament de Catalunya. Començaré dient que estic bàsica-

ment d'acord amb la intervenció de Francesc Robert; vull dir que el marc teòric que ell argumenta em sembla el correcte, el pertinent. I, per tant, jo, com que no ho he portat escrit, sinó que portava unes notes, m'estalviaré algunes de les coses que pensava dir i en diré d'altres.

La primera de totes fa referència al llibre de Vallès, que jo he llegit amb molt d'interès pel respecte que em mereix, intel·lectual i personal, Josep Maria Vallès, i també la seva intervenció d'aquí, d'avui. Jo, si m'ho permetes, Josep Maria, em produeix la mateixa reacció, el mateix tipus d'empatia que, en el món de la literatura, diguéssim, *hard*, la literatura de Joyce, i de Faulkner, i de Proust; és a dir, la gent que hem estat educats en aquests valors literaris sòlids, clars, d'aprofundiment de l'ànima humana, de dificultat, etcètera, ens trobem en aquesta mateixa circumstància avui dia davant el fet que el que compta són les audiències i el nombre de lectors, que han destruït els esquemes que emmarcaven abans les acadèmies, i els experts i les universitats, posem per cas. El mateix podria segurament argumentar una persona que pertangués al camp religiós, o podria argumentar el mateix una persona que pertangués al camp fins i tot de la ciència, on hi han una sèrie de revistes que tenen una força cada vegada més gran i que aconsegueixen diversificar, fer perdre el camí del que abans era la ciència que s'ordenava a partir d'uns treballs molt més rigorosos.

Som a la societat que som i aleshores hi ha aquesta mena de consciència, una mica, que m'ha fet pensar en aquella frase d'Ortega: «L'esforç inútil produeix malenconia.» Som en un món, com deia Gramsci, en què el vell s'està morint però el nou encara no ha acabat de néixer. Vivim en una societat completament nova; molts dels que pentinem cabells blancs, doncs, hem conegut el vell món. Era un món perfectament ordenat, amb veritats clares contra les quals lluitar o les quals defensar; els esquemes eren perfectament definits, i ara som en això, a l'època de la fluïdesa, a l'època de la incertesa, on les velles seguretats s'han esmicolat i les noves seguretats encara no sabem quines són. Som al teatre, com has dit.

El problema és que només cal haver vist aquesta pel·lícula que ha tingut tant d'èxit —jo no l'he vista, però n'he sentit parlar tant que és com si l'hagués vista—, *Matrix*, per saber que ja no és tan clara la distinció que feies en la teva ponència entre el que fa teatre i..., o sigui, l'actor que sap que fa teatre i sap quan no fa teatre. Al món actual ja s'ha perdut perfectament la línia divisòria; no sabem quan estem representant i quan estem essent de veritat. És a dir, són falses les senyores que van a *El diario de Patricia* i obren amb tota obscenitat la seva vida íntima? —o els senyors o, en fi, els personatges, els nens que expliquen com la seva mare els ha robat el «nòvio», etcètera. En fi, tot aquest món és real o és mentida? És el món d'avui i és el món que ens ha tocat de viure.

Això em fa pensar que també ja han passat molts anys, dels anys setanta, d'aquell famós llibre que quan érem joves, doncs, llegíem amb molt d'interès, tan optimista, d'Umberto Eco, *Apocalíptics i integrats* a la cultura de

masses. Es referia precisament a la literatura i a les humanitats en general en relació amb la por que estava introduint-se en aquell moment a la societat perquè els nous gèneres de massa estaven envaint l'espai de l'alta cultura. «Què passarà amb l'alta cultura en la societat de masses?», es preguntava Eco. I conclouia: «No, la societat de l'alta cultura serà capaç d'utilitzar els mitjans, els nous gèneres de masses» —i ell mateix ho va intentar, per exemple, amb *El nom de la rosa*, aquella novel·la tan coneguda— «per vehicular les velles obligacions o els vells objectius que es proposava l'alta literatura i l'alta cultura.» No està clar que l'optimisme d'Umberto Eco estigués ben fonamentat. Avui dia el fet és que hi ha molta gent decebuda, malencònica, desconcertada, que no té cap seguretat sobre com pot enfrontar-se a aquest món.

Naturalment els polítics, que tenen un paper de representació de la societat, encara ho viu més en pell pròpia i d'una manera potser fins i tot dramàtica —tràgica, fins i tot, en alguns casos— perquè, a més, molt sovint entreu en una mena de dinàmiques mediàtiques que se us emporten completament, en una mena d'espiral incontrolable.

Jo, la veritat, és que crec que és imprudent dir que les coses són com són, que la representació és la que tenim, i, per tant, dir com hauria d'haver estat o com hauria de ser no té sentit quan el món funciona de la manera que funciona. El que cal és precisament analitzar bé com funciona i mirar de corregir-ho o aprofitar allò que sigui interessant. És difícil, eh?, i la veritat és que jo admiro —sempre ho he dit i en faig sempre reflexió pública— la valentia, el coratge i l'honestedat en general que tenen els polítics d'atrevir-se a assenyalar, en aquest món ple de boires, un camí.

Això serveix una mica com a marc. Pel que fa a la pregunta, doncs, és una mica allò de l'ou i la gallina: què són primer, els mitjans? O què són primer, els polítics? Seria una discussió, em sembla, inútil, una mica bizantina. El fet és que, l'agenda, la marca la realitat. La realitat està feta de moltes coses, com hem vist: de problemàtiques socials, de problemàtiques econòmiques, d'interessos ciutadans. M'interessa molt la paraula «interès» —valgui la redundància. Els polítics, els partits polítics responen a interessos. Això també és una cosa que, potser perquè la nostra democràcia no va ser conquerida, però la vam desitjar tant que la vam idealitzar molt, el fet és que sembla que la política no tingui interessos i el primer que hem de dir —i ben clar i sense cap problema— és que la política és el comerç dels interessos humans, i que els partits —la paraula «partit» ve de «part»—..., i que cada partit defensa una part dels interessos de la societat o dels interessos generals. El que passa que hi ha la retòrica de la política que, aparentment, es refereix al bé comú i al bé general de la societat, però sempre és el bé de la societat, vist des del punt de vista d'uns determinats grups d'interessos.

Això, que és evident en la política malgrat que tot sovint desapareix, també és evident en els mitjans de comunicació. I aquí sí que, a vegades, es presenta

com un estigma insuportable. Per què els mitjans de comunicació tenen interessos? Naturalment perquè els mitjans de comunicació formen part de la societat i de la realitat i defensen interessos.

Sembla que és del tot legítim. El problema és com establir controls dels interessos dels mitjans de comunicació i com aquests mitjans de comunicació són o no són transparents en relació amb els interessos que expressen.

El fet és que ens trobem amb una societat organitzada no en tres poders, sinó en quatre: hi ha el legislatiu —el d'aquí—, hi ha l'executiu, hi ha el judicial i hi ha el mediàtic, és un fet. Ja els poders mediàtics són aquí, existeixen i, aleshores, el que no hem sabut trobar..., i segurament la societat acabarà trobant quan, una mica, aquest nou món que encara no ha acabat d'emergir s'assenti una mica i es reposi ell mateix, segur que la societat arbitrarà formes d'equilibri d'aquests poders. De moment, el poder mediàtic va una mica sol i té la força que té i, sobretot, té la força del fet que és el marc —la televisió és el marc, els diaris són el marc—; allò que entra dins el marc existeix, allò que no hi entra no existeix.

Alguns dels missatges que ens han enviat aquí parlen d'això, precisament, moltes coses no apareixen en els mitjans i, llavors, no existeixen. Naturalment, el polític tampoc se'n fa ressò.

Bé, tenim aquesta relació d'interessos, aquest joc d'interessos, que a mi em sembla que és natural i que és bo que existeixi, l'únic que hem de mirar entre tots que sigui potser més clar el joc.

I, aleshores, hi ha aquest altre factor que és aquesta —coincideixo bastant amb la descripció que en fa parcialment Josep Maria Vallès— idea que la societat sovint entra —sobretot a la societat catalana en els últims temps li ha passat, però no és l'única— en una mena de processos d'espiral neuròtica. Hi ha un tema, a vegades és de caràcter polític, a vegades és de caràcter social, a vegades és un accident...

El tema dels accidents i de les catàstrofes en general té molt d'això. De cop apareix la notícia que uns pollastres a Indonèsia tenen una malaltia estranya i, automàticament, es genera una espiral d'aquest tipus de la qual no es pot sostreure ningú i que té conseqüències econòmiques formidables per a la gent que forma part del sector; ho hem vist en el sector alimentari diverses vegades, ho hem vist amb les qüestions de les malalties, ho hem vist amb factors de caràcter més o menys casuals i, a la vegada, polítics com, per exemple, la caiguda del túnel del Carmel, a Catalunya. Hi ha el Carmel, hi ha tota l'espiral de l'Estatut i, ara, l'espiral de la crisi econòmica o, més en particular i més anecdòticament, jo ho he viscut a *La Vanguardia* —jo no sóc ben bé periodista, en Joan Carles sí, però sóc opinador i conec més o menys els mitjans i estic amb un peu a dintre i un peu a fora—, però he vist, per exemple, en el cas de *La Vanguardia* com va tractar..., com va aconseguir crear una espiral —i aquesta em sembla molt positiva, perquè no totes les espirals són neuròtiques, però sí

que són..., aconseguen captar absolutament l'atenció— amb el tema del civisme a Barcelona i la brutícia de la ciutat, etcètera. És a dir que els mitjans tenen la possibilitat i el poder per crear aquestes espirals.

No ens posarem ara a avaluar, a valorar —perquè ens escapàriem molt— aquestes grans espirals mundials de caràcter histèric, però que sí tenen a veure amb una mena de versió, una mena d'idea —que aquesta també és de l'Umberto Eco— que diu que estem en una època neomedieval, que la por de la catàstrofe, de la gran catàstrofe, la por de la por, la idea de la fi del món ens penetra constantment, sigui en temes de caràcter ecològic, sigui en temes sanitaris, sigui en temes econòmics, etcètera, això és falta de seguretats i de claredats que donen aquesta potència a les pors i que, quan els mitjans de comunicació hi juguen, es converteixen en espirals. Però no hi entrem.

És més pertinent, em sembla —ja que som al Parlament de Catalunya—, centrar-nos en les espirals concretes, a les polítiques, per exemple, la de l'Estatut o, per exemple, la del Carmel mateix, qualsevol que podríem analitzar. No hi entraré en detall, però sí que el que voldria dir és que és claríssim que, quan es produeixen espirals d'aquesta mena, no tan sols hi juguen els mitjans de comunicació en contra dels polítics, diguem. No tan sols creen ells, els mitjans, aquest marc neuròtic, histèric, obsessiu que acaba xuclant l'activitat política i reduint-la i matxucant-la, sinó que els partits polítics, a qui convé enfonsar o participar en la destrossa de l'adversari, també s'hi apunten, com el que més, a aquesta espiral.

Per tant, em sembla que la qüestió fonamental és veure —com deia abans Francesc Robert— que no hi ha bons mitjans o mals mitjans, bons polítics o mals polítics... Perdó, que no els mitjans són bons o dolents, o els polítics són bons o dolents, sinó que hi ha de tot una mica, i que, sobretot, hi ha unes perverses relacions, unes *les liaisons dangereuses* entre la política i el periodisme, que aquest em sembla que és el factor més interessant a remarcar.

Recordeu aquella novel·la de Choderlos de Laclos, allà es veu la idea de la seducció com a trampa. Tots aquells personatges..., un home i una dona de la noblesa francesa juguen a veure com seduiran altres persones i a veure qui acabarà guanyant en el joc de les seduccions. Al final, es fan mal entre ells. En principi, són aliats i simplement fan una disputa i acaben ells també atrapats en aquest joc de trampes i de miralls.

Aquí, el problema és aquest. Les relacions perilloses que s'estableixen entre el periodisme i la política, que tenen a veure amb un joc, que és un joc una mica de nens, perquè s'ha anat caricaturitzant, que s'expressa de dues maneres: el joc del periodista que vol repetir l'experiència del Watergate i vol fer caure el president —aquesta és una obsessió mítica del periodisme, que en el nostre país, a Catalunya i a Espanya, especialment a Espanya hi han hagut alguns mitjans de comunicació especialment delirants en relació amb aquesta idea, destruir i fer caure presidents— i, llavors, hi ha la medicina que ha creat

la política, que és una medecina que és de relacions perilloses, que és la política del gabinet i els jocs que fan els gabinets per intentar seduir els mitjans i per entrar en relació no clara, no transparent, sinó basada en la seducció i la trampa. Quan això es generalitza i es va creant el teixit, la situació que se'n desprèn és de putrefacció i de mal mutu que té una mala fi.

Una mala fi que a Catalunya —a mi em fa molta angúnia, però ho he de dir— estem perdent algunes característiques que havien estat molt notablement catalanes. El president de la Generalitat s'hi referia en aquest mateix hemicicle, no fa gaire: els valors del treball, de l'esforç, del rigor. Això a Catalunya... En fi, està molt bé que el president de la Generalitat ho digui, jo ho vaig confirmar amb el meu article que sí i nosaltres..., Unió Democràtica, en el seu congrés, també ho va fer ahir, etcètera. És a dir, tothom ho diem, però hi ha una cosa que està fallant en relació amb aquests valors tradicionals catalans del treball i de l'esforç i de l'aportació individual, i és que estem construint una societat feudal, una democràcia feudal, estem reconstruint el feudalisme.

Aquí el que s'ha produït són senyories feudals on hi han polítics i periodistes que treballen a l'uníson, el polític concedeix favors i el periodista ajuda i combat pel polític. I així s'estableixen una mena d'estructures feudals que, a més, són totes iguals, tenen els mateixos tics i les mateixes formes de comportament, de manera que la llibertat d'opinió, en realitat, cada vegada, està baixant més, perquè no és possible aquesta llibertat d'opinió, perquè en realitat el que veiem és una mena d'estructures tancades, estrictament en forma de feu i se sap perfectament qui és aquest, qui és aquest altre, quin feu és i és un joc..., un combat de feus.

Per acabar, només volia dir una idea de Josep Pla, que, en realitat, prové de Montaigne, i és que en totes les relacions humanes, per aconseguir la llibertat —tant la dels polítics per defensar la seva com els periodistes per defensar la seva llibertat— només hi han dues possibilitats. Deia Pla: «O la força o l'astúcia.» Aquest és el joc. Si tens força, acabes sepultant a sota el que pots. Així és el joc de la vida i ha estat sempre així, i així es produeix tant en els mitjans de comunicació en relació amb els polítics com viceversa. O bé l'astúcia del que té prou intel·ligència, talent i sentit de..., i capacitat d'anguilejar per sobresortir i defensar la seva.

El Sr. Albert Rivera Díaz

Bé, i per fer l'última intervenció, donarem la paraula al senyor Jordi Lucea, i li pregaria també màxima brevetat per poder obrir una mica el debat.

Gràcies.

El Sr. Jordi Lucea

Bona tarda.

Els parlaré en nom de la Neus Bonet que, per culpa d'un refredat i de molta febre, no pot ser aquí avui amb nosaltres. De tota manera, podrem compartir les seves idees. Ella venia aquí amb un text molt preparat que em plau molt poder llegir per a tots vostès.

«La meua intervenció», diu la Neus, «la vull fer des d'una òptica totalment professional i, quan dic això, no em refereixo només al fet de treballar en un mitjà, sinó al fet de reclamar professionalitat.

»Al meu entendre —i com s'ha dit i discutit en moltes ocasions—, la professió periodística de la Transició va establir lligams de col·laboració entre els polítics: de ser subordinats del poder van passar a ser-ne còmplices. La premsa volia eliminar la mala imatge que tenia i els polítics volien legitimar-se en democràcia.

»Hi ha gent que considera que, després d'aquesta època, les dues professions es van separar. Però hi ha gent que creu que no, que, com a mínim, no d'una forma suficient. I val la pena recordar que parlem de dos protagonistes principals del sistema democràtic —polítics i periodistes. I, en tots dos casos, es passa per una crisi de desafecció en l'àmbit polític i de credibilitat general en l'àmbit periodístic.

»La pregunta qui marca l'agenda?, si mitjans o polítics, és una pregunta que difícilment té una resposta taxativa. I, a aquestes alçades del segle XXI, jo crec que hi ha un tercer element que, si no tenim en compte en aquesta dicotomia, és que no ho estem enfocant bé. Perquè em pregunto: I la ciutadania què? I els moviments socials que s'organitzen al marge de qualsevol afiliació política, quin paper tenen?

»El fet que encara seguim plantejant aquesta dicotomia vol dir, potser, que ni mitjans ni polítics no estem atenent prou bé la ciutadania o audiència o abonats o clients o televidents —digueu-ne com preferiu— o que ni polítics ni periodistes estem evolucionant al ritme de la societat en què vivim i que se suposa que hem o hauríem de servir.

»Tant és així que, després, tothom se sorprèn que la joventut —i la gent no tan jove, malauradament— travessi un procés de desafecció de la política i se n'organitzi al marge i busqui mitjans alternatius. I que la gent jove no escolti la ràdio, no llegeixi diaris, no vegi els informatius de televisió. Això passa a les facultats de periodisme també.

»Bé, el fenomen és complex i té moltes causes, però diria que és obvi que no els escoltem prou. Aquesta guerra, aquesta dicotomia periodistes/polítics potser ens distreu de veure i analitzar correctament que la gent, la ciutadania s'està construint un altre món i una altra manera de comunicar-se.

»També és obvi que polítics i periodistes actualment tenim una relació de mútua desconfiança, crec jo; desconfiança, perquè, sovint, la política només es basa en la desqualificació, en la declaració i la contradecoració, i una cursa a veure qui surt més i a més mitjans, qui colonitza l'actualitat, en definitiva.

»I és que ja sabem allò que «els conflictes sempre són notícia»; en això, els periodistes —nosaltres els periodistes— no hem sabut, no hem volgut, no hem pogut superar aquestes barreres.

»La desconfiança sobre allò que diem o que triem per dir, els periodistes o els mitjans, també ha fet que els polítics busquin evitar-nos; evitar la mediació social que fem els periodistes cada dia. Bàsicament, d'aquesta mediació intenten escapolar-se els ciutadans anant a internet, anant directament a la societat en general i a la militància, sense passar pel sedàs de la interpretació. I, abans d'això, amb la creació dels gabinets de premsa, que són autèntiques agències de notícies que elaboren les informacions sobre el partit corresponent.

»És obvi que la profusió de mitjans ha anat modificant la manera de construir el discurs polític davant els diferents públics —la declaració, la frase curta, la valoració ràpida, el titular..., i que això sovint dóna molta insatisfacció als polítics, que voldrien sempre construir un discurs més dotat de contingut.

»Però no es pot interactuar en una societat sense conèixer com funciona l'altre, l'altre gran protagonista, i amb qui t'has de relacionar també.

»I en el marcatge de l'agenda, a l'hora de decidir què es debat o no, els mitjans només som un mirall, posem el mirall a la societat d'un pas que marquen els mateixos partits polítics; almenys, els públics, els que tenim més control democràtic en tots els aspectes i que som garantia d'independència i pluralitat.

»No crec que hàgim estat els mitjans els que hem engegat el debat sobre el finançament, ni som els mitjans els que hem posat damunt la taula la necessitat de repensar, renegociar i discutir un nou Estatut, ni som nosaltres els que hem presentat esmenes a aquest Estatut. El que no podem evitar és que el reflex que dóna aquest mirall no agradi.

»Els mitjans no tenim una percepció de la realitat o del món diferent, i la nostra feina és acostar-nos a la realitat, a la pluralitat de la societat, no al poder sistemàticament; almenys, hi insisteixo, els públics.

»No voldria acabar sense fer una mica d'autocrítica de la professió, que crec que ens convé. Quan parlem de qui marca l'agenda a qui, els mitjans hauríem d'analitzar com la professió periodística està canviant; sovint, vivim aïllats a les redaccions i ens deixem marcar les agendes. Ens ho donen tot fet i, per comoditat o també per deixadesa, preguntem poc o ens qüestionem poc aspectes de la comunicació o de la informació que rebem.

»Ens caldria ser més incòmodes a les rodes de premsa; preguntem poc; recollim la informació —la que ens donen— i marxem cap a les redaccions. És un circuit massa planer, massa fàcil.

»I plantejo: volem donar informació detallada i contrastada, o som una font de propaganda dels polítics o de les grans empreses? Potser ens falta consciència social; els ho deia abans: estant més atents al que passa al nostre voltant més pròxim, ja ho he dit. Però, si hi ha desafecció de diferents grups

socials és que, probablement, no sintonitzem amb el que realment ens interessa. Aquí fallem els mitjans, però també els que tossudament volen fer valer el seu missatge per damunt del que realment interessa.»

Res més. Moltes gràcies.

La moderadora

Senyors, obrim el torn de paraula. Mentre li acosten el micròfon...

Vull dir-los que hem pogut projectar al llarg d'aquestes jornades quarantaset missatges que ens han arribat o bé des del Twitter, a través del web del Parlament, o del Facebook, missatges que han pogut seguir per mitjà d'aquestes pantalles i dir-los també que, d'aquí a breus moments, m'han dit que el president Benach participarà al Twitter, perquè podrà donar resposta a algunes de les preguntes o dels suggeriments que s'han plantejat.

Endavant.

El Sr. Miguel Pérez Quintanilla

Miguel Pérez Quintanilla, periodista. Estic bastant d'acord amb el que ha dit la Neus. Precisament en aquesta línia, crec que l'agenda està reflectida pels fets del dia a dia i per aquest mirall a què feia referència.

Però ens hem oblidat també d'una cosa, que alguna de la gent que ens està seguint per internet, he pogut llegir que reflectia —i que també està relacionat amb el que deia la Neus—..., hem coincidit amb el que volia dir, que és el cinquè poder —que podríem dir— la mateixa internet, i un sisè, que va lligat a aquest mateix cinquè poder, que és —com ha dit abans un altre ponent— el telèfon. Això marca agenda.

I, a vegades, l'agenda va marcada no perquè els gabinets estiguin moderant, no; el que estan fent és un petit filtre —per dir les coses d'una altra manera—, per millorar els missatges de cara als mitjans. Jo no crec que els gabinets tinguin gaire culpa en tot això. Potser som periodistes que parlem amb periodistes i així els periodistes pregunten perquè els puguem explicar allò que podem explicar; com faria el polític, però d'una altra manera. Entre companys a vegades diem alguna cosa més dins l'*off the record*. Jo treballo per al SEM i faig, d'alguna manera, un gabinet de premsa.

Llavors crec que ens hem de mirar tots cap endins, crec que hi ha massa apocalíptic poc integrat, ens hem d'integrar més, hem d'anar més enllà i, potser, ens falta això. Tenim una mica de por perquè estem una mica perduts en la utilització de les noves tecnologies, en el que fa la gent.

Abans parlàvem que és necessari educar la gent jove. Jo tinc un fill de vint-i-quatre anys. Quan era petit —en fa deu—, recordo que vaig proposar a l'escola que els nens, així com se'ls fan recomanacions de llibres, de lectures, se'ls havia d'intentar educar en el que veien a la televisió; feien uns programes massa agressius, des del meu punt de vista, i volia que els meus

fills sabessin que allò era irreal. En vaig veure molts amb ells, els vaig poder estudiar i em vaig adonar —i parlo de fa deu anys o més, més de deu anys— que la televisió..., que estàvem anant cap a un procés d'integració de mitjans: internet seria televisió i televisió seria internet. I és al que anem. Però el problema és que ens sorprèn cada dia més amb alguna novetat i anem fora de pas. I això és el que s'està reflectint avui aquí.

Algú va dir, en començar aquesta sessió d'avui, que trobava a faltar en aquesta taula, en aquestes jornades, alguna d'aquestes bombolles de què ha parlat algú altre, que estan aïllades i que fan la seva vida en paral·lel i trenquen la «verticalitat». Han d'estar aquí.

Si l'any que ve, quan fem aquesta sessió, no tenim aquí els joves que miren tot això d'una altra manera, sincerament, l'estem cagant, perquè som endèmics i anem a contrapàs.

El meu fill m'ha superat i jo porto..., abans, amb una pèrdua en el temps, pensava: trenta anys d'internet? No, no hi havia internet fa trenta anys, Àngela, no. Però, sí fa tretze anys, des del 95 que treballo amb internet. I el meu fill, que no ha après res, perquè no li n'han ensenyat a l'escola, que és on s'han d'ensenyar les noves tecnologies i a saber utilitzar-les —i no ho estem fent, ho diem molt, però no ho posem en pràctica, som massa teòrics; els catalans d'abans eren més pràctics, l'emprenedor d'abans deia: «S'ha de fer això» i posava en marxa una empresa. Nosaltres parlem massa, però no posem en marxa res; aquest és l'error i per això anem a contrapeu...

El meu fill, dic, utilitza internet, el 2.0, l'1 i el que sigui, d'una manera que jo sóc incapaç de seguir-lo, i que consti que utilitzo força bé els meus mitjans, però, és clar, d'acord amb la meua edat.

La moderadora

No sé si des de la taula volen fer algun comentari? No? Senyor Rivera? Ah, és que em pensava que era vostè que volia afegir-s'hi.

Doncs, allà darrere tenim una altra paraula i, després, anem allà.

La Sra. Joana Vallès

Hola. Ja he parlat aquest matí. Em dic Joana Vallès, porto el departament de premsa d'un partit polític i parlo per al·lusions.

En primer lloc, felicito els organitzadors i, sobretot, us felicito perquè s'ha fet una taula d'aquest tipus; fa molt temps que entre els professionals en parlem, però no s'havia debatut tan a fons. I felicito, sobretot, algunes intervencions que han tocat el moll de l'os i han dit les coses pel seu nom.

Bé, fa temps que parlem d'això, però és que també fa molt temps que s'ha substituït la relació polític-periodista —fa molt temps.

Jo no sé qui marca l'agenda política: a vegades la marquen els periodistes i a vegades la marquen els polítics. Ara bé, crec que en el fons no hi ha agenda

política, perquè ens trobem que avui passa una cosa i d'aquí a dos mesos passa una cosa similar i ningú es recorda —tret de les grans desgràcies o les grans coses— que allò ja ho proposava tal o que d'allò n'havia parlat tal altre. No hi ha agenda, està desapareixent. I estem en un moment que no és l'agenda el que preval, sinó la quota mediàtica. Ens movem per la quota mediàtica, tant els polítics com els periodistes.

Pel que fa als gabinets de premsa. Ja ho he dit, porto un gabinet de premsa d'un partit polític i diré el nom: Convergència i Unió —fins fa poc portava el grup parlamentari. Jo venc la meua sopa, òbviament que la venc; com també la ven La Caixa i ningú no critica La Caixa; també la ven Repsol i ningú no critica Repsol, perquè, és clar, «si els critiquem, ens quedem sense publicitat», i a mi em critiquen.

No dic que no m'hagin de criticar; òbviament que m'han de criticar, però és que em critiquen més del que em mereixo. I parlo de Convergència i Unió, com li pot passar al PSC, com li pot passar al PP, com li pot passar a Esquerra. Ens posem amb els partits polítics i no ens posem amb les grans forces econòmiques que hi ha en aquest món. Amb aquests no parlarem d'aquest tema?

Òbviament ho torno a dir: Jo sí, venc la sopa. Però, a més de vendre la sopa, intento fer que el periodista entengui moltes coses que, a vegades, no s'entenen per si soles; o intento fer que el periodista arribi al polític que, a vegades, pel que sigui, no sempre hi arriba. O sigui, no sóc un enemic de la informació ni sóc un enemic de la veracitat; intento ser un mitjancer perquè les coses vagin bé.

Òbviament que venc el titular. Sí, és clar, és que si no el venc jo, me'l vendran. Alguna cosa he de fer. Però, ja he dit que La Caixa també el ven, el seu titular.

Una altra cosa. Jo he intentat fer moltes conferències de premsa, moltes, «venent» coses en positiu, proposades en positiu; no m'han sortit enlloc —enlloc.

I et diuen: «És que, és clar, tu estàs a l'oposició i com que això no s'aprovarà, doncs, no s'aprovarà.» Segurament, els meus companys dels partits que ara són al Govern, quan eren a l'oposició també els devia passar. És a dir, el mitjà no em compra la cosa positiva, no ens la compra. I en aquella conferència de premsa que tu «vens» una iniciativa, per exemple, per posar la vacuna del papil·loma, et pregunten: «—Bé, vostè què pensa de la consellera Geli?» «—Oh, no, és que és un desastre i no sé què...» I aquest és el titular del dia següent. No vens coses positives... Això ho diu el polític? No, això ho diu el mitjà, el cap de redacció, el director de no sé què. És clar, passa això.

Dit això. Felicito aquest debat —acabo de seguida— i tant de bo no es quedi aquí, perquè crec que avui aquí s'han posat les bases, bases que fa temps que n'estem parlant. I sí, senyors, demano que polítics i periodistes fem d'una punyetera vegada aquest debat més a fons, en traguem conclusions i les apliquem.

La moderadora

Molt bé, gràcies.

No sé, si des de la taula, hi ha alguna... Senyor Lucea, endavant.

El Sr. Jordi Lucea

Aquí hi ha un estrany maridatge entre la voracitat política i un cert periodisme gandul i, això, ho sap tothom. Els mitjans de comunicació, malauradament, estem massa acostumats darrerament a construir notícies a base de declaracions. És molt més fàcil fer una crònica d'un minut i mig amb tres talls de veu, que diem a la ràdio, per exemple, i no expliquem el que ha passat per exemple en aquesta casa, al Parlament.

Jo, l'any 84, vaig aterrar aquí per primera vegada com a redactor parlamentari i venia sol en nom de Catalunya Ràdio i anava seguint tots els debats parlamentaris. De tant en tant, sortia als passadissos per parlar amb els polítics, per demanar aclariments, per treure alguna notícia.

En aquests moments, a Catalunya Ràdio, de mitjana, aquí enviem entre tres i quatre periodistes a cada ple. I la major part de vegades, les grans notícies es produeixen fora de l'hemicicle, als passadissos del Parlament; alguna cosa està fallant.

El periodisme parlamentari és explicar què passa dins l'hemicicle, que és on els polítics es guanyen el sou, on aproven les lleis i, malauradament, per culpa dels uns i dels altres, aquesta teranyina en què tots estem ficats, ens dediquem més a ressaltar altres coses.

La moderadora

Gràcies, senyor Lucea.

Teníem dues paraules pendents, una aquí i una altra en aquest sector.

El Sr. Rafael Jorba

Sí, Rafael Jorba, periodista i, en aquests moments, membre del Consell de l'Audiovisual, per la qual cosa estic, com a periodista, sotmès a un cert deure de reserva. Dit això, avui me'l saltaré, perquè fa dos anys que el compleixo.

Bé, jo estic d'acord en el marc teòric del senyor Francesc Robert, com ha dit l'amic Antoni Puigverd, però crec que aquest marc teòric no es correspon amb la pràctica.

Dit això, tampoc és hora de discutir-lo. El problema no és «qui» dicta l'agenda, el problema és «com» es dicta l'agenda —«com» es dicta l'agenda. I això sí que aquesta és una responsabilitat dels periodistes, és a dir, en bona part dels periodistes; no «qui», sinó «com».

Jo estic molt d'acord amb la tesi, amb l'exposició del senyor Vallès, en el sentit que cada vegada hi ha més espectacularització de la informació, cada vegada hi ha més culte de l'emoció —ho ha dit Antoni Puigverd—: espec-

tacularització, culte de l'emoció, tot es vol immediat, simple i divertit. I ens trobem davant una societat cada vegada més complexa i, a voltes, avorrida; avorrida vull dir a l'hora d'analitzar aquesta complexitat, no és divertit.

Bé, això és el que tenim sobre la taula, i ja que posava un exemple de l'espiral, de les espirals en positiu, que deia l'amic Puigverd, doncs, jo vaig viure com a cap del consell editorial de *La Vanguardia* el debat sobre el civisme a l'Ajuntament de Barcelona, una espiral en positiu. Bé, però també tenia, aquella espiral, algunes derives en negatiu que calia evitar —si més no, jo ho vaig intentar en la línia editorial—, que eren, per exemple, les amalgames, l'amalgama entre incivisme i marginalitat. No és el mateix. Si el meu fill surt del camp del Barça i espatlla un caixer automàtic, serà un incívic, però el captaire que dorm dintre un caixer automàtic és un marginal i la teràpia davant l'incivisme i la marginalitat ha de ser diferent.

Bé, això tampoc es va tenir present en aquella espiral. És a dir, ho repeteixo, ja no em preocupa qui marca l'agenda, sinó com es marca l'agenda.

Gràcies.

La moderadora

Molt bé.

Si no hi ha paraules des de la taula —que em sembla que no—, avancem amb les preguntes, perquè estem realment fora de temps. Aquí en tenim una.

Els pregaria o els recordo que s'identifiquin, a pesar que alguns de vostès són àmpliament coneguts o que ens coneguem entre nosaltres. Endavant, senyora Camats.

La Sra. Dolors Camats i Luis

Molt bé. Jo sóc Dolors Camats, sóc diputada d'aquest Parlament pel Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa.

Una de les coses de què heu parlat..., i ara comentàvem amb els altres diputats si podíem o no parlar-ne nosaltres..., ens hem sentit interpel·lats... A més, jo crec que vam debatre si havíem d'estar o no a la Mesa; hem volgut que fóssiu gent dels mitjans, periodistes, els qui hi estiguéssiu i, per tant, suposo que, en algun moment, ens toca també poder dir alguna cosa, no? La Joana també ho feia abans des dels grups.

Una de les coses de què heu parlat és la transparència. Els partits estem —i, de fet, ja és això, no?— exposats a explicar què creiem, què pensem, la nostra ideologia; de fet, en fem bandera, tothom la pot conèixer i de fet el que ens interessa és que coneguïn les nostres opinions, què volem, què defensem.

A vegades, fins i tot, ens demanen opinió —com algú deia—, declaració, contradecaració, ens demanen opinió d'allò que encara no hem pensat i, probablement aquest també és un dels esclavatges de la immediatesa; allò que

encara no sabem o no hem pensat, també ens demaneu que hi pensem i que n'opinem. I, probablement, aquest és un joc en què caiem massa.

Però, en tot cas, com que abans es parlava també de si la diversitat de mitjans garantia la pluralitat i el respecte a les diverses ideologies, jo em demano per què no podem exigir el mateix també dels mitjans de comunicació, no tant dels públics —òbviament— sinó dels privats? Per què no aquesta transparència? Qui són els propietaris? Què els interessa a aquests propietaris —a banda de vendre diaris o de tenir audiència als canals de televisió, òbviament, no? Però, quins interessos defensen.

Abans es parlava dels mitjans nord-americans, que aposten clarament per un candidat o un altre i, per tant, el comprador, el lector sap clarament quina és la línia d'aquell mitjà i d'aquell diari. Per què els nostres no ens ho fan? Perquè ho fan, però no ho diuen clarament. Un diari aposta, doncs, per una majoria governamental o per una altra, o per un candidat a una presidència o per un altre. I així qui compra aquell diari o qui veu aquella tele, doncs, ho pot saber clarament.

Perquè, això també ens ajudaria a tots plegats —la ciutadania i la política— a ser, probablement, més honestos també i més clars.

Algú parlava també d'aquells que no són anomenats, d'aquells que no tenen accés als mitjans, que no tenen accés a marcar l'agenda de cap manera o aquells..., per exemple, doncs, moviments socials, minories i poden ser minories molt majoritàries, no? I, per exemple, reivindico el paper de les dones, una gran majoria social, una minoria a vegades també a l'hora de marcar l'agenda.

Però també, per exemple, aquells que sí que la marquen i tampoc hi són. Algú parlava de La Caixa, i els anunciants dels mitjans de comunicació. Difícilment podem trobar notícies negatives sobre aquells anunciants importants dels grans mitjans privats, per exemple. Hi ha algun exemple clàssic que surt a les facultats de periodisme, i, bé, vosaltres sou periodistes, per tant, no cal que us ho recordi.

Per tant, aquests també marquen l'agenda i la desmarquen—allò que no ha d'aparèixer en els mitjans—, i això també marca molt l'opinió que tenim sobre el món que ens envolta.

També reivindico el que no tothom és igual. Abans algú sortia... No és el mateix que jo, que sóc portaveu del meu partit, truqui a un mitjà de comunicació —públic o privat— i li digui qualsevol cosa, que no que truqui algú altre i, per tant, els efectes, les pressions que això pot suposar no són el mateix. I, per tant, no vol dir que això s'hagi de fer o reivindicar, però, no ens posem tots al mateix sac perquè no és veritat que estiguem tots al mateix sac o al mateix nivell.

I després un altre element més corporatiu encara que el que he dit fins ara, si es pot.

Al darrer debat de política general, vam estar dos dies i mig al Parlament discutint, jo diria que bastant àmpliament, la crisi econòmica. El debat central —a banda, evidentment, de l'orientació del Govern— era, sobretot, crisi econòmica; així ho van ser també la majoria de les resolucions aprovades i presentades i no votades, però la majoria de les resolucions, la majoria del debat.

La notícia de la majoria dels mitjans de comunicació públics i privats va ser la resolució sobre el finançament, l'explicació del debat que hi va haver, les intervencions que hi van haver, que va ser un punt evidentment important, però ni molt menys majoritari, tenint en compte tot el debat que vam tenir. I, per tant, aquí vam fer part de la nostra feina, potser no la vam fer prou bé, però, en tot cas, ens vam dedicar molt a parlar d'un tema que és el que preocupa la gent, que és el que ens diuen que hem de fer, que és el que afecta, que és el que està al carrer i, en canvi, el que va transmetre els mitjans és una part que, potser, és veritat, no acaba de fer-se arribar o de fer-se entendre tant a la gent que és el que els pertany.

La moderadora

Gràcies, senyora Camats.

El Sr. Josep Carles Rius

Per al·lusions.

La moderadora

Sí. Tenim dues veus.

El Sr. Josep Carles Rius

Ah, perdó.

La moderadora

Dues paraules.

Sí, sí. Després, anirem amb el senyor Robert.

El Sr. Josep Carles Rius

A veure, jo he començat dient, en la meua intervenció, que feia falta molta crítica i autocrítica.

Jo crec que aquí a la taula, que hi som representants del periodisme, hi ha hagut molta autocrítica —també hi ha hagut crítica— i, hi insisteixo, torno a repetir el que he dit al començament. Jo crec que avui només és un punt de partida i que als polítics —els representants elegits pels ciutadans— també els toca fer autocrítica, i a nosaltres —els periodistes i els mitjans—, insistir en aquesta autocrítica.

I després hi ha hagut un missatge que deia: «Falta el cinquè poder», que és el de la xarxa.

Jo crec que això és important perquè... És a dir, tant polítics com periodistes o representants dels mitjans de comunicació ja no tenim la impunitat de fer el que ens doni la gana, és a dir, perquè ara el ciutadà té la percepció o creu que pot tenir els seus propis instruments si no està d'acord amb el que fan els polítics i el que fan els periodistes.

I és tecnològicament. La xarxa permet..., almenys permet pensar que es té una alternativa; després, està tan segmentada i la credibilitat..., és complicat. És a dir, aquí hi ha tot un tema... És complicat. Però el ciutadà diu: «Si no sento reflectida la meua realitat en els mitjans convencionals, ni em sento reflectit en els missatges de la política, em busco al vida.» I la xarxa, tecnològicament, ho permet als ciutadans.

Jo crec que hi ha una metàfora del que va ser això. Va ser entre l'11M i el 14M dels atemptats i les eleccions.

Va ser un moment que, per circumstàncies evidentment molt tràgiques i, per sort, absolutament —esperem— irrepetibles, en què ni la política ni els mitjans de comunicació —hi van haver honroses excepcions, però—, en general, van estar a l'altura de les circumstàncies.

I els ciutadans es van sentir orfes de lideratge polític i de lideratge periodístic o mediàtic i van buscar-se la vida, amb el telèfon i amb internet i es van organitzar i es van mobilitzar.

A veure, aquesta no és una situació desitjable. Jo crec que el desitjable és..., hi ha d'haver la xarxa, la xarxa dona..., jo crec que és un gran instrument tecnològic a favor de la democràcia, perquè tothom pot comunicar els seus missatges i es pot fer escoltar gent que no té accés a la veu dels mitjans convencionals. Però el que és important és que els polítics i els mitjans convencionals —els periodistes— facin la seva funció i no deixin orfes la ciutadania, uns i altres. I per fer la seva funció, hi insisteixo, hi ha d'haver molta reflexió, autocrítica, perquè, si no ho fem, els ciutadans tindran..., llavors tindran tota la legitimitat de buscar-se la vida com sigui perquè els polítics i els periodistes/mitjans de comunicació no hem estat a l'altura de les circumstàncies.

La moderadora

Gràcies, senyor Rius.

Senyor Robert, haurien d'agilitar tots plegats, si us plau, les respostes o els comentaris.

El Sr. Francesc Robert

Sí. Molt breument. És a dir, hi va haver, és cert, en aquest país, un moment que tota la premsa era premsa de partit i ho deia clarament; és a dir, qui comprava *La Veu de Catalunya* sabia què estava comprant. Fins i tot, ja..., em va fer gràcia mentre em documentava per a aquesta taula, hi ha un diari a Barcelona, que encara es publica, que al segle XIX, a sota de l'encapçalament,

deia: «Diario político de avisos y noticias, órgano del Partido Liberal de la provincia de Barcelona.» I és cert.

Jo crec que hi ha un moment que explica això, que són els quaranta anys de dictadura i la Transició. És a dir, com aquest fet acaba trastocant completament el que hauria estat l'evolució normal de la relació dels mitjans de comunicació i de les capçaleres editorials amb el seu entorn. Per això l'exemple que he volgut posar és el de mercats, des del punt de vista comunicatiu i democràtic, molt més avançats que no pas el nostre.

I, molt breument, un apunt a l'amic Jorba, quan parla de responsabilitat dels periodistes.

Jo tinc un exemple de quan començava a fer de periodista. Nosaltres vam posar en marxa —de la relació amb els polítics, eh?—, vam posar en marxa un canal de televisió local a Blanes, des del sector privat, i vam considerar que una de les feines que havíem de fer era retransmetre els plens dels ajuntaments, és a dir, ens semblava que era un servei que havíem de fer. Doncs, només vull dir que els plens van passar a durar, literalment, el doble. És a dir, nosaltres —s'ha dit aquí— som un mirall; el que passa és que la realitat que reflectim és la que és.

La moderadora

Abans, senyor Rivera, mentre li acosten el micròfon al senyor Vallès, que entenc que per al·lusions... Si li poden anar acostant mentrestant, i així el senyor Rivera i el senyor Puigverd volien fer breus intervencions. Els prego... Anem avançant. Endavant, endavant.

El Sr. Albert Rivera Díaz

No, simplement, per afegir un..., ja que els diputats abans escrivien aquí...

La moderadora

Sí, hi havia una pregunta amb referència directa a...

El Sr. Albert Rivera Díaz

...que la senyora Camats, l'interès dels diputats, no, és que havíem acordat entre tots que no participàriem o que ho fariem d'una forma conjunta. Per tant, que quedi clar...

La moderadora

Bon matís, perquè no doni peu a suspicàcies. Em sembla perfecte.

El Sr. Albert Rivera Díaz

...Per aclarir i per defensar també els companys del Parlament que sí que hi estan interessats i estan aquí escoltant.

No, simplement afegir un tema... Em sembla bé marcar el perfil dels mitjans de comunicació, però aquí, des del punt de vista de la política, també hem de fer autocrítica, perquè sabem —i abans s'ha dit a la taula— que hi ha també una intervenció del poder polític a l'àmbit públic que és clar, però a l'àmbit privat, ja sigui via subvencions, ja sigui amb altres tipus de relacions amb els mitjans privats. Per tant, si hem de donar transparència, els mateixos polítics també hem de fer aquesta feina. Hem de donar amb absoluta normalitat, si és que és així o no, o debatre si realment el poder polític ha d'intervenir directament en el camp dels mitjans privats.

I un exemple de la xarxa. Efectivament, jo anava a posar l'exemple que si d'alguna cosa hem pres nota els que hem organitzat o coorganitzat és que el cinquè poder famós, la xarxa, ha de ser-hi present.

I l'exemple de l'11M és significatiu. Jo l'anava a posar d'exemple perquè, a més, conec persones que hi van estar, vull dir, que no va ser una cosa absolutament deliberada, sinó que és que hi han xarxes socials que poden arribar a fer moviments, doncs, per lluitar contra la guerra en determinats països d'Àfrica, per fer moure la gent respecte a una decisió política.

I en aquesta xarxa també hi ha un dilema, que també pot arribar a ser controlada, és a dir, no considerem la xarxa com a absoluta llibertat perquè també, mitjançant les xarxes socials, els partits polítics i els poders econòmics o mediàtics poden crear opinió en la nostra societat.

Per tant, la xarxa no és ni bona ni dolenta, sinó que, com tot, ha de tenir els seus límits i ser utilitzada amb bona finalitat.

La moderadora

Senyor Puigverd, si us plau, breument.

El Sr. Antoni Puigverd

Pel que fa a la qüestió del partidisme dels diaris, estic en desacord amb el que s'està dient. Els diaris són transparents. Parlaves d'opinions, Dolors. No, jo crec que les opinions no són transparència. Els polítics sempre doneu opinions i, a més, feu discursos constantment. Els diaris fem el mateix. És que no fem res més que fer discursos, articles, opinions, etcètera.

No és això la transparència. La transparència és saber quins interessos expresseu i em sembla que és bastant clar, cada vegada més, des del meu punt de vista, i bastant trist que la «partidització» dels mitjans de comunicació a l'Estat espanyol, que en el canvi democràtic no era així, s'estigui convertint en una llei molt clara, i em sembla que tothom ho sap perfectament.

Una altra cosa molt breu que volia dir és que el desencís, la desafecció, tot això que ens separa la ciutadania de la política té a veure, en el fons, amb una qüestió molt clara d'entendre que és que «els reis són els pares», és a dir que la societat tot de cop descobreix que els polítics, doncs, en fi, no són els Reis

Màgics que ho poden arreglar tot. Però, a la vegada, necessiten Reis Màgics, perquè la societat de les emocions que deia abans l'amic Jorba i Josep Maria Vallès, doncs, ens hi porta a tots plegats. Però, és que els polítics —no tan sols els periodistes hi contribuïm—, els polítics sou els primers. Les campanyes electorals què són si no caravanes dels Reis Màgics? Aleshores, això és la política que decideix que les campanyes electorals siguin així i que tinguin aquest sentit.

Per tant, jo crec que la realitat que tenim és molt complexa i molt estranya, i el primer que hem de fer és assumir-la, veure-la com és i com la podem transformar, però no com hauria de ser.

La moderadora

Senyor Vallès, si us plau.

El Sr. Josep Maria Vallès

Jo no em sento malenconiós, com deia abans Toni Puigverd. Si fos així probablement no participaria en aquesta sessió.

El que jo plantejo —i crec que aquí s'han obert pistes— és de quina manera es poden comprometre tots aquells actors que practiquen crítica i autocrítica per fer compatible un sistema de comunicació amb una certa idea de democràcia.

El que està aquí en qüestió és si la democràcia entesa com un procés de presa de decisions en què participen ciutadans ben informats, compta amb el sistema de comunicació que pot ajudar-la o més aviat amb un sistema de comunicació que no l'acaba d'ajudar. Però no per responsabilitats específiques dels uns i dels altres, sinó per una dinàmica sistèmica —per utilitzar paraules gruixudes— que empeny i arrossega cap a formes de presentar la política —via mirall o via xarxa—, que no són tan neutres, tan transparents com tenim, de vegades, tendència a considerar.

Hi ha un sistema de comunicació que facilita que la democràcia es vagi acostant cap a aquest procés de presa de decisions entre ciutadans ben informats, entre el màxim de ciutadans ben informats? Aquesta és la pregunta a partir de la qual s'haurien d'intentar buscar sortides.

Gràcies

La moderadora

Gràcies, senyor Vallès.

Acabarem amb l'última paraula. Senyor Mòdol, si us plau.

El Sr. Carmel Mòdol i Bresolí

Carmel Mòdol, diputat del Grup d'Esquerra Republicana, ponent de la Llei de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, i, en aquest sentit, una pregunta perquè la interpel·lació també és directa al senyor Rius, en el

sentit que les expectatives que la llei havia generat o els primers models, a l'inici del debat de la llei, havien generat, finalment, no es van complir.

La pregunta seria: Els mitjans, els periodistes, en aquest cas, el Col·legi de Periodistes va participar prou en el debat que es va obrir? Perquè, és evident que les lleis que s'aproven al Parlament responen també a determinades inquietuds socials, ho faran més afinadament o menys, però no hi havia un únic model; finalment, se'n va pactar un.

A la Llei de la Corporació, hi havien diversos de models. Un era molt més participatiu, molt més obert que el que, finalment, va tirar endavant.

Jo vaig trobar a faltar, com a polític, en aquell moment, més —tot i que molts dels seus col·legues es van pronunciar—..., però, una mica més de bel·ligerància.

I també vull compartir el que deia el senyor Josep Maria Vallès. Hi ha un cert grau d'espectacle en la política i en la transmissió de la informació política, una certa banalització, un cert populisme, quan veus que conductors de programes significats —tant dels mitjans públics com dels mitjans privats— fan l'exercici que fan de populisme, de poc rigor —equiparable al d'alguns polítics, que també, quan fan les seves manifestacions, no hi ha rigor— i trobes a faltar el periodista que pregunta fins al final, que pregunta i que inquirix i que posa en contradiccions el polític, però també trobes a faltar que en alguns mitjans hi hagi algú que al conductor de programes —al periodista, en definitiva— li digui: «T'has passat uns quants pobles, perquè realment la manifestació que has fet no respon a la realitat.»

Aquest tema que és greu en els mitjans privats, quan els mitjans són públics, precisament per l'exercici que han de fer, encara és molt més greu.

La moderadora

Senyor Rius, per al·lusions, li dono trenta segons, perquè hem esgotat de llarg el temps.

El Sr. Josep Carles Rius

A veure, sobre la Llei de la Corporació. Les lleis —i aquí al Parlament, jo crec que és un lloc on caldria dir-ho— tenen lletra i esperit.

Nosaltres, com a Col·legi de Periodistes, estàvem, home, evidentment no al cent per cent d'acord amb la lletra. I la lletra obria unes expectatives.

Quan aquesta lletra es va anar complicant al final i es va acabar amb dotze membres del Consell de la Corporació, doncs, ja es començava a complicar la lletra, però encara crèiem salvar l'esperit.

Bé, doncs, quan es va fer la composició del Consell, no es va respectar l'esperit.

Aleshores, més implicació? Home, quan vam descobrir que no es respectava l'esperit, ens hi vam implicar molt, hem dit moltíssimes coses sobre la llei.

I, al final, el que fem —en un acte de responsabilitat— és dir: «Bé, doncs, hem seguit aquest camí, que no és el que volíem, ara hi ha uns nous gestors a la Corporació, que tinguin l'esperit aquell inicial en què nosaltres vam confiar i puguin donar als periodistes que hi ha a la Corporació —que hi ha excel·lents periodistes— l'espai de llibertat i autonomia per fer un periodisme independent, un periodisme que contribueixi a la cohesió social; demanem recuperar aquell vell esperit que es va perdre pel camí.» Jo crec que hi han possibilitats de recuperar-lo i penso que hem de donar un vot de confiança perquè així sigui.

La moderadora

Gràcies, senyor Rius.

Ara sí que ho hem de deixar aquí, no hi ha més temps per a més paraules.

Cloenda

La moderadora

Així que agrairíem ja, per anar posant fi a aquestes jornades, la presència del ponent relator del debat, el senyor Joan Subirats, catedràtic de ciència política i director de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona, i també, al mateix temps, potser, pot acompanyar-lo el senyor Rafael Luna que farà la cloenda de la jornada, que és secretari quart de la Mesa del Parlament.

A tots els que hi havia a la Mesa fins ara, moltes gràcies per les seves aportacions.

Mentre es van situant els dos últims participants que ens falten d'aquesta jornada, dir-los., farem un resum de totes les intervencions que ens han arribat per internet, que..., potser, ens podríem quedar amb dos titulars que moltes de les persones que han contactat amb nosaltres via web, via Facebook, via Twitter manifestaven la seva preocupació per aquest aprenentatge de les noves tecnologies, la necessitat de fomentar l'educació a les escoles per fer-ne un bon ús i també plantejaven o subratllaven el fet que vivim en una societat de consum d'informació voraç i molt ràpid —aquest consum— i que això no afavoreix segurament una informació de context, sinó, més aviat, una informació de titular —que és un dels temes que també ha sortit al llarg de les jornades i especialment aquesta tarda.

Senyor Subirats i senyor Luna, gràcies per ser aquí. Vostès tenen la paraula.

El Sr. Joan Subirats (ponent-relator)

Bé, ha estat una jornada llarga, i a mi em toca, diguem-ne, la feina d'intentar destacar-ne alguns elements. El primer element seria, doncs, que segurament haig d'evitar la temptació tant de fer un resum d'una jornada molt plena d'elements com de convertir-me en un ponent més, i, per tant, diguem-ne, adoptaré la posició d'intentar —seguint un terme que avui ha estat molt

present en les jornades— fer el meu «relat» d'aquestes jornades, que no serà forçosament ni un resum ni tampoc una ponència autònoma.

Fa uns moments, a les pantalles, apareixia una frase que deia: «La política i el periodisme no estan preparats encara per afrontar els reptes de la nova època.» És a dir, era una al·lusió d'algú que feia servir els nous mitjans de comunicació per posar en relleu, segurament, la seva reacció davant aquestes jornades.

No ho sé. Jo crec que és important, en tot cas, entendre que aquests tres temes que avui s'han plantejat aquí, que són el de la cohesió i de la participació, el de la llibertat d'expressió en l'era digital i el de qui fixa l'agenda, tres temes que per si sols, cada un d'ells, doncs, donaria per a moltes hores de debat, i relacionar aquests tres temes amb el tema de societat, mitjans i política era un repte important que, com es deia aquest matí, canviava una mica el que fins ara han estat les set jornades anteriors.

Jo crec que el meu balanç com a testimoni d'aquesta jornada és que jo he après moltes coses i he sortit d'aquí amb més preguntes que no he entrat, la qual cosa, com ja tots sabem, és un símptoma que la riquesa del debat ha estat important.

Alguns elements de reflexió finals. Jo m'ho he plantejat en forma d'intentar contextualitzar una mica aquest debat.

Primer. En quin moment fem aquest debat? Segurament, això ha anat apareixent. En un moment de canvi tecnològic molt important, hi ha hagut, fins i tot, el debat sobre les diferències que hi ha entre internet —en sentit genèric— i les noves vies, doncs, del 2.0, però tant en un moment de complexitat tecnològica, de gran canvi tecnològic i de dificultats de seguiment a l'hora de plantejar regulacions, formes d'ordenació, d'adaptació, d'acomodació a aquest canvi tecnològic. Això em sembla que és important perquè marca una línia que segurament és significativa en general, que són les dificultats —ho ha dit Marc Carrillo abans— que la legislació i la regulació i també la política, d'alguna manera, vagin compassades als ritmes del que els canvis tecnològics plantegen.

S'ha parlat molt de complexitat i s'ha parlat molt també d'individualització, que són dos termes que segurament van acompanyats.

Jo diria que una de les característiques d'aquesta nova..., de l'entorn en què estem és la creixent individualització i, per tant, la tendència a buscar —perquè és possible fer-ho cada vegada més— formes de recaptar informació més a la carta.

La frase, doncs, del Negroponte que ha citat Victòria Camps del *Daily Me*, doncs, és bastant significativa. Aquesta capacitat de buscar allò que a tu t'interessa, en el format que a tu t'interessa, en el moment que a tu t'interessa i, per tant, les dificultats dels grans mitjans també, a vegades, i de les grans institucions per fer aquest seguiment. Jo crec que això és important tenir-ho en compte perquè —ho deia Del Pozo aquest matí— una de les formes més

clàssiques, diguem-ne, de caracteritzar la democràcia és caracteritzar-la com a societat oberta; la nostra societat cada vegada és més oberta i, per tant, és més difícil d'encapsular.

On fem aquest debat? Aquesta ha estat una altra de les característiques del debat. No el fem a Nova York, o a Brussel·les, o a Rabat, o a Tòquio, l'estem fent a Catalunya i a Barcelona i això ens planteja especificitats que no podem defugir i que també han aparegut.

Per exemple, doncs, ha estat interessant, en aquest sentit, la taula, doncs, on hi havia Suso de Toro, Villatoro i Jordi Sànchez, aquest matí, doncs, perquè han parlat dels temes de la capacitat, per part dels mitjans i de la lògica d'estructuració de l'agenda, de generar sentit de pertinença a una comunitat. I els mitjans contribueixen, amb la idea dels relats, dels imaginaris, etcètera, d'aquesta visió molt constructivista de la realitat social, a generar aquestes dinàmiques.

I aquí ha estat, jo crec, interessant el debat sobre les visions més verticals i horitzontals d'aquests imaginaris. Aquest exemple que s'ha posat, doncs, d'una bona part dels assistents a l'últim partit de la selecció francesa contra Tunísia xiulant *La Marsellesa*, per tant, amb una vinculació, diguem-ne..., amb un conflicte vertical i expressant una bombolla més horitzontal a l'interior de la mateixa realitat nacional; el debat sobre el paper del català. És a dir, aquesta existència de bombolles no connectades. Jo crec que ha estat també interessant perquè ens fa pensar que una persona, des de Santiago de Compostel·la, com Suso de Toro, ens digui que la comunicació amb Catalunya es fa via Madrid; és a dir que no hi ha comunicació entre Galícia i Catalunya, sinó que Catalunya parla cap al seu interior, debat amb Madrid o amb altres instàncies, però no hi ha una comunicació transversal i això em sembla que és significatiu. I aquesta visió, que ell ha posat molt de relleu, aquesta visió sindical, és a dir, Catalunya es relaciona amb la resta d'Espanya amb una lògica de reclamar el que és seu; per tant, amb una visió relativament sindical.

Jo crec que això és interessant perquè contrasta també, al mateix temps, amb aquesta visió —perquè tota la sessió ha estat molt contradictòria—, de Villatoro dient que un jove del Líban, de Nova York o de Barcelona, segurament, té més coses en comú que aquest jove mateix amb el seu pare. Bé, aquesta visió —que és molt discutible des de molts punts de vista perquè està en debat constantment aquí també, ha estat en debat...—, jo crec que ens demostra una mica la dificultat de saber el moment que vivim i des d'on fem aquest debat, si el fem només a l'interior d'aquesta estructura més horitzontal i vertical o el fem amb relació a tot el que passa des d'un punt de vista més global.

També, jo crec que ha estat interessant tot el debat de a qui ens adrecem amb aquest debat. Amb qui estem intentant fer interlocució? I aquí ha aparegut tot el tema dels valors de la cohesió. Quins són els valors que haurien, d'alguna manera, de ser claus, bàsics. Ho deia també en Jordi Sànchez.

Apareixia el tema de l'autonomia individual, em sembla que ha estat un element molt important; el tema de la diversitat, jo crec que és un tema central avui, el tema de la diversitat, jo crec que els mitjans expressen molt aquest element de la diversitat.

I, després, ha aparegut també la idea de la igualtat, i aquí ha aparegut en termes de fractura digital. Jo crec que la Dolors Camats, a la presentació que ha fet abans en la seva taula, doncs, ha parlat dels temes de territori, formació, edat, sexe, discapacitats —també han aparegut—, és a dir, les dificultats per molta gent de fer..., de seguir això, el 2.0. El Twitter, el Facebook, quan les xifres ens diuen, doncs, que, això, que hi ha, doncs, més d'un 50 per cent de la població de Catalunya que no s'ha connectat a internet el darrer mes.

Si ens comparem amb el «Nokia country», que sempre apareix en els informes PISA, és a dir, amb Finlàndia, doncs, jo sempre poso una dada de relleu que em sembla espectacular: és que a Finlàndia el 85 per cent de la població té estudis secundaris postobligatoris i a Catalunya tenim el 28 per cent de la població amb estudis secundaris postobligatoris. Aquests seixanta punts de diferència gairebé, expliquen moltes coses, perquè la mateixa enquesta —i ho trec de dades del Consell Superior d'Avaluació del Departament d'Educació de la Generalitat, no són dades fineses, sinó que són dades d'aquí—..., aquest informe del Consell Superior d'Avaluació ens diu que hi ha una relació directa entre connexió a internet i estudis secundaris postobligatoris. Per tant, també ens hauríem de fer mirar què passa des del punt de vista..., quan parlem tant d'educació, no ens mirem només els nostres fills, sinó també mirem la població que tenim, la població adulta i què expressen després en relació amb aquest tema.

Jo voldria insistir en aquest punt, perquè hi ha un text del Hirschman molt interessant que parla d'*exit, voice, and loyalty*, és a dir, la capacitat, diguem-ne, de la gent de sentir-se representada en un sistema polític, i ell parla que el mercat sempre assenyala la lleialtat, la fidelització sobre la base d'intentar evitar que la persona voti amb els peus, i que marxi a comprar a una altra botiga. Diu: «En el camp públic, com que això no pot ser, no pots, diguem-ne, deixar de formar part de la comunitat política en què estàs immersit, o et donen veu o, si no, la teva capacitat de lleialtat baixarà.»

Preguntem-nos què està passant a moltes de les nostres comunitats locals, quan a les últimes eleccions, doncs, no va votar ni la meitat de la població perquè, entre els que no van anar a votar i els que no podien anar a votar perquè no tenien el dret de vot, doncs, la significació és bastant important.

Llavors, si ni els mitjans ni els polítics som capaços de donar veu a moltes coses de les que passen quotidianament, llavors potser la crítica que fem d'autisme als polítics també l'hauríem de fer d'autisme als mateixos mitjans, perquè, llavors, hi han algunes dificultats per posar..., per connectar amb preocupacions que són importants.

Potser, des d'aquest punt de vista, diríem: «Què hem estat discutint aquí durant el dia d'avui?»

Aquesta última part del debat a mi m'ha fet apuntar una cosa. No estem parlant, diguem-ne, del debat de dues febleses, la feblesa de la política i la feblesa dels mitjans davant la incapacitat de donar resposta a molts dels interrogants que avui estan presents. És a dir, jo crec que la gent té una gran, diguem-ne, necessitat de tenir sentit..., de donar sentit a moltes de les incerteses que té, a molts dels interrogants que té plantejats, a moltes de les vulnerabilitats que té plantejades. I, potser, ni la política institucional ni els grans mitjans li donen molta resposta.

És a dir, estem parlant de la política, hauríem de ser capaços de parlar també de la nanopolítica, ja que parlem de la nanotecnologia, parlar de la nanopolítica, en el sentit de buscar exemples de quotidianitat que puguin arrossegar la gent, donant-li sentit; és a dir, aquesta capacitat de construcció que ha estat clàssica de l'educació, que és passar del cas a la categoria. I, moltes vegades, els mitjans tenim casos o categories, però no tenim la connexió entre aquests dos elements. Per tant, això deixa de donar sentit a moltes de les narracions, d'aquests relats que, d'alguna manera, estem buscant.

Jo crec que ha estat molt interessant l'aportació de Del Pozo amb relació al tema de la informació i del coneixement. Hi han hagut dues tensions interessants, que han estat tensió coneixement-opinió/informació.

Marc Carrillo ha dit: «Atenció: la llibertat d'expressió no és un tema de veracitat, és un tema d'opinió», i això aquí una mica ha seguit l'exemple que ha aparegut de l'Stuart Mill, doncs, «tots els bojos hi estan convidats». És a dir, la democràcia és més potent com més conflicte incorpori, com més «dissens» incorpori, com més opinions divergents sigui capaç de contenir. I, per tant, benvinguda, des d'aquest punt de vista, la llibertat d'expressió.

Atenció amb la informació; la informació genera responsabilitats. I és important aquí discutir la certesa i, diguem-ne, els fets que la informació assenyala.

A mi em va sorprendre molt —us ho haig de confessar i en vull posar un exemple—, fa uns dies, quan es va discutir —no sé si hi ha encara Suso de Toro aquí— que deia que l'esperma dels gallecs és molt més potent que l'esperma dels catalans. No sé si us vau fixar en una notícia que va ser objecte de primera plana de tots els diaris, de tots els diaris gratuïts, de totes les televisions, de totes les ràdios, va ser discutit àmpliament a les tertúlies.

Llavors, em vaig mirar simplement la fitxa tècnica d'aquest estudi. La fitxa tècnica d'aquest estudi eren 1.600 enquestes de joves de divuit a trenta anys, que voluntàriament van anar, seguint un anunci del diari, a uns centres —«voluntàriament» vol dir que tenien alguns dubtes sobre la seva, diguem-ne, capacitat «espermètica», si es presenta l'expressió—, perquè gratuïtament se'ls fes una anàlisi i, llavors, vol dir que hi havia un biaix a la mostra espec-

tacular, perquè hi van anar voluntaris de diferents edats —1.600— i es va fer, després, un rànquing per comunitats autònomes sobre aquests 1.600.

Qualsevol petita impressió sobre què vol dir un rànquing per comunitats autònomes de representativitat ens diria que, segurament, sense 15.000 persones de mostra no es pot fer aquest rànquing.

No hi va haver ni un sol diari que posés en relleu la qualitat de la mostra, el nivell de l'estudi i va ser primera plana de tots els diaris.

Jo recordo encara, fa molts anys, quan un conseller de Benestar Social de la Generalitat va fer una conferència de premsa sobre benestar social —sobre pobresa, més ben dit— en un restaurant de cinc estrelles i, almenys, el periodista va tenir la decència al final, amb un petit, diguem-ne, destacat, de dir: «Un marco poco adecuado.» Bé, jo crec que aquestes coses són aquells elements que algú demanaria a la premsa que fes l'esforç de fer, perquè, si no, realment, estem tan... És a dir, qui construeix l'agenda? Doncs no ho sabem. És a dir, la Fundación Marqués, que té interessos molt clars per treballar en l'àmbit de les discapacitats erèctils, doncs, és la que va propiciar l'informe sobre l'esperma. Doncs parlem seriosament de qui està provocant la formació de l'agenda, no?, perquè, llavors, resulta que som víctimes tots plegats d'aquest fet. I llavors resulta que gent molt seriosa a les tertúlies parlava d'això, és a dir, sense haver-se mirat ni la fitxa, diguem-ne, de l'estudi. Em sembla que és un element prou clar.

Finalment, paràmetres d'avaluació, és a dir, audiència... Bé, perdó, el que deia Del Pozo..., crec que és important distingir entre informació i coneixement —això em sembla molt important—, i el coneixement vol dir sistematització, vol dir ser crítics, vol dir ser actius i no ser acumulatius, acrítics i passius. I aquest és un element, jo crec, significatiu. Tot allò que contribueixi a generar persones amb autonomia crítica —s'ha dit avui molt— jo crec que és important.

Paràmetres de valoració. Tenim l'audiència, tenim la cohesió.

Jo crec que sobre l'audiència se n'ha parlat, no àmpliament, però se n'ha parlat. Hi han hagut persones que han parlat d'elitisme i popularització, s'ha parlat d'educar, s'ha parlat de la cohesió i com la mesurarem.

Jo crec que aquests són elements importants de debat que caldria, segurament, de manera més precisa, discutir més clarament. En el futur, cada vegada més, els temes d'avaluació, els temes de paràmetres, els temes d'indicadors seran temes centrals perquè, com més gran és la complexitat, com més informació hi ha, més necessitem posar-nos d'acord amb certs paràmetres de valoració. I aquest serà un tema clau. I si l'únic paràmetre de valoració que tenim és l'EGM, només discutirem d'EGM. En necessitem d'altres, però, com els construïm, perquè siguem capaços, diguem-ne, de plantejar-ho.

Finalment, sobre el tema del futur.

Jo crec que hi ha hagut un frase interessant de Saül Gordillo que ha dit, diu: «Potser, tenim una regulació dels mitjans de comunicació del segle xx, quan

tenim uns mitjans de comunicació del segle XXI.» Ho deixo apuntat, jo crec que és un tema important, un tema per reflexionar-hi.

Després, s'ha parlat de les agències de regulació com un dels paràmetres que ens podrien ajudar. Aquí hi ha un tema també de pensar, com tots sabem, qui forma aquestes agències de regulació, com estan formades, sobre quins paràmetres, etcètera, perquè tenim exemples de tota mena. L'última crisi financera ens ha demostrat que les agències que donaven els *ratings* no eren precisament gaire fiables, per tant, aquí, és un tema també a discutir.

Un tema que a mi m'ha sorprès que aparegués: el de l'educació. No m'ha sorprès perquè no hi estigui d'acord, evidentment que hi estic d'acord, però aquí no hi havien gaires mestres, suposo, perquè, si no, s'haurien aixecat dient: «També això?», no? És a dir, «també ens toca a nosaltres resoldre aquest conjunt de temes?» Potser necessitem una mica més de contribució des de més punts de vista.

I, finalment, jo us recomanaria un llibre d'en Pierre Rosanvallon, que es diu *La contrademocràcia*, que ha aparegut també en castellà a «Los libros de la Catarata». És un llibre que ens diu que la gent fa molt bé de tenir desconfiança i que, per tant, la desconfiança de la gent amb relació a la política i amb relació als mitjans és una forma molt democràtica d'exercir la participació.

La participació no tan sols és participació activa, sinó també participació negativa, en el sentit de generar estructures de desconfiança. I diu: «Cal distingir» —diu Rosanvallon— «entre la desconfiança liberal, que és l'equilibri de poders —el primer poder, el segon poder, el tercer poder, el quart poder, el cinquè poder—» —avui ha aparegut, fins i tot, el sisè poder, eh?, és a dir la desconfiança entre poders— «del que és la desconfiança democràtica, que és simplement demanar comptes, que facin el que ens diuen que faran», estrictament això, i demanar comptes i demanar comptes de manera crítica, constant, i això em sembla que els nous mitjans de comunicació, com a mínim, també poden contribuir a fer-ho.

Moltes gràcies.

El secretari quart

Moltes gràcies, Joan.

Em toca, doncs, fer la cloenda d'aquestes jornades, i ho faig en qualitat de membre de la Mesa del Parlament i amb la satisfacció que la Mesa m'hagi encomanat aquesta tasca de coordinar aquestes jornades, que ja fa vuit anys que es fan i que alguns som prou veterans.

Vull agrair, en primer lloc, al Consell Audiovisual de Catalunya, que hi ha participat d'una manera activa, però, permetin-me que ho pugui fer en nom d'aquelles persones que no han estat avui aquí, però que sí que hi han estat darrere, treballant, com són Josep Micaló i també Georgina Pou.

També dono les gràcies a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals que, en aquest cas, sí que ha estat aquí, però també ha estat darrere treballant, com ha estat Joan Manuel del Pozo i la incondicional Núria Zabala, que és la perfecció en temes d'organitzacions.

També vull donar les gràcies als serveis tècnics del Parlament, a la senyora Anna Casas, lletrada del Parlament, al senyor Josep Escudé, cap de Comunicació, a la senyora Maria Dolors Daura, que és de gestió parlamentària, també a la Comissió de Control de l'Actuació de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals del Parlament de Catalunya, que, d'una manera extraordinària, cada portaveu ha format part de l'equip i totes les intervencions han estat una cosa consensuada amb tots els grups parlamentaris i us haig de dir que mai no hi ha hagut ni el més mínim problema de poder dir: «No m'agrada, sí que m'agrada, sí que l'hi poso o no l'hi poso.»

També a la Universitat Oberta de Catalunya, sobretot, a Erik Hauck, que ha estat el motor per tirar endavant —i al seu equip i als serveis informàtics també del Parlament— aquesta nova experiència que han fet i que esperem que a les pròximes jornades, doncs, prengui més importància que aquest cop que, com a prova, ja ha estat suficientment positiva.

Raquel Sans, moltes gràcies, perquè la teva professionalitat no es demostra simplement en els platós, quan treballes, sinó també al Parlament, has estat extraordinària i has conduït les conferències i els debats d'una manera molt bona.

Gràcies a tots els conferenciants, a tots els participants de les taules rodones i també al relator, a Joan Subirats.

La idea que nosaltres ens havíem marcat era trencar una mica el que fins ara havíem fet, que aquestes jornades consistien simplement en dirigir-nos al que era la indústria, al que era realment el sector audiovisual. I havíem pensat que havíem de trencar una mica aquesta rutina i anar a parar realment al que era i al que han volgut ser aquestes jornades, que ha estat un debat social. I ho hem volgut fer amb temes candents, amb temes d'importància, amb temes que jo penso que no haurem trobat avui una solució, però sí que haurem posat en tela de judici o, si més no, en un debat totes aquestes qüestions que tenen una importància avui, com ha estat la participació i la cohesió social —que és un dels blocs que han fet.

Jo penso que aquí ha estat un tema que Villatoro ho ha sabut dir d'una manera i ha fet un símil d'urbanització en què viu tothom junt però, realment, comparteixen qüestions diferents i buscar aquell valor comú o aquella plaça comuna en què tots poguéssim estar.

Haig de dir que, en participació i cohesió social —pel que he pogut veure—, hi ha una gran inquietud pel tema del 2.0. Penso que aquest és un tema que s'ha de tenir molt en compte, perquè és un tema molt participatiu i no solament en política, sinó que pot permetre també que aquella participació

que a vegades ens fa falta dels ciutadans, de connexió amb els polítics, sigui una connexió molt directa, i podria ser també que l'abstenció, en un futur, pogués ser pal·liada amb el que és el vot electrònic.

També hi ha hagut el tema de la llibertat d'expressió a l'era digital; jo penso que han estat dos blocs que s'han anat discutint l'un a l'altre, que ha estat la regulació i la formació, dos temes diferents: un, el de la regulació, com una manera, realment, de poder pal·liar el que són els excessos de llibertat i el que és l'educació com una manera, realment, que puguin tenir les persones que entren dintre el que són les noves tecnologies.

I, al final, qui marca l'agenda política, no ens hem aclarit gaire bé. Jo penso que, la pròxima vegada, el que hem de fer és que la taula sigui paritària: hi hagin polítics i hi hagin, realment, periodistes, perquè penso que ha quedat una mica de mancança, gràcies a la participació que han tingut tots i cadascun d'ells. I, amb això, doncs, penso que es donen per finalitzades aquestes jornades i penso que les pròximes també continuaran essent les que s'han de fer.

Doncs, moltes gràcies. Penso que no m'he descuidat ningú dels que hi eren. També ho he dit, a Joan Subirats, com a relator, perquè el tinc al costat i ell ha estat el que ha fet, d'una manera extraordinària, la cloenda d'aquestes jornades.

Moltes gràcies i fins a una altra.

Programa

- 09.30 Obertura a càrrec de M. H. Sr. President del Parlament
Intervenien:
Sr. Albert Sáez, president del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals
Sr. Josep M. Carbonell, president del consell de l'Audiovisual de Catalunya
M. H. Sr. Ernest Benach, president del Parlament
- 09.55 Introducció a càrrec de la moderadora de la Jornada
Sra. Raquel Sans, periodista i conductora del TN vespre de Televisió de Catalunya

Bloc 1. Participació i cohesió social

- 10.00 Ponència
Presideix:
I. Sra. Joana Ortega, diputada del GP de Convergència i Unió.
Ponent:
Sr. Jordi Sànchez, professor de Ciència Política i director de la Fundació Jaume Bofill
- 10.30 Taula rodona
Presenta:
I. Sr. Rafael López, diputat del GP del Partit Popular de Catalunya
Intervenien:
Sr. Suso de Toro, escriptor
Sra. Patricia Gabancho, periodista
H. Sr. Joan Manuel del Pozo, conseller del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals
Sr. Vicenç Villator, escriptor i periodista
- 11.15 Debat

Bloc 2. La llibertat d'expressió a l'era digital

- 12.15 Ponència
Presideix:
I. Sr. Josep Maria Balcells, diputat del GP Socialistes - Ciutadans pel Canvi
Ponent:
Sra. Victòria Camps, catedràtica de Filosofia Moral i Política de la Univeristat Autònoma de Barcelona
- 12.45 Taula rodona
Presenta:
I. Sra. Dolors Camats, diputada del GP d'iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa
Intervenen:
Sr. Marc Carrillo, catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat Pompeu Fabra
Sr. Fèlix Riera, director editorial de Grup 62
Sr. Saül Gordillo, director de l'Agència Catalana de Notícies
- 13.30 Debat
- Bloc 3. Qui marca l'agenda política?
- 15.45 Ponència
Presideix:
I. Sr. Carmel Mòdol, diputat del GP d'Esquerra Republicana de Catalunya
Ponent:
H. Sr. Josep M. Vallès, catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona
- 16.15 Taula rodona
Presenta:
I. Sr. Albert Rivera, diputat del Grup Mixt
Intervenen:
Sr. Josep Carles Rius, degà del Col·legi de Periodistes
Sr. Francesc Robert, secretari general de l'Associació Catalana de Ràdio
Sr. Antoni Puigverd, escriptor i periodista
Sra. Neus Bonet, periodista i directora del programa *El Matí de Catalunya Ràdio* (en el seu nom va intervenir el Sr. Jordi Lucea, director dels Serveis Informatius de Catalunya Ràdio)
- 17.00 Debat
- 17.30 Conclusions
Ponent-relator del debat presencial:
Sr. Joan Subirats, catedràtic de Ciència Política i director de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona
- 17.45 Cloenda de la Jornada:
Excm. Sr. Rafel Luna, secretari tercer de la Mesa del Parlament

